

ÜDVÖZLÉSI MÁRIA

Stolz Albán

Ruschek Antal

ÜDVÖZLÉGY MÁRIA

IRTA

STOLZ ALBÁN.

MAGYAR NYELVRE ÁTDOLGOZTA

RUSCHEK ANTAL

ESPERESPLEBÁNOS,
A FERENC JÓZSEF-REND LOVAGJA.

FŐPÁSZTORI ENGEDELEMMEL.

BUDAPEST.

A SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT KIADÁSA.

1898.

ELŐSZÓ.

Közel húsz esztendeje, hogy e könyv lefordítására, illetve átdolgozására engedelmet adott nekem, az azóta Isten színe elé visszatért jólelkű szerző.

Mindjárt akkor elvégeztem a munkát, de bizonyos körülmények folytán nem adtam nyilvánosságra. Csak most, majd húsz év után, újra átdolgozva bocsátom útjára e kis könyvet, hogy legyen a Szent Szűz tiszteletének egyik eszköze.

A mikor nemzeti életünk második ezer évébe lépünk, különösen szükségünk van arra, hogy ezer éves fönmaradásunk égi védelmezőjét, Istennél közbenjáró Nagyszasszonyunkat, igaz tiszteletünk által arra kér-

jük, hogy anyai jószágát a jövőben is áraszsza ránk.

Eredj hát utadra kis könyv, beszéld el a keresztény magyaroknak, hogy Asszonyunk szűz Mária, továbbra is szívesen védi, oltalmazza e haza népét, mint királyné: jobbágyait, mint anya: édes gyermekeit.

Meghódolunk előtted *királynőnk*, megcsókoljuk szent kezedet *Anyánk*.

Győr, 1897 a Sz. Szűz szeplőtelen fogantatása ünnepén.

Ruschek Antal.

Azon a földön, melyet Üdvözítőnk élete, csodái, szenvedése és halála megszenteltek, s melyet épp azért a keresztény érzés szent földnek nevezett el, sziklás hegy lejtőjén kisdéd városka épült, melynek egyes házai a sziklákba nyomulnak be; mert a kövekből kivájt üregeket szobák gyanánt használja a lakosság.

A városban törökök és keresztények laknak vegyest. Van benne ferencrendi kolostor, melynek pompás templomából néhány lépcsőn sziklaszobába jut a vándor, hol számtalan lámpa fénye mellett, legnagyobb csendben, mély áhítatba merülve térdelnek férfiak és nők.

Sokan már a szikla-kápolnán kívül levetik saruikat, s csak úgy lépnek be, oly szentnek tartják e helyet. Nem is lép be ide, s nem jó ki innét senki sem, hogy e kápolnában le

ne borulna a földre, és szive túláradásában a legmélyebb tisztelettel meg ne csókolná azt. A világ minden tájairól zarándokolnak ide keresztények, mert oly lelki meghatottsággal és áhítattal imádkoznak itt, mint nem tudtak sehol e kerek világon.

De mely rendkívüli történet emléke fűződik e kápolnához?

Már-már kétezer esztendeje történt.

Szegény ifjú leányzó lakott e helyen.

Egyszer, mikor egyedül volt, egész hirtelen angyalt látott maga előtt. Szobor jelzi most a szent kápolnában, hol ez angyal állott.

Az ég követe így szólítá meg az ifjú leányzót: *Üdvözlégy Mária!*

I. ÜDVÖZLÉGY MÁRIA!

E halk szó, melylyel az angyal a názárethi sziklahajlékban a boldogságos Szűzet köszönté, — azóta hangossá vált, szétáradt az egész világra, s mintegy folyton zengő égi harang, éjjel-nappal betölti hangjával a földet.

Az angyal szavát több ezer millió emberi ajk ismételte azóta, sőt nem múlik el pillanat, melyben ne mondanák valahol a föld kerekségén az üdvözetet. Ha igaz, hogy a halandó emberi testekből pillanatonként egy-egy emberi lélek költözik el, éppen úgy röppen Mária üdvözlete is az emberi ajkakról minden egyes pillanatban, — át az örökkévalóságba.

Mikor keresztelni viszik a kisdedit és a keresztszülék nevében keresztény hitvallást tesznek, a Miatyánk után a kisdéd helyett hangoztatják: *Üdvözlégy Mária!*

Mikor a gyermek beszélni kezd, csakhamar megtanítják imádkozni: *Üdvözlégy Mária!* A gyermek felnő, nagygyá lesz, s ha naponként így imádkozott, mire megöregszik, sok százezerszer mondta már el életében, s még halálos ágyán is tompuló hallásával ez igéket fogja fel: *Üdvözlégy Mária!* A jámbor roko-

nok és szomszédok pedig a ravatal körül, vagy mikor a holttestet kikísérik s a hideg földbe bocsátják, e köszöntéssel siratják el:
Üdvözlégy Mária!

És így imádkoznak, míg csak anyaszentegyház lesz a földön, azaz, míg a világ világ marad. Sőt még akkor is, mikor a föld megrendül sarkaiban, az ember fiának jele föltűnik az égen s a föld szülöttei félelemmel és kétségbeeséssel kiáltanak: *Essetek ránk hegyek, és földjete el halmok, számtalan jámbor hívő ajkairól akkor is e szózat hangzik: Üdvözlégy Mária!*

De vajh, ki az, kit annyi köszöntés üdvözl, mint a mennyi levél van az erdő fáin, fűszál a mező zöldjében, harmatcsepp a virágok szirmain, mint a mennyi hópehely hull egész hosszú télen a földre? És helyes dolog-e teremtetett lényt ily szerfölött való módon tisztelni, üdvözölni? E kérdésekre a feleletet a következőkben adom.

A nap im most nyugszik le. De mi történék, ha soha többé föl nem kelne? Világot kellene gyújtani, s a munkás kéz lámpafény mellett végezné dolgait. Gonosz munka

lenne, ha a kőműveseknek és ácsoknak világítás mellett kellene dolgozniok; a köszörűs a kés helyett saját ujjait köszörülgetné, a ruhafestő nem találná el a színeket s a bog-nár minduntalan a saját lábát ütögetné. Sok zavar származnék ebből; meg azután szomorú és félelmetes is lenne ez az örökös éjszaka.

Legrosszabbul járnának a földmívelők, mert be kellene szüntetniök a munkát, hisz sötétben csak nem lehetne burgonyát ültetni, vagy kaszálni? — Követ, göröngyöt érne a kasza. De nevetséges is volna ez a nagy nyomorúság: mert ugyan ki ne mosolyogna, mikor a gazda gyertyával másznék fel a fára leszedni a cseresznyét?

És ha fáklyavilág mellett valahogy meg lehetne is munkálni a szántóföldet, hiába való volna minden fáradság. A szomjas növények a világosság üdítő itala híjján halványan elfonnyadnának, elvesznének a hidegtől, el a sorvadástól.

Ha egyik-másik esztendőben silány az aratás, s éhség követi a rossz termést, mert a nap és eső nem jól osztották be munkáju-

kat, ugyan mi történnék akkor, ha a nap soha többé föl nem kelne?

Az anyaföldből mi sem fakadna életre, a hideg napról-napra metszőbbé válnék, a víz és talaj jéggé fagyna. Az emberek és állatok elvesznének az éhségtől, megdermednének a hidegtől, — egyik a másik után, egész az utolsóig; — s végre is az egész földkerekség szörnyű sötét, fekete tömeggé fagyna, melyen nem rezegne egyetlen lomb, melyet nem éltetne egyetlen vízcsepp, egyetlen fénysugár, egyetlen eleven lehellet: fekete, kihalt, hideg téllal, örök éjszakával borított rengeteg temető.

Ha mikor már majdnem e sötét pontig jutott a világ, de még sem egészen eddig; parányi kis élet és melegség még rejtőzik az emberekben, de a remény utolsó szikrája is kialudt szívökből... egyszer csak kelet felől, amott a hegyek ormán, hirtelen halvány világosság dereng, mintha messze, az erdők mögött valami égne; az erősödő világosság: a szürkület egyre szélesbedik, kék és világos lesz az ég, végre feltűnik a nap ragyogó pompájában s arany sugarait szétárasztja a földre!

Nagy Isten! mily örömrivalgással üdvözlik az emberek a felkelő napot; — minden szem kelet fényében gyönyörködik, — s a már halni készülőök örömtől zokogva borulnak egymás kebelére: Hála Istennek! Mentve vagyunk!

Nap nélkül nem volna más a földön, mint sötétség és halál, s azért nem is csoda, hogy a pogány népek a napot Istennek hitték és Isten gyanánt imádták. A nap ugyan nem Isten, hanem égi forrás, melyen által az Isten földi teremtményeire napról-napra világosságot, életet, fenmaradást, növekvést, szépséget és örömet áraszt.

De ha az Isten egy más teremtmény által árasztana reánk minden világosságot, életet, testi-lelki áldást, bár e teremtményt nem kellene imádnunk, mégis nagy örömünk telhetnék benne; — és ha Isten ez alkotása észszel bíró lény, ki önmaga is beleegyezett abba, hogy Isten ő általa szerezze meg a világnak az üdvösséget, bizonyára szabad volna őt tisztelnünk és magasztalnunk.

Egyszóval: az egész világ és emberi nem üdvössége: *Jézus Krisztus*; és Isten amaz

alkotása, a ki által Isten nekünk az Üdvözítőt adta: a *boldogságos Szűz Mária*. S azért nem hibázunk, mikor így imádkozunk: *Üdvözlégy Mária*.

Mikor a jól fizető aratás után bejár a megrakott szekér a gazda udvarára, az arany kévék szétágaskodnak a szekérről, hogy majd kidöntik a kaput, birtokosa nem becsüli-e sokra földjét, mely neki ily terméssel fizetett?

Vagy szóba állana-e a szőlősgazda a vevővel, ki nemes bort termő szőlőjét valamelyik gazdagabb szüret táján kéri tőle, mikor a csípős must erős, mint az égett bor, majd csak hogy el nem szédít az erejével, mikor hangos a víg szüreti lárma, lövöldözés a szőlőkben s a kereskedő kóstolás nélkül is szép pénzt ígér a jóhírű, nemes borért?

És a bányamunkás, ki az akna mélyén, a föld sziklagyomrában dolgozik, mily sokra becsüli kis olajlámpáját, azt a kis lámpafényt, mely megvilágítja útjait; s mily szerencsétlennek, mily nyomorútnak érezné magát a rémséges sötét éjszakában, ha lámpája hirtelen kialudnék?

Végre az igaz keresztény, ki beismeri bűnös voltát, keserű bánkódás közt megsiratja botlásait és vigasztalást nyer a Jézus Krisztusban, bizonyára szent jel gyanánt tiszteli a keresztet, melyen megváltó, vigasztaló Üdvözítője függött. Ha meg éppen Krisztus Urunk valódi keresztjét ölelhetné, nem volna semmi sem kedvesebb neki széles e világon, mint az az egyszerű fakereszt.

Ha tehát az igaz keresztény tiszteletben tartja a keresztet, a melyen Krisztus Urunk meghalt, hibáz-e a kereszténység, mikor megtiszteli az anyát, kitől a mi Urunk életét vette?

Ha a bányamunkás megbecsüli világosságot adó kis lámpáját, nem fölötte becsülésre méltó-e ama szent forrás, melyből a világ Világossága származott?

Ha birtokosának becses a föld, mely neki kenyeret és bort terem, ne legyen-e nekünk is drága kincs amaz Áldott az asszonyok között, kinek termékeny anyaságából származott számunkra az élő kenyér és vér, ki elveszi a világ bűneit?

Roszul tesz-e tehát az a sok millió ke-

resztény, ki tisztelettel, szeretettel és örömmel ismétli szüntelen: *Üdvözlégy Mária!*

De keresztény hitünk arra is megoktat bennünket, hogy mikor Jézus Krisztus szenvedése és halála megváltott minket, nem egyedül az Úr Jézus szenvedett érettünk.

Súlyos beteget látogattam egy alkalommal, ki szörnyű sokat szenvedett a nehéz lélekzés által, másnap meg is fuladt szegény. Mert ha valakinek a lélekzete elszorul, gonoszabb érzés az minden más nyavalyánál; olyan a szegény beteg, mintha fojtogatnák, belső szorongása meg olyan, mintha a pokolban volna. S a mint a beteg kínosan nyöszörgött, s gyötrelmében fel-felkiáltott, hozzátartozói tanácstalanul állták körül ágyát, vigasztalgatták, a hogy tudták, de végre elfogyott a vigasztaló szavok. S ebben a halálos csendben, melyet csak a beteg jajgatása szakasztott meg, a mint fuldokolva kapkodott a levegő után, a rokonság szívét pedig szorongatta a fájdalom, a betegnek fia nagy keserűségében e szókra fakadt: *csak én szenvedhelnék helyette!*

Mintha most is látnám és hallanám azt a

fiút! Könnyelmű, vad fickó volt különben, de mikor ezt a szót kimondta, oly szépnek és nemesnek láttam, hogy, ha isteni hatalmam lett volna, e szaváért megbocsátottam volna minden bűneit.

Sok esztendeje már, hogy a fiú így beszélt, de még ma is úgy tisztellem ez érzéseért, mintha a dolog csak tegnap történt volna.

De vajjon mely szeretet nagyobb, eleve-nebb: az ily könnyűvérű gyermeké-e atyjához, vagy az édes jó anyáé egyetlen magzatához?

Ha mégis az a vad fiú szívesebben szenvedte volna el önmaga a halál gyötrelmeit, mintsem hogy édes atyját lássa gyötrődni, mennyivel mérhetetlenebb az anyai szív fájdalma, mikor szörnyű kínok között megszűlött Fia hervadozik.

Mikor a szűz Anya szent Fiát arcul verték, jobban fájt az neki, mint Fiának.

Mikor szegény Jézust megpökdösték, megostorozták, így szólt: mért nem inkább engem ért e gyalázat.

A keresztfát is ő szerette volna Fia helyett hurcolni.

A mikor azután a kereszten szent Fia kezére illesztették a szeget, s a nehéz kalapácsütés szétmarcangolta Jézus kezét és csontjait, és Mária hallotta a borzasztó kalapácsütést, melynek hangja vérfagyasztóbb, mint mikor valaki édes atya koporsóját hallja beszegezni, az anya szíve feljajdult: mért nem inkább az én kezemet, lábamat, szívemet szakgatjátok szerteszét?

És a mikor végre szent Fiának élete az emberfölötti fájdalmak tűzében lassankint elhamvadott, Mária így zokogott: gyötrelmeidet kétszeresen elviselem, ha helyetted szenvedhetem.

Úgy átérezte Mária Fiának keserű gyötrelmeit, fájdalmait, hogy kínzóbban gyötörte őt azok szemlélete, mint gyötörte volna maga a szenvedés.

Mivel pedig okai vagyunk Fia szenvedéseinek, szerzői vagyunk anyai fájdalmainak is. Habár ezek által Mária minket meg nem válthatott, értünk szenvedte mégis azokat. Őt is ki kell tehát engesztelnünk, őt is kell tisztelnünk és szeretnünk, s azért köszöntgetjük őt naponként: *Üdvözlégy Mária,*

hálásan emlékezve fölötte nagy szenvedéseire.

Ha valaki a harag esztelen indulatában mindent össze-vissza dobál, zúz és tör s akaratlanul egy ártatlan gyermeket sújt bösz hevében, és haragja múltán megpillantja összezúzva, vérében a halálra vált gyermeket, közömbös maradhat-e áldozata iránt, nem esik-e meg a szíve rajta?

Nekünk sem szabad elfelednünk, hogy Mária is ártatlan volt; ártatlanabb, mint a ma született gyermek, és hogy szent Fia kereszthalálát, s az ő mérhetetlen fájdalmát a mi vétkeink szereztek. Amaz olcsó áldozat, az az igénytelen virág: egy-egy szívből fakadt köszöntés csak csekély viszonzás a Fiával szenvedő Anyának fájdalmaiért.

Megkérdezem mégis előbb, hogy e köszöntésünket nem veszi-e zokon az Isten, talán az Atya-, a Fiú-, vagy a Szentlélek?

Az *Atya Isten* Gábrriel főangyalt, a leg-hatalmasabb égi fejedelmet, ki az Isten trónusa előtt áll, elküldötte Máriához, hogy köszöntse amaz üdvözléssel, melylyel mi is köszöntjük őt: *Üdvözlégy Mária!*

Küldött ugyan Isten angyalt Ábrahámhoz, Jákobhoz, Gedeonhoz, Dániel három ifjú barátjához a tüzes kemencébe, Zachariás-hoz, szent Józsefhez, Péter apostolhoz: de még a legszentebb férfiak iránt sem tanúsított Isten oly nagy tiszteletet, hogy őket köszöntette volna. Máriához azért küldötte Isten az angyalt, hogy őt üdvözölje, s ekképp egyetlen embert sem tüntetett ki az Atya oly rendkívüli tisztelettel, mint a boldogságos szűz Máriát.

És ha már maga az Atyaisten megtisztelte a szent Szűzet, bizonyára óhajtja, hogy mi is megtiszteljük őt. Nem képzelhetek apát, a kit hidegen hagyna, hogy szeretett lánya, vagy anyát, hogy papfia nem részesül kellő tiszteletben. Hisz magunk is örvendünk, ha mások magasztalják azt, a kit szeretünk és megbecsülünk.

A végtelen Istent nem lehet ugyan a véges emberhez mérni, de azért némely érzelmeket épp úgy ültetett át Isten az ember szívébe, a mint Ő benne élnek; akarja hát, hogy mások is tiszteljék, a kit Ő maga megtisztel.

Vagy talán a *Fiu-Isten* veszi zokon, ha édes Anyját megtiszteljük? Ugyan micsoda fiú volna, ha ezt zokon venné.

Mikor Krisztus Urunk a mennyekbe ment, emberi testét is magával vitte az égbe. És elvitte a szívét is, és abban azt, a mi különösen ékesíti: az Isten negyedik parancsolatát, az édes anya iránt való szeretetet és tiszteletet.

Atyám dicsőségét keresem! vallotta ő maga; és édes jó Anyja tiszteletével mit sem törődnek, Ő, ki ember (Mária) fiának kívánt hivatalni. Megvetni való volna az az ember, ki ha királyiá lesz, megfélekeznek szegény öreg édes anyjáról. És megfélekezhetik-e édes Anyjáról Jézus, midőn most égen és földön uralkodik, és lehet-e szívének közömbös akár tisztelik szűz Szülőjét, akár nem?

Mikor a szent áldozásban az Úr testét magunkhoz vesszük, e szoros egyesülés által a boldogságos szűz Mária a mi anyánkká is lesz. És ha mi ennek dacára sem akarjuk tisztelni és üdvözölni őt, csak arról teszünk tanubizonyságot, hogy méltatlanul vettük magunkhoz az Úr testét, mert Jézus szelleme:

a fiú szeretete édes anyja iránt nem vált vérünké és természetünké.

Különben egészen fölösleges aggódás, sőt nem ritkán alattomos képmutatás, mikor valaki azt állítja, hogy Mária tisztelete által ártunk a Krisztus Urunkat megillető tiszteletnek. Ellenkezőleg!

A boldogságos Szűz iránt tanúsított tiszteletünk és ragaszkodásunk által újra és újra bevalljuk abbeli hitünket, hogy Jézus Krisztus az Istennek Fia.

Minden egyes angyali üdvözet keresztény hitvallomás az Isten és emberek színe előtt, s én erősen hiszem, hogy azok, kik a boldogságos Szűzet buzgón tisztelik, Krisztus Urunkhoz is többet imádkoznak, mint azok, kik abbeli félelmökben, hogy buzgóságuk olaja el talál fogyni, senki máshoz, mint Istenhez imádkozni nem akarnak.

De ha a katolikus vallás tiszteli is a szent Szűzet, Istennek anyját, senki nem állíthatja felőle, hogy imádja őt, és a szenteket. Ez rágalom, s a ki ezt hirdeti, nem nagy keresztény szeretetet tanúsít, mert tudva hazugságot prédikál szóval vagy írásban.

Hatszáz esztendővel ezelőtt regensburgi Berthold nevű ferencrendű szerzetes járta be Németországot, prédikálva mindenütt. A leghatalmasabb és hírnevesebb szónok volt, ki valaha Németországban élt. Beszéde mint a tűz s mint a sziklazuzó kalapács. Predikációjának erejétől némely bűnös ájulásba esett s töméntelen nép követte útjában, hogy hallhassák beszédét. Predikációi most is megvannak nyomtatásban.

Egyik szent beszédében értelmesen megvan írva, hogy mi különbséget tesz a katolikus vallás Krisztus Jézus és az ő édes Anyja közt. A többi között ezeket olvassuk:

«Nagy szót mondok most nektek! Ha szűz Anyánk, Mária, Isten Anyja most ím e szép rétségen megjelenék, vele jönne minden szentek és angyalok, és én méltó lennék e mennyei sereget látni, — pedig ti tudjátok, mily kimondhatatlanul szeretném látni, — és én már Asszonyunk szűz Mária felé fordulnék, hogy előtte leboruljak, de e közben pap jönne felém, ki az Oltáriszentséget viszi a beteghez, én inkább a pap felé fordulnék, ki az Urat viszi, s inkább előtte

borulnék térdre, mint a boldogságos szűz Mária, minden szentek és minden mennyei seregek előtt.

«Bármily forrón óhajtanám is látni őt, s bár még nem láttam őt, mégis sokkal nagyobb tiszteletet és áhítatot mutatnék az Úr Jézus Krisztus iránt, kit a pap visz magával, s kit mindennap láthatok itt a földön az Oltári-szentségben.

«Lehetetlen ugyan elbeszélni a ragyogó szépséget, mely a szenteket ékesíti; sem a boldogságos Szűz dicsőségének csodáit, mégis inkább meghajlok Isten előtt, mikor a pap Krisztus testét az oltárnál felmutatja.

«A mily parányi az a kis fénysugár, mely a tű fokán át világít, ahhoz a fényáradáshoz képest, melylyel a nap betölti az eget és földet: oly csekély a minden szenteknek és angyaloknak, az ég összes lakóinak, sőt magának a boldogságos Szűznek szentsége is: az Isten végtelen szentségéhez képest.»

Vagy végre talán a *Szentléleknek* nem teszük Mária tisztelete?

Ha a napnak emberi értelme volna, irigykednék-e, mikor valaki szépnek tartja, dicsér-

geti, magasztalja a legszebb virágot, mely egész életét, ragyogó színpompáját, s igéző alakját egyesegyedül a napnak köszönheti?

Hasonlóképp, az emberi lelkek között a legszebb virágot, a boldogságos Szűzet ily ragyogó széppé és Isten előtt kimondhatatlanul kedvessé: lelkének szentsége avatta, s e szentség a Szentlélek ajándoka. Őt sem bántja tehát, ha tiszteljük azt, kit ő dicsőített meg a szentség oly csodálatos ragyogásával, hogy nincs emberi lélek hozzá fogható.

De még valamit.

Mikor a fergeteg multán a setét felhők a hegyek felé vonulnak, s ott öntik tovább a nehéz cseppeket, de emitt már szétfoslott a felleg, s a derült ég kékjéről a ragyogó nap mosolyogva tekint át az elborult tájakra: pompás színeiben feltűnik im a szép szivárvány, melynek színét, fényét, szépségét: a nap ragyogása kölcsönzi.

Az angyalok is ily szivárványt alkotnak Isten körül; a Szentlélek fénye ragyog bennök és általuk; szentségöket, szépségöket tőle nyerték. A mit csak gondolnak, akar-

nak, beszélnek vagy cselekesznek, a Szentlélek által gondolják, akarják, beszélnek vagy cselekszik. Akkor is tehát, mikor az angyal így beszélt: *Üdvözlégy Mária*, a Szentlélek beszélt általa.

És mi is csak azt ismételjük, a mit a Szentlélek mondott az angyal ajka által, valahányszor e köszöntést mondjuk: *Üdvözlégy Mária!*

Mondjuk hát és ismételjük bátran: *Üdvözlégy Mária!*

Nem bántjuk meg köszöntésünkkel sem az Atyát, sem a Fiút, sem a Szentlelket, de még a szent angyalokat sem. Sőt ellenkezőleg, nem is igaz keresztény vallás, mely vonakodik köszönteni, kit Isten angyala, kit maga az Úristen üdvözölt.

De ha így áll a dolog, miért nincs mégis a szentírásban megparancsolva, hogy Máriát köszöntenünk kell, és miért nincs benne szó arról sem, hogy az apostolok és az első keresztények is imádkozták: *Üdvözlégy Mária!*

A boldogságos szűz Mária hatvanhárom esztendeig élt a földön; jól ismerte őt a

négy evangélista, kivált szent János, kinél a szent Szűz lakott, s kinek asztaláról táplálkozott. Nem lett volna-e különös, ha az evangelisták azt követelték volna a hivektől, hogy imádságaikban azt a nőt üdvözljék, ki még e földön él?

A szent Szűz alázatossága sem engedte volna, hogy ilyes valamit követeljenek a hivektől.

A többi apostolok meg azért is nem szóltak erről leveleikben, mert akkortájt még a pogányságból áttért keresztények feje tele volt a pogány vallás hamis isteneivel és istennőivel. Ha az apostolok már akkor elrendelték volna Mária tiszteletét, a pogányokból lett keresztények tisztelet helyett igen könnyen imádással járulhattak volna az Isten Anyjához, s őt is pogány hamis istenasszonynak tarthatták volna. Tanácsosabb volt erről egyelőre hallgatni.

Különben is gyenge ellenvetés, hogy Mária tiszteletéről nem beszél a szentírás. Hisz a vasárnapok megszenteléséről sem beszél az újszövetség, sem a Karácsonyról, a csecsemők megkereszteléséről, sem arról, hogy

a kisdedeket nem kell megáldoztatni; sem a reggeli, sem az esti imáról, és a hívő keresztény, — katolikus és protestans, — mégis hiszi, követi mindezeket.

A keresztény vallás nincs a biblia korlátai közé szorítva; a kereszténység eleven, élt már akkor is, mikor biblia még nem volt, s virágozhatik ott is, a hol egy biblia sincs.

Kora tavasszal csak a pusztá rózsatőt látjuk, az ágakat, a töviseket, talán a leveleket és bimbókat; de magát az ékes rózsát még nem; teljes szépségében és illatában az csak később, az idő előre haladtával pompázik.

Éppen így az anyaszentegyház kertjébe is belé volt ültetve a Mária-tisztelet rózsafája, de igénytelenségében még nem tűnt fel: csak később jött el e rózsatő virágzási ideje, a mikor azután ki is fejté teljes pompáját, s illatával betölté az anyaszentegyház egész nagy kertjét.

Az igaz keresztény ember, ki törődik és foglalkozik lelkével, egyszer-másszor azt veszi észre, hogy bizonyos benső sugálás buzdítja őt valamely jó cselekedetre, például, hogy ezentúl gyakrabban járjon a templomba,

hogy egy szegény elhagyott árváról gondoskodjék, vagy más hasonló jóra. A Szentlélek Úr Isten szava e sugalás, ki folytatja Jézus Krisztus munkáját, körüljár az emberek között s megtanítja azokat, kik gonosz élettel el nem zárják előle szívöket, hogy mit miképp cselekedjenek.

De a mit a Szentlélek Úr Isten megtesz a jó kereszténnyel, annál bizonyosabban és nagyobb sikerrel munkálja a katolikus anyaszentegyházzal.

Figyelmezteti ezt is, hogy mit, mikor és hogyan cselekedjék.

A boldogságos Szűz iránt való tiszteletet is szívére kötötte, és ime az anyaszentegyház tiszteli is a szent Szűzet, és tisztelik mindazok, kik az anyaszentegyház szavára hallgatnak.

II. MALASZTTAL VAGY TELJES.

Remek egy darab föld a mi édes hazánk földje: ez a szép Magyarország. Égbe nyúló, hóval fedett hegyóriások, rengeteg erdőségek, mértföldekre terjedő gazdag rónaság váltakoznak határai közt, — a fejedelmi Duna, — a beléje ömlő: Tisza, Dráva, Száva, — a fölséges Balaton, a hazánk partjait ölelő tenger, mind-mind gazdagítják e föld természeti szépségeit.

Egy-egy darabja már oly elragadó, hogy a gonosz lélek sem mutathatott szebbet Üdvözítőnknek, mikor az Urat megkisértette.

Kivált ha valamely magasabb hegyről, a Tátra, a Kárpátok, vagy Erdély magas bérceiről tekintjük végig a szemeink előtt feltáruló eleven képet, — akkor látunk csak igazán fölséges, feledhetetlen panorámát.

Gyönyörű vidék! — Mögöttünk a sötétlő erdő, benne az ősidőkre emlékeztető várromok; körülöttünk akkora szikladarabok, mint egy-egy templom, merészen egymás fölött, mintha világóriások kockáztak volna velők. Az üde zöld szín jóleső sokfélesége gyönyörködteti a szemet, lelket egyaránt.

A hegy tetejét a fenyvesek sötétzöld ko-

szorúja köríti, a gyenge fű zöldjében tehenek s kecskék legelnek, a hegy oldalában cserjék s hatalmas óriásfák váltakoznak, míg alantabb szőlők és szántóföldek huzódnak le a völgybe, hol a mezőség smaragdzöldje közül, mint olvasztott ezüst csillámlik felénk a patak csobogó vize.

Azután falvak és városok következnek, — kéklő hegy és arany kalászos rónaság ismét váltakoznak, — igazán remek egy darab föld, a mi édes hazánk: ez a szép Magyarország.

De e szép földnek határain kívül is vannak természeti szépséggel, gazdagsággal megáldott országok, a mieinknél is fölségebb vidékek, úgy, hogy csodájukra messze földre eljárnak, a kik Isten remek alkotásaiban gyönyörködni kívánnak.

Nagy, nagy ez a világ, s minden részében, elrejtett zúgában van valami megcsodálni való.

Ime a kedves Svájc, óriási havasaival, s elbájoló, kedves tavaival.

Svájc mögött a szép Itália, hol a gyönyörű városokat örökzöld kertek, olaj- és narancs-

erdők váltják fel, s mind e szépségre legderültebb kék ég mosolyg alá.

Amott a páratlan szép Rajnavidék, maga az ízes halaival bővelkedő hatalmas folyam, partjain a nemes bort termő hegyek; rajtok túl a nagy Franciaország, s ebben a több ezer város és falu és sok milliónyi ember.

Mögötte fekszik a kereskedelméről híres Angolország; azután következik a nagy és széles tenger, mit emberi szem át nem tekinthet. Csodás mélyében millió számra élnek a különféle tengeri állatok: halak és szörnyek: egészen új, mérhetetlen, csodálatos világ.

A tengeren túl van Amerika, rengeteg folyóival, beláthatatlan vad őserdőivel és rétségeivel, azután ismét a tenger köröskörül.

Más világrészek is vannak.

Afrika, — hol a négerek laknak, tigris és oroszlán, strucmadár és elefánt tanyáznak, s melyet a Nilus folyó csodás vize termékenyít; *Ázsia*, — tüzes földjén a pálmaerdők, cedrusok, a Libanon, a híres Himalaya hegység, mely oly magas, hogy tetejére ember föl

nem juthat; *Ausztrália* sok-sok újabb természeti csodáival.

De nem győzném szóval és írással, még kevésbé tudománynyal, ha csak megnevezni kívánnám is a világ minden szépségeit.

És e kikutathatatlan kincses tárházra, a megmérhetetlen égboltozat kékje borul, melyen a legcsodásabb alakzatú felhőket, arany beszegéssel a lenyugvó nap foglalja be.

S a nap eltűnő aranyja helyébe a hold ezüstje köszönt, s társaságában ott ragyog a sok milliónyi csillag.

Folyton-folyvást váltakozik a nappal és éjszaka, napsugár és borult idő, meleg és hideg: tengeren és szárazon. A mező folyton növeli bársonyos zöldjét, míg ismét elfonynyad és meghal minden, — mező, erdő elnémul, fehér halotti hólepel vonja be a természetet, a patak fenéig fagy, s ködbe borul a vidék. A milliószor millió férgek, rovarok, legyek, madarak, húsevő állatok, emberek folyton-folyvást keletkeznek, születnek és folyton-folyvást halnak, enyésznek és készítik mások számára a helyet.

Vajh ki alkotta és kormányozza e nagy világot, a csillagok seregét, a napot s a legutolsó kis férgceskét, mely a virág kelyhéből kúszik elénk.

Nézd csak ím e parányi legyet, mely gondtalan zümmög körülötted, a harmatcseppet, a kis homokkövet, mely a szikláról töredezett le; vagy szakíts inkább egyetlen fűszálat és felelj a kérdésre: miképp létesült e fűszál? A földből nőtt elő, víz, melegség, levegő és napsugár által.

De hát zöld-e a föld, vagy a napsugár?

Miért lesz mégis zölddé a fűszál? s miért nőtt keskenynyé, s nem oly szélessé, mint akármely más levél?

Éltető zöld vére miért készíti magasbra, s egyáltalán miképp indult növésnek; vagy tán éppenséggel az esővel hullott a felhőkből ez a parányi fűszál?

Száz szónak is egy a vége: bármily csekélyke jószág is a fűszál, mégis művészebb a gépezete, mint akár valamely óriási gyáré. Ezer rőfös zöld szalagban nincs annyi mesteriség, mint egyetlen fűszálban, mely úton, útfélen, még az utca kövei közül is elő-

törekszik ; s ha a legtudósabb ember egész életén át mindig törné a fejét, hogy miképpen jött létre, nőtt meg az a kis fűszál, milyen a belső szerkezete, még sem fejtené és értené meg teljesen. Pedig az csak egyetlen fűszál.

És minden égi és földi dologgal szemben ily korlátolt az ember, mert: *Teljes az ég és föld Isten dicsőségével !*

De lám, amott a hegy oldalában, a köves talajon dolgozik néhány szolgáló vagy nap-számos asszony. Napsütötte arcuk, durva kezök, meggörnyedt alakjuk nem igen megnyerő ; ruházatuk meg éppen szegényes és szennyes.

A növények és állatok között egyetlen sincs ily szegényesen és szurtosan öltözve, mint ez a szegény cselédleány. Ama kis báránykának is, mely amott a fa lombjait tépdesi, jobb a ruházata, legalább nem rongyos, foltos, s az anyaga is igazi hamisítottan gyapjú.

Elfeledkezett-e a jó Isten az emberről ; nem volt már ideje, vagy éppen a hatalma fogyott meg, hogy az embert is nem oly

ékesen ruházta fel, mint a mező liliomát, a kert díszes virágait, az ezerszinű szegfűt, a gyönyörű rózsát? hogy életét nem tette oly vidámmá és gondtalanná, mint az erdő dalos madaraiét, a gyíkét a napsütötte sziklán, vagy a pillangóét a virágos réten?

Nézd meg újra ezt a szegény, nyomorult emberi alakot, — s azután tekintetted mérd végig az előtted elterülő remek tájkot s a kék eget, — gondolj még egyszer arra, mily roppant nagy ez a föld, hegyeivel, tavaival, tengereivel, országaival és világ-részeivel; gondolj a roppant sok aranyra és ezüstre, mit a föld mélyében rejteget, az elragadó szép zöld színre, mely erdőt, mezőt ékesre fest, a sok piros, fehér, zöld és barna vérre, mely ezerféle fajta és formájú állatok ereiben pezseg; a mérhetetlen, mélységes és véghetetlen égboltozatra, mely ölében tartja az aranyugaras napot, az ezüstös holdat, a fénylő csillagokat, és figyelj arra, a mit most neked mondok:

E nyomorult külsejű emberek közt akad akárhányszor, kinek lelkét több szépség és nagyszerűség ékesíti, mint a mennyi az

eget és földet együttvéve. Találkozik köztök néha, kiben az Isten dicsősége nyilvánvalóbbá lesz, mint az egész látható világ által; a mint a gyémánt is, habár nem nagyobb a mogyorószemnél, sokkal többet ér, mint száz-ezer darab terméskő.

Ilyen volt a többek közt paulai szent Vince, az irgalmas szűzek rendjének alapítója.

Szent Vince egy alkalommal a kikötőben fiatal gályarabot látott, mély bánatba merülve felesége és gyermekei után, kikhez még sokáig nem mehetett, mert hosszú ideje volt hátra rabságából. Vince megsajnálta szegényt; elment a rabok felügyelőjéhez és ki-
eszközölte, hogy a fiatal ember helyett ő tölthesse ki annak büntetésidejét. A bűnöst szabadon bocsátották és helyette Vincét vassalták a hajó evezőpadjához; mely időtől fogva ott tartózkodott éjjel-nappal; ott evezett, ült, feküdt vihar és hullámok közt, a rossz rabruhában, szenvedte a hideget és a nap forró melegét.

A legelvetemültebb gonosztevők közt nap-
nap után hallgatnia kellett a sok károm-

kodást, istentelen beszédet, gúnyt és átkozódást, szenvedte az éhséget, ette a leghitványabb eledelt, szégyenkezett a többiekkel, mint a legutolsó gályarab; s mikor az embertelen felügyelők korbácsa őt is érte, egyetlen szóval sem panaszkodhatott.

Azt hiszem, hogy a lélek, mely így tud érezni és cselekedni, van oly erős, mint a százados tölgy, nagy, mint a legmagasabb hegy, becses, mint az arany és gyémánt.

Más példát is mondhatok. Szalézi szent Ferenc püspökhöz goromba, haragos ügyvéd jött és szörnyen pattogott valamiért, a mit a püspök nem az ügyvéd kedve szerint cselekedett. Éktelen szitkokkal sértegette az ügyvéd a tiszteletreméltó püspököt; de ez a legszelídebben felelt: «Bár kitépné is ön haragjában egyik szememet, a másikkal még mindig szeretettel tekintenék önre!»

Ez a gondolkodásmód és beszéd a durva sértegetéssel szemben épp oly kedves és szeretetreméltó, mint mikor az éjjeli fergeg és vihar közben szétválnak a sötét felhők, s biztató nyájassággal tekint le közölők a hajnali csillag; nem remeg a vihartól, nem

lesz nedves az esőtől, mely nem tudja derült fényét eloltani.

Fölemlíthetem szent Johannát, ki főrangú család ivadéka volt s Jézus Krisztus iránt való szeretetből mégis oly szolgálatokat végzett a legundokabb betegségben sinlődők körül, hogy a legszegényebb cseléd sem tenné meg drága pénzért.

Egy asszony arcát a rákseb marta s anynyira elundokította, hogy gonosz férje elűzte őt házából. A szegény beteg elment Johannához, ki Isten ajándéka gyanánt fogadta. Naponkint háromszor látogatta meg betegét, vigasztalta és kötözgette sebeit. A rák lassankint ellepte a szerencsétlen nő arcát, homlokát, később nyakát és mellét úgy, hogy darabokban vált le róla a megrothadt, elfeketedett hús, elviselhetetlen halotti szagot árasztva. A beteg két szeme mintha halálfejből villogott volna elő.

Három esztendőnél tovább tartott ez a borzasztó betegség, de a nemesszívű hölgy épp annyi szeretettel ápolta elevenhalott betegét, mint az édes anya ápolgatná betegségtől hervadozó magzatát.

Végre a beteg nyeldekklőjét is annyira megtámadta a terjedő kór, hogy nem száján át, hanem a torkán támadt kis nyíláson keresztül kellett táplálni utolsó idejében.

Tudom, hogy ilyesmit szinte alig lehet ündör nélkül elolvasni, pedig Johanna mindebben éveken keresztül részt is vett. S épp azért az ő nemes cselekvése kedvesebben illatozott és illatozik egész a mai napiglan Isten és minden jobb érzésű ember előtt, mint a rózsaliget bimbó-fakadáskor, vagy a cédruserdő Libanon tetején.

Mikor a kereszténység csecsemő korában kegyetlenül üldözték a keresztényeket, élt Polykarp nevű jámbor öreg püspök. Őt is a pogány bíró elé hurcolták, ki szabad választására hagyta: hogy vagy megtagadja Krisztust és életben marad, vagy megvallja Krisztust és kínok közt meghal.

«Káromold Krisztust» így szólt a bíró Polykarpához «és szabadon bocsátlak».

Polykarp pedig így szólt:

«Nyolcvanhat esztendeje már, hogy szolgálom Krisztust, és eddig még soha sem

bántott meg engem. Hogyan káromolhatnám őt, a ki engem megváltott.»

És mikor a máglyára vitték, hogy elevenen megégessék, így imádkozott a tisztes aggastyán:

«Mindenható Úr Isten, áldlak, dicsőítelek, hogy megadtad nekem a kegyelmet, hogy e napon és órában érted szenvedhetek és Fiad szenvedéseiben részt vehetek. Fogadd el életemet, mint jóillatú égő áldozatot. Téged dicsérlek, magasztallak, dicsőítelek a te menynei Fiaddal, Jézus Krisztussal; dicsőség Neked, Fiadnak és a Szentlélek Istennek most és mindörökön örökké. Amen!»

Mikor Ament mondott, meggyújtották a máglyát.

E nemes beszéd szebben hangzik, mint a fülemile éneke a csendes májusi alkonyatkor, vagy a fuvola hangja s a kürt szava az erdő mélyéről.

De vajh, mit mondjak a sok ezer vértanúról, a dicső szűzekről és gyermekekről, kik tömegesen szenvedtek szörnyű halált Krisztus iránt való hűségökért; a mint állatok bőrébe varrták őket s vadakként roppant

kutyákkal űzték őket a halálba: *nemes, isteni vadak*; a mint szurokkal vonták be s elevenen égették meg őket: *csodálatos mennyei szent János-bogárcák*; a mint parázstűzön hosszú kínok közt perzselték halálra: *Arábia illatos tömjéne*; a mint az éhes oroszlánok és tigrisek elé dobták táplálékul: *a vadállatok fogai közt megörlött liszta buza*; a mint fogaikat kiütötték, tagjaikat leszaggatták, testök húsát megtépdesték, nyelvöket kivagdosták: *Jézus Krisztusról, az igaz szőlőtőkéről metszett nemes gyümölcs*, melyet a borsajtó összemorzolt és kisajtol.

Óh ez a szenvedés, ez a gyötrelem, ez a vér sokkal szebb és dicsőbb, mint az alkonyat legcsodásabb pirossága, mely gyönyörű tűzével megvilágítja az égboltozatot, szebb, ragyogóbb, mint a piros drágakövekkel és hófehér igaz gyöngyökkel diszített pompás királyi korona.

Fölemlítsem-e végül a jámbor hittérítőket, kik elszakadva az értök égő anyai szívtől, a messze Afrika és Ausztrália még ismeretlen tájain keresik fel a pogányság sötétségében vakoskodó vad népeket, s a

kereszténység igaz világosságára s az üdvösség útjára vezérlik. Munkájokban nem ismernek nehézséget. Járatlan utak, terméketlen föld, égető forróság, emberek durvasága, vadállatok támadása, fenyegető életveszedelmek őket vissza nem riasztják. Szent buzgalommal viszik előbbre a keresztet, és ime az ő küzdelmök szebb, lélekvidítőbb, mint mikor a nap viaskodik az októberi köddel, azt szétkergeti, s a tiszta kék égről még egyszer mosolyg felénk a fényes, meleg napsugár.

Vannak tehát emberi lelkek, szebbek és dicsőbbek, mint az egész teremtet világ; vannak lelkek, kiknek magasztos érzése tündöklőbb mint a nap, mert a napnak nincs öntudata; édes békeségek zavartalanabb és tartósabb, mint a csendes nyári éjszaka; gondolataik fönségesebbek, mint a csillagok ragyogása, mert még a csillagokon is túl, egész az Istenig szállnak; működésök áldásosabb, mint a hegyi pataké, mely vizével malmokat hajt és megeleveníti a réteket; nem is mulik el a vizek tömkelegében, hanem tovább él az örökkévalóság tengeré-

ben; szivök szebb, mint a virágos kert, hisz a szeretet, alázatosság, nyájasság, készséges jóakarat, szelídség illatos virágai diszítik; belőle mint pacsirta éneke és fülemile csattogása száll fel az Úrhoz az öröm, dicséret és hála szent dala.

Ha tehát a világ teljes *Isten dicsőségével*, némely emberi lélek is teljes *Isten dicsőségével*.

Az Isten dicsőségét az emberi lélekben *malasztnak* hívjuk.

Ezért volt Mária is *malaszttal teljes*; ő a legnemesebb emberi lélek, telve az isteni malaszt oly bőséggével, melynél többet emberi lélek magába fogadni és megtartani nem képes.

De nem volt-e Máriánál nagyobb, dicsőbb szent Pál apostol, ki nemzeteket térített meg a pogányságról, kinek levelei még most is bámulatos fénynyel világosítják meg a keresztény sziveket; szent Péter, kire az Úr Krisztus anyaszentegyházát építette; János, az Úr kedves tanítványa; xavéri szent Ferenc, kinek csodái bámulatba ejtették Ázsiát, vagy más idők egyéb szent férfiai és asszonyai?

Isten maga felel meg e kérdésünkre.

A többi szenteket a római pápa avatta szentté; a boldogságos szűz Mária szentségét Isten szava nyilatkoztatta ki, mikor az angyal őt Isten rendeléséből *malasztal teljes*-nek üdvözölte. Nem is volt soha tisztább, Isten malasztja által inkább áthatott szív Mária szívéénél, mely alatt a malaszt teremő Istene: az Üdvözítő Jézus Krisztus nyugodott.

S ha a többi szentek életök folyamán gyarapodtak a malasztban és végeztével nyerték el annak teljességét: Mária malasztal teljes volt, sőt több mint malasztal teljes már életének megvirradásakor.

Hogy lehetséges ez?

Lehet-e egyenesebbé az egyenes vonal és gömbölyűbbé a gömbölyű golyó? tölthetünk-e még valamit a színig telt pohárba?

Rendkívüli társulatról olvastam, melybe csak a legbölcsebb és legtudósabb férfiakat választották tagokká. A tagok száma meg volt határozva, mely ha betelt, a társulat több tagot nem választott.

Egykor igen éleseszű, bölcs férfiú jelent-

kezett a társulat elsőjénél, kérve a társulatba való fölvételét. Törvénye volt az is a társulatnak, hogy tagjai keveset, vagy éppen nem beszéltek, s gondolataikat lehetőleg jelképes beszéd által fejezték ki.

A társulat feje poharat hozatott, megtöltötte színing vízzel úgy, hogy egyetlen csepp sem fért bele többé. A jelkép érthetően adta tudtára a jelentkező tudósnak, hogy a tagok száma teljes.

De az idegen a tele pohár vízre óvatos gonddal rózsaszirmot helyezett, erre egy csepp vizet cseppentett, úgy, hogy a csepp víz ott lebegett a pohár tetején, s a víz mégsem csordult ki abból.

E szellemes válasz annyira megtetszett a társaság tudósainak, hogy az idegent szabályaik ellenére is fölvették, bár a tagsági helyek mind be voltak töltve.

Éppen így mutatta meg az Isten a boldogságos Szűznél, hogy még a legártatlanabb és szentebb lelket is, mely minden kigondolható malasztal teljes, oly malasztal ékesítheti, melyre az ember magától nem gondolhatott. Isten ugyanis, Fiának szülő Anyjává

választotta, és éppen ez által annyira *malasztal teljessé* tette, mint a földön egyetlen szentet, és az égben egyetlen angyalt *malasztal teljessé* nem tett.

De ime, 1854-ben IX. Pius, római pápa hitcikkely gyanánt kihirdette, hogy a boldogságos Szűz eredendő bűn nélkül fogantatott.

Nagy lármát csaptak erre a hírlapok, a hitcikkelyt újításnak nevezték s jövődőlgették, hogy nemsokára vége lesz a katólikus egyháznak.

Az volt a legkülönösebb, hogy szűz Mária szeplőtelen fogantatása ellen éppen azok feleltek legtöbbet, kik nem is hittek az eredendő bűnben, következésképp önmagukról is azt kellett hinniök, hogy mentesek az eredendő bűntől, hogy ők is szeplő nélkül fogantattak.

A boldogságos Szűz szeplőtelen fogantatásának hite nem új az egyházban, csak mint hitcikkely nem volt kimondva. S ezt cselekedte meg a szent Szűz nagyobb dicsősége okából, a világ püspökeinek kértére, a katólikus hivek igaz lelki öröme, a szent Szűz nagy tisztelője: IX. Pius, római pápa.

Mert a szent Szűz valóban szeplő nélkül fogantatott.

Az emberiség ősanja Éva, másképp jött a világra, mint az ő ivadékai. Évának nem voltak szülői; nem bűnben született, hanem ártatlan, tiszta lélekkel hívta őt életre Isten teremtető szava.

A boldogságos szűz Máriának volt atyja és anyja, mint minden más embernek; Éva és Mária eredése tehát e tekintetben nem hasonlított egymáshoz; de Mária abban meg-egyezett Évával, hogy lelke, teremtetése pillanatától tiszta volt minden vétectől, más szóval: Mária eredendő bűn nélkül fogantatott.

Erről egy szó sincs a bibliában, mondják azok, kik mindent a szent írásból akarnak kiolvasni.

Pedig megtaláljuk ezt is a szent könyvben, ha csak a hitetlenség fekete hályoga nem borít sötét vakságot lelki szemekre.

A szentírás rólunk azt mondja, hogy a természettől a haragnak gyermekei vagyunk, mert bűnben fogantattunk. Épp azért keresz-
telik meg az újszülött kisdedeket is, hogy

lelkökről letöröljék a bűn szennyét és elfordítsák rólok Isten haragját.

A boldogságos szűz Máriához pedig épp a szentírás tanúsága szerint így szólt az angyal: *Malasztal vagy teljes.*

Bűnös lélekhez, az isteni harag gyermekéhez így beszélni nem lehet.

Ha a szent Szűz, ki a Megváltót hozta e világra, még abban a malasztban sem részesült volna, mely Évát, a bűn világra hozóját is ékesítette teremtetésekor, s a melyet minden ember megnyer a keresztség által, t. i. a lelki szeplőtelenység malasztjában, nem is lehetett volna malaszttal teljes, a mint az angyal őt üdvözölte. És mert a szent Szűz az angyal e köszöntésekor még nem volt megkeresztelve, és mégis malaszttal teljes volt: eredése első pillanatától mentve kellett lennie az eredendő bűntől.

A malaszttal, Isten kegyelmével teljes lélek, bűnnel beszennyezve nem lehet, a mint nem lehet sötét a fényesség, hideg a tűz és gonosz az Isten.

A miképpen Éva ment volt, Máriának is

mentve kellett lennie a bűntől az ő eredésében.

Isteni rendelésnél fogva senki sem veheti magához az Úr testét, mielőtt az eredendő bűntől a keresztség szentségében meg nem tisztult; és maga a légszentebb Üdvözítő mégis egyesült volna egész valójában oly emberi lénnyel, kit a véték szennye borít; és pedig a célból, hogy ettől kölcsönözze testét, vérét, egész emberi természetét?

Bizonyára nem.

De meg az, hogy Isten megóvta a boldogságos Szűzet eredésének első pillanatától fogva az eredendő bűntől, semmivel sem nagyobb csoda, mint az, mely naponkint akárhányszor ismétlődik, hogy a gyermekek a keresztség által szabadulnak meg az ősi bűn szennytől. Amiképpen az sem volt nagyobb csoda, hogy Isten Dániel három ifjú társát sértetlenül megőrizte a tüzes kemencében, mint az lett volna, ha a lángokban meghalni engedte volna őket és csak azután támasztotta volna fel halottaikból.

Az pedig, ki elhiszi, hogy a keresztség által ő maga megszabadult az eredendő bűn-

től, de azt nem akarja hinni, hogy a boldogságos szűz Mária szeplő nélkül fogantatott, nem nagy keresztényi alázatosságot tanúsít, mert tisztábbnak és szeplőtelenebbnek tartja önmagát, mint Krisztus Anyját, kit az Úr angyala így üdvözölt: *Malasztal vagy teljes, az Úr van teveled, áldott vagy te az asszonyok közt — és a Szent is, ki tőled születik, Isten Fiának hivatik.*

A boldogságos Szűz szeplőtelen fogantatásába vetett hitünk erősítésére még egy okot említék.

Az Isten Fia emberré lett és nem mint nő, hanem mint férfiú jelent meg közöttünk. Tehát volt férfiú a földön, ki fogantatásának első pillanatától fogva mennybemeneteléig folyton bűn nélkül élt, s kiben az Isten soha semmi kivetni valót nem talált.

És a női nemből ne lett legyen egyetlen személy se, ki eredetétől fogva élete befejeztéig bűn nélkül élt és Istennek tetszését soha el nem vesztette?

Éva bűn nélkül eredt, de később vétkekkel fertőztette be magát s minden utódját, legalább keresztelésig az eredendő bűn szennye borítja.

Tehát már csak azért is, hogy miként a férfi-nemből találkozott, a női nemből is legyen, a ki folyton tiszta maradt és Istennek haragját pillanatra sem vonta magára, szívünk, lelkünk erősen hiszi, hogy Mária bűn nélkül fogantatott.

A szent Szűz diadalát a sátán fölött jelképesen akképp rajzolják, hogy a szent Szűz lábaival a kigyó fejét tiporja.

Miképp nálunk a jó katolikusok e szép köszöntéssel üdvözlik egymást: «Dicsértések az Úr Jézus Krisztus! Mindörökké, Amen!» a jámbor spanyolok ősidők óta így köszöntik egymást: *Ave Maria! Üdvözlégy Mária!* és a felelet rá: *Sin pecado concebida, ki eredendő bűn nélkül fogantatott.*

De miért ismételjük oly gyakran: *malasztal vagy teljes?* Az angyal azért köszöntötte ekképp a szent Szület, mert Mária alázatos volt és soha eszébe sem jutott neki, hogy ő kiváltságos teremtménye az Istennek, de meg azért is, mert jól tudta az angyal, hogy ezzel Máriát nem teszi felfuvalkodottá.

Mi sem azért köszöntjük őt e szóval, hogy neki hízelegjünk, mert hízelkedő szavunk

nem volna hozzá méltó: ő nagy az égben, mi parányok a földön. Nem is azért, mintha ő maga nem ismerné Isten nagy kegyelmét, s nekünk kellene ezt vele tudatnunk s nap-nap után ismételtetnünk, hogy valamiképp el ne feledje.

Magunk végett ismételtetjük, hogy el ne feledjük, hogy a boldogságos szűz Mária nagy dicsősége és fönsége Isten szent malasztjából származott, s hogy mi is csak akkor bírunk értékkel, ha Isten kegyelme világosítja meg lelkünket.

De szép erényt is gyakorlunk, mikor örömet mutatunk, hogy embertársunkat Isten kegyelme annyira kiválasztotta. Szép, kedves a kisded gyermek mosolygó öröme, mely nem irigykedik, hanem vidám szeretettel osztja meg ajándékot nyert gyermektársa boldogságát.

Minket is kedvessé tesz Isten előtt, ha szívünkben örvendünk azon, és szíves örömet ismételjük, hogy Mária *malasztal teljes*.

III. AZ ÚR VAN TEVELED.

Ha úton-útfélen kőkeresztet látok, melyen idomtalanul, durván van kifaragva a Krisztuskép, elgondolom, hogy sokkal jobban tette volna a kőfaragó, ha a keresztet feszület nélkül készítette volna. A pusztá kereszt is elég, emlékeztetés okából.

De vannak az Üdvözítő Jézusnak szép, magasztos képei is. A legszebbet Olaszországban, Milánó városában láttam. Felséges kép, milyen nincs több széles e világon; és úgy hiszem kedves olvasóm, nem untatlak vele, ha elmondom e kép történetét.

Négyszáz éve múlt, hogy jámbor festőművész az utolsó vacsorát festette egyik kolostor ebédlőjének falára. S midőn a tanítványok képeivel elkészült, egészen elcsüggedt a gondolatra, hogy miképp fesse magát az Üdvözítőt, elég jól és szépen. A legenda beszéli, hogy lelke folytonos tépelődése közt, Krisztus Urunk képét egy reggelen ott találta a tanítványok között, de hogy mi módon került az a falra, senki, maga a festő sem tudta megmondani.

Még ma is lehet e képet látni, de mert négyszáz esztendő nagy idő, különösen a

franciákkal viselt háboru erősen megrongálta a festmény épségét.

De mégis, a kép félig lesurolt, beteges színei közül csodálatos élet tündöklék elő. Ha a tanítványokat nézzük, hallani véljük tompa zsiromgásukat, a mint Jézus szavára: *Egy közöletek elárul engem*, rémulten ide s tova hajlonganak, járnak-kelnek, súgnak-búgnak.

Az Úr pedig közöttök ül hallgatagon, szomorúan, oly szomorúan, mintha már kiszenvedett és meghalt volna, és az élet, minden kín és gyötrelom csak úgy tükrözödnének vissza arcán, mint a késő esti pírban a már lenyugodott nap. Éppen olyan, mintha az élettől kifáradtan, teste még élne ugyan, de vigasztalan lelke, elmerülve a legmélyebb gyász tengerébe, már haldokolnék a fájdalomtól; de azért vonásain keserűség nem látszik, jó és kedves, mint mindig, — csak-hogy végtelenül szomorú.

E képet szemlélve azt gondoltam, hogy ha valaki reggelenként e kép előtt, Jézus arcára tekintve, végezné el reggeli imádságát, kétségkívül ő maga is komolyabbá, ne-

mesebbé és erkölcsösebbé válnék, mert a kép nem hagyna békét lelkének. Pedig csak téglafalon, földből vett festékekkel és emberi kézzel készült, s végre is csak ábrázolása az Üdvözítő arcának.

De még dicsőbb képei is vannak a jó Istennek, mint az a híres milánói kép; nem is kell értök messze mennünk, nem egyet találunk némely keresztény faluban, a legszébb fajtából.

És ez a kép, melyről most szólok, nem téglafalra, hanem halhatatlan lélekre van festve, nem közönséges víz- vagy olajfestékekkel, hanem világosságból és lélekből készült; nem is emberi kéz munkája, hanem Isten újja adta neki az alakot és szépséget; s maga a kép nem hiú ábránd és tökéletlen képzelgés, hanem maga az Isten az ő lényegében.

Ilyen például az a kiseded gyermek, ki, ha szerét teheti, besurranik a templomba s áhítatos lélekkel Miatyánkot mond szülőiért, öreganyjáért, vagy keresztszülőiért.

Fölemlíthetem a tisztas öreget, ki szíves barátsággal szólítgatja meg az embereket, meglátszik rajta, hogy áldott jó szíve van, s

mindennel megelégszik, a mit neki adnak s vele tesznek.

Emlékszem egy betegre, ki sokat volt magányosan, mert a hegyek közt lakott, s a ki valahányszor az ablakon át, valakit látott a távolban, imádkozott érte, mert az emberek látása szeretetre buzdította szívét irántok.

Tudok sok nemes férfiú és nagy szellem jeles tulajdonairól; csendes, szelíd nők végzetlen türelméről; szüzekről, kik áldozatok árán minden igyekezettel gondját viselik szülőiknek, testvéreiknek; keresztény ifjakról, kik a világ gyönyörűségeit nem keresik, és nem is félnek gúnyolódásaitól, hanem erős kitartással a legegyszerűbb úton haladnak egyetlen örömük az Isten felé: mint szt. Alajos; megtért bűnösökről, kik bűneik kötelékéből megszabadulva szépek, dicsők, fenségesek, mint a nap, mikor lenyugta előtt sugaraival áttöri a fekete felhőket, és még egyszer vet világot a földre.

Mindezek tulajdonképp nem ábrázoló, hanem inkább visszasugárzó képei az Istennek.

Nézd a harmatcseppet, mint ragyog reg-

gel; maga a nap ragyog ki belőle, mely benne fürdik; a tűz a vízben.

Nézd a Dunát, a mint a kék és zöld szín kimosolyog belőle, a kék égboltozat, a belé tekintő zöld hegy és erdők tükröződnek vissza medréből.

Nézd a sötét patakot, mely a fenyűerdőn szalad végig, vagy a színehagyott Balatont, ha vihar, mennydörgés és cikkázó villám váltakoznak: az erdő setéte, az ég borúja tör elő vizökből.

Nézz az ember szemébe; kétféle fény sugárzik abból feléd: az egyik mint fehérke fénypont: a nappali világosság visszatükröződése, s mélyebbről a másik: gyenge csilám, a lélek örömének, fájdalmának, szeretetének, haragjának, irigységének és nyugalmanak tükre.

És lásd, miképp a harmatcsepp, a Duna, a patak és Balaton vize, az emberi szem: tükör, — éppen úgy Mária is tükör, de nem az égboltozatot, a hegységeket, a háborgó eget, nem a nap fényét, a szív örömeit, gyötrelmeit tükrözi vissza, hanem magát az Istent.

Ha valamely jámbor lélekből úgy tükröződik elő Isten szeretete és szépsége, mint a hold ezüstös fénye a gyenge felhők közül, Mária lelkéből még szebben és kedvesebben tündöklük elő az Isten.

Ezért mondta róla az angyal: *az Úr van teveled.*

És ha a milánói úrvacsora kép szinte prédikál az ember szívéhez, mely békeségben megnyugszik, mint a lány dalon a beteg gyermek: épp úgy csendesül el bensőnk vihara, ha lelki szemeinket gyakran fordítjuk a szent Szűz felé: kivel az Úr van.

Lehetetlen, hogy kedvező hatást ne gyakoroljon az indulatos ember kedélyére, ha tiszteli, naponként üdvözli a boldogságos Szűzet és lelkiképp szemléli a szelíd Jézus Anyjának képét; hisz már az is szelidítő hatást gyakorol reánk, ha valamely bájos, szép képet szemlélünk, vagy áldott lelkű, szelíd jó emberekkel társalgunk: lassankint megszeli indulataink érdessége.

Valamint az éretlen és fanyar szőlőszemek lassankint megpuhulnak és megédesülnek, mikor az augusztusi forró nap hevét és suga-

rait naponkint magukba szívják : éppen így válik a kemény és durva lélek is szelídebbé, ha megemlékezéssel és tisztelettel fordul naponkint a szűz Anya felé.

A serdülő hajadon is, ki igaz tisztelettel köszönti naponkint a boldogságos Szűz Máriát, s vele lélekben, mint jó barátnéjával, szeretett tanítónőjével, foglalkozik : e szent barátság folytán kétség kívül könnyebben őriz meg teste, lelke érintetlen tisztaságát, ártatlanságát, mint közönséges gondolkodású társnői. kiknek lelkét kizárólag a hason-érzésűekkel folytatott időtöltés, a tánc, a színház és kétesízű regények olvasása foglalja el.

Vagy a ki a drága időt sok beszéddel, haszontalan társalgással szereti előlni és sok beszéde közé sok emberszólást kever, kezdje csak igazán tisztelni a boldogságos Szűzet; gondolja meg többször, hogy mily hallgatag volt a szent Szűz, mily keveset beszélt, s a mit szavaiból a szentírás megőrizett, mily röviden és egyszerűen van mondvá: senkinek sem sok és bárki százszor is szívesen olvassa, vagy hallgatja, ez a

csendes elmélkedés lassankint majd az ő rossz tulajdonságát is elmulasztja.

Vagy a ki hiú előkelő származására, magas rangjára, szereti magát selyemmel és arannyal ékesíteni, fitogtatja vagyonát, benső örömmel hallgatja a hízelgő szót de szíve mélyén tiszteli a boldogságos Szűzet, kiről tudja, hogy bár királyi vérből származott és Isten szemében a legelőkelőbb, mégis alázatos egyszerűségben élt: végre is megismeri kevélységét, megszégyenli hiúságát, s ennek helyét szívében az egyszerűségnek és alázatosságnak engedi át, mint mikor a tavaszi napsugár elolvasztja a havat, s alóla előtűnik a zöldelő rét kedves virágaival.

És a ki nem tud bele nyugodni sorsába, nem akar meghajolni más akarata előtt, élete csupa keserűség, mert jószándékú törekvéseit gonoszul magyarázzák, útjába akadályokat gördítenek, mások szívét tőle elfordítják, jóságát háladatlan lélekkel viszonozzák, ha Isten hű Szolgálóját, ki szintén sok szenvedést tűrt, mert Isten akaratában megnyugodott, igazán tiszteli, többször emlé-

kezvén róla, nem lesz nehéz ismételnie Mária önfeláldozó szavát: *Ime az Úrnak szolgálója (v. szolgálja), legyen nekem a te igéd szerint,* és megcselekednie, elszenvednie azt, mit Isten akarata reá mér.

A ki lélek és érzés nélkül mondogatja e szót: *Az Úr van teveled*, bár naponkint annyiszor, mint a hány szeme van az olvasónak és lelkében nem gondol Máriára, nem sokat használ neki e szó, és jobban is tenné, ha e helyett, reá nézve hasznosabb dolgokkal foglalkoznék.

De a ki lélekben és igazságban tiszteli a boldogságos szűz Máriát, s benne Isten dicső képét és hasonmását szemléli és csodálja, nem vallja kárát lelkének.

Az opál, ha hosszú időn át vetődik rá a fénysugár, beszívja magába a világosságot, s mint a szentjánosbogár, akkor is világít, ha nincs többé a napon.

Így szívja be magába az életszentséget, sőt maga is egészen szentté lesz az emberi lélek, a Máriával való hosszas lelki társalgás közben; ha a szent tökéletesség lelki napja fényével megvilágítja.

IV. ÁLDOTT VAGY TE AZ ASSZONYOK KÖZÖTT.

Csodálatos dolog, a mit a boldogságos Szűz a szentírás tanúsága szerint önmagáról állít: *Ime, mostantól fogva boldognak hirdetek engem minden nemzetségek.*

Hogy jut eszébe egy szegény ifjú hajadonnak a zsidók által is megvetett Názárethben, hogy egész népfajok beszélnek majd róla és hirdetik őt boldognak.

A zsidó nép, mint önálló nemzet, már akkor elvesztette jelentőségét; a római császárok urasága alá került, s ezek úgy bántak vele, mint manapság az oroszok a lengyelekkel. Gyűlöltek és elnyomták őket.

Hogy beszélhet mégis a názárethi Szűz oly nagy tisztességről, minőben föld szülötének, sem férfiúnak, sem nőnek eddig része nem volt, hogy a világ minden nemzetsége szájról-szájra adja az ő nagy boldogságának híret.

Ilyesmit kisvárosi szegény zsidó hajadon vagy azért mond, mert hiú ábrándok zavarták meg gondolkozását, vagy azért, mert prófétai lélekkel világosította meg őt a Szentlélek, s feltárta előtte a jövődök titkait.

E történet régi, majd kétezer év választ el minket Mária kimondott szavától.

Elégseges idő arra, hogy helyesen megítélhessük a bold. Szűz merész beszédét: *boldognak hirdetnek engem minden nemzet-ségek*; hiú ábrándozás lidérc-lángja volt-e e szó, vagy a legtisztább Szűz lelkét megvilágosító égi fény szent visszatükröződése?

Ha ábrándozó álom beteges kitörése lett volna, nem is tudnánk semmit e beszédről; mert vajh, ki hozta volna hírül azt nekünk az ezer és ezer mértföld messze Zsidóországból, sivatagon, tengeren keresztül; és ugyan ki őrizte volna meg e szót, melyet egy ismeretlen hajadon közel kétezer esztendeje mondott öreg nénjének a hebroni hegyek közt, ha e szónak nem lett volna meg a kellő értéke?

Elkallódott, szétrepült volna, mint szélben a polyva; mint annyi sok üres beszéd, mit férfiak büszkesége, asszonyok hiúsága maguk örömére, mások szegényére, a földkerekség minden tájain hatezer éven keresztül világgá bocsátott.

Mária szavának nem e sorsa lett; fenmara-

dott, nem felejtették el évezredek keresztül, sőt a növekvő évekkel terjedt híre is. Éppen mint a fényes csillag, télen-nyáron, vihar- és földrengés közt, békében és háborúban, ezer esztendőkön keresztül, nyugodtan és vigasztalással tekint le a setét égboltozatról a földre, úgy hat e szó, Mária szava: az emberi lélekre.

Több mint kétszáz millió katolikus, a világ minden tájaira elszórtan köszönti naponként a szent Szület: *Üdvözlégy Mária*, — és magasztalja tovább: *áldott vagy te az asszonyok között*.

A kerek világ összes katolikus, sőt orosz vallású templomait ékesíti e szent Szűz tiszteletére szentelt oltár vagy kép; — sőt számtalan templom hazánkban és az ország határain kívül egészen az ő tiszteletére épült; ilyen hazánkban a többi között az esztergomi bazilika, a budavári Mátyás-templom, a győri székesegyház és sok más remek templom. Az esztendőben több ünnep hirdeti nagyságát, így a Szeplőtelen Fogantatás ünnepe, Kisasszonynapja, Gyertyaszentelő, Gyümölcscsoltó és Nagyboldogasszony napja. Az

anyaszentegyház a papi zsolozsmában naponkint egy-egy dicsérő dallal és imádsággal emlékezik meg róla, sőt a vecsernyében az úgynevezett *Magnificat*, mely magyarul így kezdődik: *Magasztalja az én lelkem az Urat*, nem egyéb, mint Máriának dicsérő éneke, melyet a Szentlélek sugallásából mondott.

Valahány híres festő csak volt a világon, kinek művészetét a keresztény hit lelkesítette, bizonyára festett Mária-képet, sokszor többet is. A világ két leghíresebb és drágább képe, az egyik Rafaeltől Drezdában, a másik Murillótól Párisban szintén a boldogságos szűz Máriát ábrázolja.

A költők és zeneszerzők, kik értik a lélek és zene titkait, többnyire készítenek egy-egy dalt és éneket, szépet, minőt csak tudnak az édes Szűz Anyáról.

S a keresztény nők milliói viselik a szent Szűz nevét; mert nincs név, melyre annyi újszülöttet keresztelnének minden országokban, mint Mária kedves hangzású neve.

Az pedig még sem pusztá véletlenség, hogy éppen úgy *lett*, mint Mária *előre meg-*

mondotta; hogy Mária e szavát: *boldognak hirdetnek engem minden nemzetségek*, nyomon követték a Mária-tiszteletnek sokféle nyilvánulásai, melyekkel a keresztények találékony szeretete az Isten Anyját mind mai napiglan dicsőítik és kétségkívül a jövőben is dicsőíteni fogják.

A dolog egészen egyszerű.

Ugyanazon Szentlélek, ki Máriának a prófétai igéket sugallta: *boldognak hirdetnek engem minden nemzetségek*, a katolikus anyaszentegyháznak is láthatatlan kormányzója; úgy intézi tehát a dolgokat, hogy a katolikus hívek jövődölésének teljességre közremunkáljanak.

De ebből az is következik, hogy azok lelkében, kik névszerint keresztények ugyan, mert meg vannak keresztelve, de az Isten Anyját nem hirdetik *boldognak*, s róla tudni nem akarnak, a Szentlélek sem munkálkodik, és Jézus istenségének hite sem vert elég mély, egészséges gyökeret, miért könnyen ki is vész az onnét.

Minél erősebb és igazabb szeretet lakik szívéinkben Jézus iránt, már a természetes

érzés is annál inkább ösztönöz minket áldott anyjának tiszteletére.

Nem minden nő felel meg a magasztos hivatásnak, melyet Isten eléje tűzött, hanem könnyű gondolkodással, hiú semmittevéssei vesztegeti életét, sérti nemét s bántja Istenét.

De hála Istennek van elég tisztas, derék, házias nő, előkelő és alsóbbrendű, ki állása és rangja szerint folyton foglalkozik: családjára felügyel, férjét, gyermekeit, házinépét, testvéreit szeretettel gondozza; ha kell: sző, varr, köt, mos, főz, szolgál, takarékoskodik, idejét nem tölti haszon nélkül; mind megannyi hasznos teremtés, csupa szorgalmas Mártha, tiszteletünkre egészen méltók; de igazi jámborság nélkül ezek sem érnek többet, mint a hamis pénz, vagy talmi arany.

De Mária alakja szép, fönséges, kimagasló, mint a hegylánc, melyet az alkonyat fénye világít meg.

Szelleme prófétai, szíve királyi, lelke mennyei nemességgel teljes.

Isten maga sem gondolhatott volna ki nagyobb, dicsőbbet, mivel az embert kiüntesse, mint azt, hogy anyjává tegye.

A férfi nemet megtisztelte Isten, hogy ön-maga is mint férfiú jelent meg a világon.

A női nemet is meg akarta tisztelni, hogy közölök egy, mint egészen tiszta, szép és szent alak tündökljék Isten előtt, s ilyen legyen eredetétől kezdve minden időközön keresztül — s ez egyetlen: Mária, az Istennek szent Anyja.

De ha végignézzük a szent Szűz élete folyását, élő hit nélkül könnyen megtántorodhatunk Isten iránt való bizodalmunkban.

Az angyal így köszönté őt: *Aldott vagy!* a mi annyit jelent: a mindenható Isten minden áldásaival elhalmoz téged.

Ha a jó Isten egy mai nevelésű nőnek mondaná: *áldott vagy te*, és egyuttal megkérdezné, mi a kívánsága, nem tudom, mit kérne ez Isten áldásával kiválasztott nő Istentől.

Talán előkelő, derék, jó férj oldalán, derült, boldog életet, vagyont, gazdagságot, rangot, méltóságot, finomságot, műveltséget, vagy mindezeknél kevesebb értékű dolgot, a mi éppen a hiúságnak kedvez.

De abból a sorsból, mely az *áldott* Máriá-

nak kijutott, százezer asszony-szív közül alig kérne egyetlen egy is.

Mert ugyan mely *áldott* boldogság az, ha előkelő, királyi család sarjadékának szegény öreg mesteremberhez, Józsefhez kell nőül mennie; micsoda különös Isten-áldás az, hogy e gyenge Szűznek legdrágább kincsét, becsületét, jó hírnevét még jegyese előtt is a sanda gyanú támadja meg úgy, hogy anyagnak kell Józsefet, a jegyest álmában felvilágosítania s a gonosz gyanútól megszabadítania.

Micsoda *áldás* az, hogy Máriának, mint valami szegény koldusasszonynak, távol, idegen földön, a tél hidegét s az emberi szív könyörtelenségét egyaránt szenvedve, istálló rozszant fedele alatt, ágyon kívül kell megszűlnie isteni magzatát.

Micsoda *áldás* az, hogy e honavesztett családnak az újszülött kiseddel forró, kietlen sivatagon keresztül napokon át nem akadva üdítő forrásra, egészen ismeretlen, félelmes hazába, hol pogányok laknak, Egyiptomba kell vándorolnia.

És miféle *áldás* az végre, hogy ez *Áldott*

végig szenvedte a szörnyű kínt, mikor szent Fiát Jeruzsálem városán át a vesztőhelyre hurcolják, ütik-verik, eleven szent testét a keresztre szegezik, ég és föld között függni hagyják, míg csak utolsó cseppig elvérezve ki nem adja lelkét.

De erről nem szívesen beszélek, inkább ide jegyzem azt, a mit egyik régi könyvben olvastam. Mintha maga a fájdalmas Szűz panaszkodnék :

«Mindazon szívfájdalom, mely valaha emberi szívet gyötört, mint egyetlen csepp a tengerben a mérhetetlen szívfájdalomhoz képest, mely az én anyai szívemet akkor gyötörte.

«Minél édesebben, forróbban szerettem, annál keserűbb volt elvesztenem, halni látnom szívem magzatát.

«Kedves, szelíd emberi volta édes gyönyörűségem, hatalmas istensége dicsőséges örvendezésem; reá gondolnom lelkemnek vigasztalás, róla beszélnem enyelgés, édes szavait hallgatnom isteni zene volt.

«Ég, föld s minden, a mi ezekben van, enyém volt, mikor vele lehettem !

«De óh, mily szívtépő tekintet: gyötrelmes haldoklás között látnom őt.

«Fölfelé tekintetem, s nem siethettem kínokban hervadó gyermekem segítségére, s mikor fejem, tekintetem lehanyatlott, magzatom kegyetlen gyilkosait kelle szemlélnem.

«Sötét volt előttem az egész világ; s szívem mélységéről kesergő panaszok fakadtak: Epedve kívánlak, óh halál, miért hagysz itt engem? Vigy el! vigy el Fiamhoz engem, a szegény Anyát; semmiféle halál nem lehet keserveesebb, mint ez élet.

«Fölemeltem kezemet, kitártam karjaimat s gyötrelmeim között át akartam ölelni szívem Szülöttét, — de nem lehetett.

«S míg szívem fájdalomával így viaskodtam, nyelvem elakadt, hang nem jött ajkaimra, s mivel mást nem tehettem, a Fiam sebeiből kifolyó vért csókolgattam, s e véres csók festette pirosra halvány arcomat, elfehérült ajkaimat.»

Egyetlen nő szívét sem gyötörte a fájdalom izzó tüze oly égetőn, mint Máriáét a kereszt alatt; mert minél tisztább, szentebb volt

anyai szeretete, annál kízóbb lelkének gyötrelme.

Isten szeszélyessé vált talán, hogy most megveti s a legélesebb kínokkal gyötri azt a Szűzet, kit harmincnégy évvel elébb példátlan nagy tisztesség közt megdicsőített?

Más ennek az oka, hívő jámbor keresztény!

Példa segítségével beszélek.

Hegy magasán állok; mögöttem hatalmas erdőség, előtttem le a völgybe nyúlik a messze vidéken híres bort termelő hegyi talaj, melyből mosolygó zölden emelkedik a sok ezernyi szőlőtőke, kínálgatva kíváncsos gyümölcsseit.

Fejemre az augusztusi forró nap löveli tüzét, és én elgondolom, hogy ez égető sugár teszi csak nemessé a szőlő gyümölcsét, a nap izzó parazsa ad értékes tüzet a bornak. Hideg nyár — rossz szüret, termésének nem örvend a gazda. Égető, izzó nap-sugár termeli a folyó aranyat, a tiszta, nemes bort.

Hasonló dolog történik az emberi lélekkel.

Minél erősebben égeti a szenvedés, a fájdalom tüze, annál nemesebbé, fönségesebbé tisztul a lélek.

A szentírás szava s a tapasztalás együtt bizonyítják, hogy kit Isten szeret, bünteti, s megfenyíti, kit gyermekéül fogadott.

Vizsgáljuk csak, hogy miképp igazolja e csodálatosan hangzó szót maga a szentírás!

Az ó-szövetség jelesebb alakjai közül vajon kit szeretett az Isten különösen?

Szerette Ábelt. S mi történt a szegény ifjúval? Gyalázatosan agyonverte őt saját testvére.

Kit szeretett még Isten?

Józsefet is. Jákobnak fiát! És mi lett ennek a sorsa? Mostoha testvérei gyűlölték, üldözték; tanácsot tartottak, hogy megöljék; azután száraz kútba vetették s végre is mint valami lelketlen állatot, idegen emberkereskedőknek eladták hitvány néhány ezüstért.

Ezek a forró levegőjű Egyiptomba vitték őt, s ott újra eladták valamelyik főúrnak; de miután József rossz asszonyának kívánságaiba nem egyezett, majd hogy halálra nem

ítélték ; börtönbe került, hol két esztendőnél tovább sinlődött.

Hát Mózeszel, Isten választottjával mi történt ?

Menekülnie kellett, s ki jobb sorshoz, a királyi udvar bőségéhez volt szokva, mint pásztorembernek kelle tengetnie életét. És ugyancsak sok bajt, haragot, bosszúságot szerzett neki heves indulatú népe, úgy, hogy nem egyszer kérte az Urat, hogy engedje meghalni, pedig — újra mondom — Isten választottja s rendkívül jeles férfiú volt.

És Dávid, Isten dicsőségének hirdetője hogyan járt ?

Nem szólok arról az időről, midőn gonoszul vétkezett az Úr törvénye ellen, s Isten szigorú büntetését vonta magára, de előbb is, mint jámbor ifjú, sok üldöztetést szenvedett az irigykedő Saul királytól, ki bőszen haraggal nem egyszer tört az ártatlan ifjú élete ellen.

Ugyan mi sorsa volt Isten küldötteinek, az ó-szövetség prófétáinak ?

Épp úgy üldözték, hajszolták őket, mint a

vadászok a mező és erdő vadjait; vízbe dob-
ták az egyiket, megkövezték a másikat, szét-
fűrészelték a harmadikat, halálra keresték
valamennyit.

És az ó-szövetség utolsó és legnagyobb
prófétájával, keresztelő szent Jánossal mi
történt? Gonosz história és bármily régi,
különbféle módokon megismétlődik napjaink-
ban is. Szent Jánosok ugyan nem igen akad-
nak, de Heródesek, Heródiások annál na-
gyobb számmal; s velök együtt Heródes-
leányok is, kik szépen táncolnak s ügyes,
tetszetős táncuk révén egyik vagy másik
nagy úrnál sokat tudnak ártani azoknak, kik
az ő életmódjukat nem helyeslik.

Megtörténik ma ez számtalanszor, a mint
megtörtént szent Jánossal, kinek, mert Heró-
des és sógorasszonya Heródiás bűnös viszo-
nyát elítélte, s mert Heródiás leánya, szép
táncáért János fejét kérte, bűnhődnie kel-
lett! Fejét vették a börtönben.

Az új-szövetség még elevenebb példákkal
bizonyítja, hogy mennyit szenvednek az isten-
félők.

A szentek élettörténete, a legrégibb kor-

tól a mai napig, tanuságot tesz Isten választottainak fájdalomtéljes élete felől.

Ha testi kínokkal nem gyötörték, meggyötörték lelköket gonosz rágalommal, csúfolódó gúnynyal. Jószándékú törekvéseiket gonoszul magyarázták és igen sokszor a saját elüljáróik büntették őket a megérdemelt jutalom helyett.

Imételem, hogy bünteti Isten, a kit szeret. Vannak, kiket Isten a sors keze által azért ver kékre-zöldre, hogy gonosz hibáiktól megtisztuljanak.

A szűz Anyának a megtisztító szenvedésre épp oly kevésbé volt szüksége, mint a mily szükségtelen fehérre mosni a most hullott havat; tiszta volt ő minden vétektől.

Olyanformán sem szenvedett a szűz Anya, mint szenvedett Krisztus urunk: a mi bűneink bocsánatáért, mintha Krisztus urunk kereszthalála és kiontott vére nem lett volna elégséges elvenni a világ bűneit.

Máriának azért kelle szenvednie, mert Isten az ő lelkét csodálatos széppé akarta formálni, oly széppé, mint emberi lélek csak lehet; mert az ártatlan lélek fájdalma, szen-

vedése, mint csodaszép virágok, ékesítik a lelket.

De azért is kellett szenvednie, mert az ő anyai szíve szenvedés nélkül élni nem is akar, mikor anyasága magzatát halálra kínozzák.

Hisz akárhány keresztény lélek önszántából akart szenvedni sok és nagy kínokat, — miután komolyan elmélkedett Jézus keserves kínszenvedéséről.

És ime, ha a legszentebb és legártatlannabb a szenvedések feneketlen örvényébe került, miért rimánkodunk mi, gyarló bűnösök, mihelyt a szenvedések gyenge lehellete érint?

Mivel erősítgessük szenvedéstől irtózó emberi gyarlóságunkat?

Rágalommal üldözik az ártatlan embert. Szívét keserűség tépi, mintha csak nyughatatlan kigyó tanyáznék benn. A szégyen miatt visszavonul, kerüli az emberek társaságát, mert a rágalom gonoszul terjed s még a jobbérzésűek is hamar hiszik az alig hihetőt.

De Mária szűzi ártatlanságát is megtámadta az alacsony gyanú, a rágalom, s a

gonosz nyelvek ma is szidalmazták az *áldottat* az asszonyok között. Sőt maga József, Mária ártatlan jó hírnevének szüzi őre, ha csak angyali intés ellenkezőre nem oktatja, titokban elbocsátani készül angyali jegyesét, az *áldottat* az asszonyok között.

Fáj a szegénység az özvegynek. Közeledik a tél, s nincs mivel fűteni, itt a házbérfizetés ideje és üres az erszény, éhesek a gyermekek s a kenyér drága, ruhájok szakadozott, nincs ki rajtok könyörölgön, — óh, mily elviselhetetlen a nyomorúság, a hideg, az éhség.

De im, a názárethi Szűz is, ki szülésének közel óráját várja, télnek idején kénytelen nagy útra kelni.

S mikor célhoz ér, nem nyílik számára egyetlen ajtó sem, elutasítják mindenfelől; istállóban megszült gyermekével nemsokára újabb útra kergeti őt a kaján gyűlölet. Kihalt pusztaságon vezet útja át, napokig nem látva embert, nem kapva italt, sem magának, sem kisded gyermekének.

Ha Dávid házának ivadéka, a királyi leányzó, Isten anyja, az *áldott* az asszonyok

között ily szomorú sorsra jutott, e szomorú emlékezés erősítgeti majd az elhagyott özvegy csüggedező lelkét.

Gonosz szomszéd gyűlölsége, átkozódó boszúja fenyegeti a keresztényt. Ne háborítsa lelkét viszont a harag indulatja; mondja inkább: Üdvözlégy Mária, és emlékezzék az *áldott* asszonynak történetére, kinek saját életénél drágább szent gyümölcsét kívánta elpusztítani, kiirtani a heródesi gyűlölség.

Az anya szívét bántja nagy keserűség, fiát elszakasztották tőle, pedig ő is rászorult volna; leánya szerencsétlen frigyet kötött, a férj hanyag, tékozló, rosz indulatú, neveletlen úgy, hogy a szegény fiatal asszony alig vallja vele.

Vagy talán más bánat tépi az anya szívét; meghalt kedves gyermeke: fia, lánya, szívének dicsősége, öröme, boldogsága s most készül pörbe szállni Istenével. — Hagyjon csak fel panaszával, imádkozzék: *áldott vagy te az asszonyok között*, és gondolja meg, hogy az ő életét még nem zavarja annyi fájdalom, mint gyötörte az *áldott* szűz Anyának anyai szent szívét.

Szerencsétlen apa — különben egyszerű földmíves — beszélte el, hogy mily iszonyú csapással sujtotta őt és családját az Isten.

Tizenkét esztendő's fia, mikor a barmokat őrizte a mezőn, vigyázatlanul oly közel ment a pásztortűzhöz, hogy ruhája lángot fogott. Mikor segílyt kérő jajgatására hozzá érkeztek, a gyermek már tetőtől-talpig lángban állt s annyira összeégett, hogy bőre rongyokban csüngött alá testéről.

Egyik jó asszony takargatta be az eleven tetemet, így vitték haza szegényt, és este felé a halál megszabadította a gyermek lelkét a test börtönéből.

A szerencsétlen apa vérző szívének véghetetlen fájdalmával beszélte el e szomorú esetet, de azt is elmondotta, hogy ifjú korától fogva elmélkedni szokott Jézus szenvedéseiről, s e mellett azt is meg szokta gondolni, hogy Jézus szenvedéseit látva, mennyit szenvedhetett édes Anyja: Mária.

És ez a gondolat, — fejezte be a szegény ember — hogy az *áldott* szűz Mária még iszonyúbb halálban látta szent Fiát, mint ő a magáét, megmentette a kétségbeeséstől

és Isten akaratában való megnyugvást öntött megszomorodott szívébe.

Ime itt az erősítő balzsam, szenvedéstől irtózó gyarlóságunk számára.

Isten a szenvedések tisztító tűzén bocsátja keresztül a földi salak által beszenyezett embert; a szenvedések nemesítő erejével oltja be lelkét s teszi alkalmassá a mennyország tiszta örömeinek élvezetére.

Keresztül kell hát mennünk a szenvedések tisztító tűzén, meg kell sózatnunk a fájdalom csípős, gyógyító savával, hogy lelkünk kedves lehessen Isten színe előtt.

Isten legkedvesebb *áldott* leányának fájdalommal teljes élete: ime itt előttünk.

Finomabb-e lelkünk, nemesebb-e vérünk, mint az övé, hogy az övénél jobb sorsot követelünk?

A kiválasztott, másszóval *áldott* lélek fogadja inkább hálával Isten rendelését, melyben a *Legáldottabbnak* is része volt: a szívét metsző éles tört e földön, a fejét ékesítő koronát az égben

V. ÉS ÁLDOTT A TE MÉHEDNEK
GYÜMÖLCSE: JÉZUS.

Mikor e szavakat magyarázni készülök olyas valamit érzek, mint a milanói festő, a ki miután az apostolok képeit megfestette és a Krisztus képére került a sor, nem tudta mit tevő legyen?

Félek én is Mária szűz méhének gyümölcseről és e gyümölcs áldott voltáról szólni.

És olyas valamit érzek, mint szent János evangélista, a ki evangéliumát így fejezi be: *Vannak még sok egyebek is, miket Jézus cselekedett; mik ha egyenkint megíratnának, úgy vélem, a világ sem volna elég a könyveknek befogadására, melyeket írni kellene.**

Az egész szent írás, a szent atyák összes írásai, az imádságos és prédikációs könyvek nagy sokasága s mindaz, mit jámbor férfiak és nők a mai napig összeírtak, sokat tartalmaznak Mária méhének gyümölcseről, Jézusról és arról, hogy Jézus az egész világ áldása, üdvössége.

De Jézusnak személyéhez mérve mindez csak annyi, mint mikor az iskolás gyermek

* Ján. 21., 25.

palatáblájára kört csinál, s abból kifelé köröskörül vonásokat s azt hiszi, hogy lerajzolta a napot.

Magának a boldogságos szűz Máriának minden dicsősege is Jézustól származik, valamint a hold sem magától világít, hanem szeliden sugárzó fényét a naptól nyeri, mely tenger-világosságát reá árasztja.

Nem is képzelődöm tehát, hogy Mária szüzi méhének gyümölcseről tökéleteset mondhatok, s e kisdéd könyv keretébe foglalhatom, a mire százezer könyv sem elégséges, s a mit a legtanultabb emberi elme, sőt a legelőkelőbb főangyal sem tud tökéletesen megérteni.

Parányi részét mondom el csupán annak, a mit mondani lehetne, mint mikor az ablaktábla keskeny hasadékán át igyekszik a sötét szobába bejutni a napsugár.

Nem egy kereszténynek hevesebben dobog a szíve, mikor Jeruzsálemről s a Kálvária hegyéről hall, vagy olvas és mikor képzeletében mint zarándok járja végig a szent helyeket, önmaga is eltelik amaz édes érzelmektől, melyek eltöltik azok szívét, kik

a magas hegyek közt haladva, a másik magaslaton hirtelen megpillantják Jeruzsálemet ékes tornyaival, s a körülövező falai közül kiemelkedő szent sír templomát.

«Ha én egyszer oda juthatnék s megláthatnám a szent várost, — gondolják sokan — mily buzgón tudnék ott imádkozni; Istennek hálát adnék, bűneimet megsíratnám, békében meghalnék, és azután örökre boldog lennék.»

Egy lovagról beszéli a hagyomány, hogy mikor hosszú vándorlás után Jeruzsálembe jutott s felért a Kálvária hegyére, Jézus Krisztus iránt való szeretete annyira erőtt vett lelkén, hogy megszakadt a szíve, és Krisztus Urunk halála helyén maga is kiadta lelkét.

De én még kiválóbb helyet és dolgot tudok, mint a minő Jeruzsálem városa, a Kálvária hegye és a szent sír.

Pedig akár mindennap eljuthat oda és örvendhet benne bárki; nincs messze tőle. Egyiktől talán félóránnyira, a másiktól alig van száz lépésnyire.

E hely a templom és annak kiváló kincse a szent mise.

Jézus Krisztus, az Istenember van itt jelen: ugyanazon test és vér, melyet ő a világ bűneiért a Kálvárián feláldozott; jelen van véghetetlen szeretetével és engedelmességével ugyanazon Jézus szíve, ki egykor a kereszten függött s kiben a mennyei Atyának legfőbb kedve telt.

És oly bizonyosan van ő itt jelen, mint a mily bizonyosan igazak Jézus szavai: *ez az én testem*, mely értetek adatik; *ez az én vérem*, mely értetek kiontatik.

Azért senkiben és semmiben sem telhetik nagyobb öröme a mennyei Atyának, mint Abban, ki magát neki a szent misében feláldozza, és mint az alázatosság, szeretet és kereszthalálíg tartó engedelmesség e szeplőtelen áldozatában. És viszont mi sem nyerhetjük meg más által Isten bocsánatát, kegyelmét és tetszését mint az Úr Jézussal való egyesülés által.

Ezt fejezi ki a miséző pap is, mikor az isteni kenyér és bor felmutatása után kezébe veszi ismét a szent ostyát; vele a kehely fölé keresztet vet s szól a mint következik:

És nekünk is, bűnösöknek, kik irgalmas

voltod teljességében reménykedünk, adj valamely részt és közösséget szent apostolaiddal és vértanúiddal, a szent asszonyokkal és szűzekkel és minden szenteiddel, kiknek társaságába minket — kérünk — bebocsáss: nem mint mérlegelője az érdemnek, hanem osztogatója a bocsánatnak: a mi Urunk Jézus Krisztus által, a ki által mind e jókat, óh Uram, mindenkor alkotod, megszenteled, elevenited, megáldod és nekünk osztogatod. Ő általa, Ő vele, és Ő benne ér téged Isten, mindenható Atya, a Szentlélekkel egyetemben minden tisztelet és dicsőség.

Szinte egész evangelium és az istenség természetrajza.

Ha valakit megüt a szél, vagy eltörik a hátgerince, — vannak ugyan még csontjai és lábai, de nem tudja azokat többé mozdtítani, nem érzi a tűszúrást sem, sőt még azt sem, ha parázsszal égetik. Pedig csont, hús, vér és élet van lábaiban?

Vagy némely vaknak szép, tiszta a szeme, és senki észre sem veszi, hogy tökéletesen vak.

Másoknak meg nincs szaglási érzékök.

Nem tudnak különbséget tenni a jó és kelemetlen illat között. Kinyílt rózsza vagy égő kén épp oly kevésbé hatnak szaglásukra, mint az utca kavicsa.

Mi oka ennek?

Az az oka, hogy az orrnak, szemeknek és lábaknak *idegei* megromlottak.

Az idegek alatt pedig értjük ama finom szálakat, melyek az agyvelőből kiindulva a hátgerincen keresztül haladnak, és az emberi test összes tagjait és érzékeit megszámlálhatatlan mennyiségben ellepik és összekötik.

Az idegek által azonnal megtudja a lélek, mi történik a testben és a külvilágban; az idegek által lát, hall, szagol, ízlel és érez.

Az idegek mindent hírül visznek neki, a mi kívülről történik.

Idegek nélkül szemünknek, füleinknek oly kevésbé vehetnők hasznát, mint, ha üvegből vagy fából volnának.

És viszont, ha a lélek akar valamit a test által cselekedni, például: hogy ez járjon, üljön, fölkeljen, a kezeket mozgassa, a szemeket fölnyissa, beszéljen, — mindez ismét az

idegek által történik. A lélek akaratával az idegekre hat, ezek pedig gondolatnál gyorsabban a testnek ama részére hatnak, melynek ezt, vagy amazt tennie kell.

Valaki például löni akar, a lélek azon pillanatban közli ez akaratot az idegekkel, az idegek villámgyorsan hatnak a kézre, ez elsüti a fegyvert; és ha a golyó talált, a lélek cselekedte ezt az idegek által. Az idegek által olvassák szemeink a könyv lapjait, az idegek által irányozzuk szemeinket a betűkre, arra a sorra, a mely éppen következik, az idegek mozgatják kezünket, hogy kellő időben fordítson a következő lapra.

Tárgyamtól nem tértem el.

A mit az idegekről irtam, nem sajtóhiba, mely ide nem tartozik, hanem az Atya és Fiuisten közt való viszonyt megvilágosító hasonlat.

Valamint a lélek mindent az idegek által tesz, és viszont a lélek a körülötte történőket az idegek által veszi tudomásul: éppen úgy, a mit Isten művel, alkot, mindazt Jézus által műveli, alkotja, és nélküle nem cselekszik semmit; és viszont, hogy a mi könyör-

gésünk, hálaadásunk, dicséretünk, imádásunk, bánatunk és minden jó cselekedetünk hatással legyen Istenre, mindezeknek Jézus Krisztus által kell történniök.

Ha például egy pogány imádkozik igaz buzgósággal, a mint imádkozott Kornél az új-szövetségi pogány százados, — Jézus Krisztus mutatja be ez imádságot a menygyei Atyának, noha az a pogány mit sem tud Jézus Krisztusról.

De a ki már hallott Jézusról és mégis az Ő közbenjárása nélkül akar imádkozni és jót cselekedni, annak imádsága és jó cselekedetei nem hatnak fel égbe, mert meg vannak azok halva; Isten mit sem akar azokról tudni, annál kevésbé terjeszti ki mindenható karjait, hogy elfogadja a Krisztust megtagadók imádságát.

Nézzük például a zsidó népet.

Mióta Mózes kivezette Egyiptom földéről, sok gonoszságot követett el; többször elszádkadt az igaz Istentől és bálványozásra vete-medett. Ilyenkor az Isten súlyos csapást mért rá, míg nyomorúsága meg nem tanította, hogy a hamis istenek, az aranyborjú, a réz

Moloch, a halfarku Dágon s egyéb hasonfajtájú hatalmasságok nem igen tudnak segíteni a szükségben.

És ha a bajok közt ismét visszatért az igaz Istenhez, a jó Atya mindannyiszor megkönnyörült rajta, megverte ellenségeit, kivezérte őt a fogságból, a mint Mózes halála előtt megjövendölte.

De azóta, hogy Krisztus Urunk a földre jött, a zsidók soha sem imádtak bálvány isteneket, — és mégis Krisztus Urunk halála után negyven esztendővel, súlyos csapást mért rájuk az Isten: szétszórta őket az egész világra. Több, mint ezernyolcszáz esztendeje kérik a zsidók az Istent a föld minden országában, hogy adja vissza nekik hazájukat és vezesse vissza őket Jeruzsálembe.

Ime a megható, szép imádság, melylyel az engesztelődés nagy napján és minden szombat napon a világ összes zsinagógaiban Istenhez esedeznek :

«Bűneink miatt vagyunk kiűzve hazánkból, és szülőföldünktől távol, idegenben kell barangolnunk.

«Köteles áhítatunkat nem gyakorolhatjuk

a te dicső, remek, szent templomodban az erőszak miatt, melyet rajta elkövettek.

«Térj vissza hozzánk véghetetlen irgalmaddal óh Urunk, ősatyáink Ura, legirgalmasabb Király, könyörülj rajtunk és szent templomodon; engedd újra fölépítenünk és dicsőségét fölemelnünk.

«Atyánk, Királyunk, tedd nyilvánvalóvá országod dicsőségét fölöttünk ; jőjj el és uralkodjál rajtunk minden élők szemei előtt; gyűjts össze minket a föld minden tájékáról, hol a népek között elszórva élünk, vigy minket örömekeink között városodba, fel Sionra, Jeruzsálembe, a szent helyre, hol templomod áll, végnélkül való gyönyörűségben. Ott akarunk neked kötelességünk szerint áldozatot bemutatni; naponként való áldozatot annak rendje és a te kedves parancsolatod szerint, melyet kijelentettél a te szolgád, Mózes által s a melyet ez megírt a te szent tanításodban.»

Ünnepeiken és ujholdkor pedig így imádkoznak : «Istenünk, és a mi őseinknek Istene! Emlékezzél reánk és a mi hivatásunkra, emlékezzél ősatyáinkra, emlékezzél fölkentedre,

Dávidra, az ő fiára, szolgálóra, a te szent városodra, Jeruzsálemre és a te egész népedre, Izraelre; mindezek emléke jusson szent színed elé, álljon és maradjon szent színed előtt; szemléld azt és vedd kegyelmedbe; töltsd be a mi hivatásunkat, adj életet és békességet, kegyelmet és irgalmasságot, adj jó és boldog szabadulást.»

Így imádkoznak a zsidók minden országban, már több, mint ezernyolcszáz eszten-deje, hogy hazájokba visszatérhessenek, így imádkoznak minden szombat- és ünnep-
napon; ugyanannyi idő óta nem imádnak bálványisteneket, — és mégsem hallgatja meg őket az Isten, holott előbb szívesen és gyorsan meghallgatta és segített rajtok.

És mért nem figyel Isten imádságukra?

Mert Jézusról tudni sem akarnak, pedig látták számtalan csodáit, hallották magasztos tanításait, látták anyaszentegyházának gyors elterjedését és uralkodását az egész földön.

Maga Jézus mondja: *Senki sem jő az Atyához, hanem csak énáltalam.** Ő mondja:

* Ján. 14. 6.

*Nálam nélkül semmit sem cselekedhettek.**
 Ezért végződik az anyaszentegyház minden imája e szavakkal : *A mi urunk, Jézus Krisztus, a te szent Fiad által.* És ezért mondja a pap az oltárnál : *A mi urunk Jézus Krisztus által mind e jókat — óh Uram — mindenkor alkotod, megszenteled, eleveníted, megáldod és nekünk osztogatod. Ő általa, Ő vele és Ő benne ér léged Isten, mindenható Atya a Szentlélekkel egyetemben minden tisztelet és dicsőség.*

Azt a köteléket, melyet ősszülőink vétke Isten és ember között szétszakgatott, Krisztus Urunk ismét egybekötötte az által, hogy Ő, az Isten Fia emberré, Istenemberré lett ; s ekképp az emberi nem Jézus Krisztus által ismét összeforrott Istennel ; úgy, hogy Jézus Krisztus által ismét minden kegyelem és élet leszármazhatik Istentől az emberi nemre, holott Jézus Krisztus nélkül mint a testről levágott tag, az örök enyészet és halál martalékai lettünk volna.

Ebből megérthető, hogy miért imádko-

* Ján. 15, 5.

zunk így: *áldott a te méhednek gyümölcse, Jézus*; hogy miért köszöntik a keresztények egymást e szóval: *Dicsértessék az Úr, Jézus Krisztus*; hogy miért oly nagy ünnep a Karácsony; miért díszíti a királyok koronáit s a világ legmagasabb tornyait az ember fiának jele; a szent kereszt, és miért mondja szent Pál apostol: *A ki nem szereli a mi Urunk Jézus Krisztust, álok alatt legyen.*★

Dicső, fölséges gondolat, hogy Ugyanaz, a ki az eget és a földet, az Isten trónusa előtt álló szellemeket, a csillagokat és tengereket, hegyeket és erdőket és egyáltalán a mi a földön él, teremtette, az Isten: az Úr Jézus Krisztus, a legnagyobb alázatossággal és szeretettel közelít hozzánk, s a kenyér színe alatt épp úgy fekszik oltárainkon, mint kised korában feküdt a betlehemi jászolyban.

Közénk pedig akkor jött, a mikor Erzsébet így szólt a szűz Anyához: *Aldott a te méhednek gyümölcse Jézus.*

Néhány év előtt a husvéti ünnepek alkalmából Rómában voltam. Közel négyszáz

★ I. Kor. 16, 22.

templom van Rómában; a legnagyobb akkora, hogy a budapesti bazilika kupolájával együtt kényelmesen elférne belsejében. Ha a zarándok egész nap nem tesz mást, mint a város nevezetességeit nézegeti, — nem végzi el egész esztendő alatt sem. A pompás képeket és festményeket elszámolni sem lehet, annál kevésbbé leírni.

De mind e megmérhetetlen pompa és fény között mi sem ragadta meg annyira lelkemet, s nem okozott oly igaz, benső örömet, mint egy kicsike, szegényes kép, melyet Róma városa alatt több órányira elágazó folyosókban, az úgynevezett katakombákban találtak.

Az első keresztények az üldözések idején a katakombákban temették el halottaikat, kiváltképp a vértanukat, itt tartották isteni tiszteletöket, sőt gyakran maguk is szívesebben laktak halottaiknál a föld alatt, mint fenn az élők között: a pogányok és keresztény-gyűlölők társaságában.

Vannak e katakombákban templomokká alakított üregek, keresztény tárgyú képekkel ékesítve. Azt a kis képet is ott találták.

Ádám és Éva alakja között az Atya Isten áll és Évának bárányt, Ádámnak pedig egy köteg buzakalászt nyújt.

Mit jelenthet e kép?

Vajjon mily különös ajándékot adott Isten az asszonyi nemnek a bűnbeesés után? és mi különös ajándékkal tüntette ki a férfi-nemet?

Mindkét nem különböző s lényegre nézve mégis egyező ajándékot kapott Istentől.

Az asszonyi nemtől, Éva egyik leányától származott az *Isten báránya*; földrejötteben a férfinemnek semmi része. Mária szűzi anyaságának lett gyümölcse: Jézus Krisztus.

De a férfinemnek is adott Isten éppen ily nagy ajándékot, melyben az asszonyi nemnek nincs része, és ez a papi hivatal és hatalom, melynek ereje által a felszentelt pap szavaira a buzából lett kenyér Krisztus testévé változik, s az oltáron megszületik Jézus, mint egykor megszületett szűz Mária anyai méhéből.

A mit Isten ama kis képen Ádámnak és általa a férfiui nemnek adott, így magasztaljuk: *Dicsértessék és áldassék a legméltóságos-*

sabb Oltáriszentség, a mit pedig Évának és általa az asszonyi nemnek ajándékozott, így üdvözljük: Áldott a te méhednek gyümölcse, Jézus.

Ezer alakban sokféle gonoszság uralkodik a földön. Lépten-nyomon találkozhatunk vele.

De sok jó is él az ég alatt, csakhogy ez nem keresi a feltűnést, nem tolakodik, mint a bűn és kevélysége.

Példaképp a jóra nem is említem a földön élt szentek nagy seregét, kik a keresztény szeretet hősi erényeivel tündököltek, csak az Isten szíve szerint való lelkipásztorra hivatkozom, mint a minő — Isten segítő kegyelmével — még elég szép számmal működik falvakon és városokban egyaránt.

Nap-nap után, óraszámra imádkozik a buzgó pap hiveiért, kik sok testi-lelki áldásban részesültek már az ő áhítatos imádsága folytán, a nélkül, hogy tudnák, vagy csak sejtenék, hogy kinek közbenjárása szerezte meg nekik Isten áldását.

Nap nap után, jártában-keltében figyel,

tanul és elmélkedik, hogy vasárnap minél gyümölcsözőbben hirdethesse Isten igéjét.

Szereti a gyermekeket, szinte jobban, mint szüleik; jó szívének édes gondja van rá, hogy azokat jámborokká, tiszta erkölcsűekké, szüleikhez és a jó Istenhez ragaszkodókká nevelje, ezért megy többször az iskolába.

Hogy hiveinek lelkét a bűn ragályos betegségétől megszabadítsa, nem kerüli a gyóntatószék súlyos fáradtságát, s míg a gyónó a bűnnek gyönyörűségét élvezte, ő, a gyóntató, annak csak keserűségét érzi; sokszor jobban bánkódik azok felett, mint a gyónó s a föloldozásnál nem egyszer a saját maga lelki üdvössége kerül veszedelembe.

Ha beteghez hívják, az éjszaka bármely órájában is utra kél; nem fél a tél hidegétől, az éjszaka setététől, s ha a saját élete veszélyeztetésével óraszámra kell is a hóborította hegyek közt utat törnie, viszi magával az Úr testét, s a várva várt lelki vigasztalást.

Ragadós betegség: kolera, pestis, fekete himlő nem tartja vissza őt; lelkipásztori

kötelességének érzete győzedelmeskedik benne a természetes gyarlóság fölött; s ha a beteg családja is keresi az okot, hogy a betegágytól távozhassék, a jó lelkipásztor eljön, még ha bizonyosan tudja is, hogy életébe kerül e látogatás.

Meg is becsüli minden jóra való hitközség a szerencsét, hogy ily lelkipásztor vezeti az üdvösség útján. Ha elkerül hiveitől s bucsuzik tőlök, egyetlen szem sem marad szárazon; hivek zokogása, lelke bánkódása nem engedi befejezni bucsuzását.

Ha pedig súlyosan megbetegszik, félelem és rettegés fogja el a községet, a hivek imádkoznak s némely jámborabb hívő szívesen föláldozná akár a saját életét, ha azzal szeretett lelkipásztora életét megmenthetné.

És ha meghal, óh akkor a fájdalom, mint óriási szemfedő borul az egész községre; többet sirnak és szomorkodnak a jó hivek, mintha jégeső semmisítette volna meg egész termésöket.

És még akkor is, mikor a nyugvó helyét jelző márványkereszt megbarnul s az aranybetüket zöldbársony moha vonja be, a köz-

ségben még akkor is él némely jó szokás, jámbor intézmény, mely tőle eredt; és sokan, kik még nem is éltek, mikor őt eltemették, keresztény gondolkodásukat mégis tőle nyerték, mert az ő buzgó fáradozásai avatták a szüléket, vagy talán még az öregszüleket jó keresztényekké és okos nevelőkké.

De vajjon ki oltja az igaz jó pap lelkébe azt a nemes, szép gondolkozást és buzgóságot? ki gyújtotta meg e világosságot, s ki adott ízt ez evangéliumi sónak?

Senki más, mint Szűz Mária *méhének áldott gyümölcse*: Jézus.

Önmagát megsokszorozva, ő munkál minden valódi lekipásztor által; Jézus a szőlőtőke és minden jó lekipásztor egy-egy szépen díszlő zöld hajtás azon.

A mi jót valaha a legjobb papok műveltek, Krisztus művelte általok. Ok Krisztus akaratának csak végrehajtó közegei voltak.

Ha valahol a világon a szegényeket gyámolítják, a betegeket látogatják és ápolják, a gyermekeket jól tanítják és helyesen nevelik, a szenvedéseket türelemmel viselik, tisztán és jámborul élnek, ha valahol aláza-

tosság, szeretet, igazság és hűség laknak, mindenütt, hol az erkölcs igazán arany s nem a vérmérséklet, a képmutatás és kevélység káprázata: ott Krisztus ereje munkálkodik, s mind e jóknak magvát ő ülteti az emberek szívébe.

És erről teszünk tanubizonyságot, mikor életünkben sok ezerszer ismétljük: *Aldott a te méhednek gyümölcse: Jézus.*

★

De még valamit.

Isten egykor lényeket alkotott és felruházta őket annyi szépséggel, méltósággal, értelemmel, erősséggel és szentséggel, a mennyit a Mindenható teremő Isten, teremtménynek csak adhatott, s a mennyit szegény emberi értelmünk felfogni képtelen.

E lények álltak legközelebb Istenhez mindazok közül, a mi csak létezik.

És a teremtés e kiváló remekei közül sokan most a legundokabbak, s a legmeszsebb állnak Istentől mindazok között, a mi csak létezik.

Egyetlen kínos gyönyörűségek, hogy az embert a bűn és boldogtalanság örvényébe

taszítsák. A mi elvetemült istentelenség, förtelmes gonoszság történik a világon, az angyalokból lett ördögök által történik.

Gyűlölük az Istent, Isten is gyűlölí és megátkozza őket; a poklot kiválóképp az ő számukra teremtette.

Mi okozta ez elrémitő változást?

Egyetlen vétek: Isten ellen való lázadás és elszakadás Tőle.

Hát az a sok nyomor, mely súlyos teherként nehezedik a világra és összes lakóira, s a melyből egy kevés is elég, hogy kétségbe ejtse a gyarló embert!? Gondolatban találmra választhatjuk a világ bármely városát, községét vagy legelrejtettebb zugát, hol emberek laknak: nyomor és küzdelem, baj és gyötrelem is van ott bőségben.

Aranymérő kis mértékre reá férne az emberek minden igaz öröme, kik így együtt laknak, de a gyötrelem és szenvedés, baj és panaszkodó sóhajlás megmérésére elég nagy mértéket, készíteni sem lehetne.

A szülés fájdalmaitól, a világra jött csecsemő első jajkiáltásától a haldokló utolsó fohászáig, a koporsóra hulló fájdalmas köny-

nyekig, mennyi nyomorúság, gond, fájdalom, és szenvedés uralkodik széles e világon: minden napvirradás, szinte minden óra meghozza a maga újabb gyötrelmeit.

Hány beteg ajkáról hangzik a panaszos szó: «Ha meg kell is halnom, könnyen várom a halált, úgy sem volt az életben egyetlen boldog óráim!»

Pedig a halál után az ítélet következik, s mindaz, a mit előlünk az örökkévalóság kárpítja eltakar.

De mi az oka mind e nyomornak, küzdelemnek, életbajnak, szomorú időknek, szüntelen halálnak és rettenetes ítéletnek?

Semmi más, mint egyetlen vétek, összűleink vétke: az eredendő bűn.

Óh a vétek oly iszonyatos rossz, hogy földhöz tapadt, tompa elménkkel megérteni nem tudjuk. Sziénai szent Katalin arra kérte az Istent,[†] hogy mutassa meg neki a halálos bűnt a maga formájában, úgy, a mint azt Isten látja. Az Úr tudomására hozta, hogy e látványt emberi lélek el nem viselheti.

De a szent nő kívánságára megmutatta a bocsánatos bűn undokságát. Már ez a lát-

vány is oly borzasztó volt, hogy Katalin, saját vallomása szerint, inkább akart egész életén át mezítelen lábbal izzó parázs közt járni, mint sem hogy még egyszer szemlélje ez elrémitő látványt.

Pedig az emberi lelket nem egyetlen véték terheli. Mondani szörnyű és mégis való, hogy némely emberi lélek utálatos fekete vipera-hoz hasonlít, mely fekete, sötét szennyben fetreng, bármerre fordul, előtte és mögötte, alatta és fölötte mindenütt sötét szenny, önmaga pedig utálatos vipera. Multja csupa véték, gondolkozása, kívánsága, gyönyörűsége most is csupa véték, és ha így él, a jövőben sincs egyéb előtte, mint csupán a véték. Jaj neki! mert számtalan vétkeiért hátra van a büntetése, melyet el kell szenvednie ott, hol a tűz ki nem alszik, a féreg meg nem hal soha. Pedig ott ugyancsak elég ideje lesz a szenvedésre.

Például ki Istent káromol, s beszéde csupa szitok, vagy embertársának becsületén szeret rágódni, ha Isten őt minden gonosz szaváért annyi esztendeig büntetné, mint a hány esőcsepp a világ kezdetétől fogva

egész a mai napig, szárazföldre és tengerekre a felhőkből aláhullott, és ha a millió-szor millió esztendőök elmúltak, Isten őt a második gonosz szóért épp oly hosszú gyötrellemmel büntetné, és végre minden vétkeért az évek szinte végtelen láncolatán keresztül megbűnhődnék, mint a mennyit oly hosszú számsor kifejez, a mily hosszú a Duna folyam eredetétől egész le a Feketetengerig: az örökkévalóságból egyetlen pillanat sem múlt volna el, mert az örökkévalóság olyan, mint a kör, sehol és soha sem lesz vége.

Pedig a mint el nem kerülhetjük a halált: nem menekülhetünk meg az ítélettől, s a végtelenül boldog, vagy kimondhatatlanul kínos örökkévalóságtól sem.

A mennyországot, melybe semmi tisztátalan be nem juthat, egyetlen halálos vétikkel elveszíti a bűnös lélek, mely csak a kárhozatra tarthat számot.

És önmagától vajjon minő váltságdíjat adhat lelkéért, mely az egész világ minden kincseinél többet ér?

Mikor Isten a pusztában tévelygő zsi-

dókra büntetésül vétkeikért számtalan mérges kigyót bocsátott, Mózes a könyörülő Isten parancsolatára keresztet állított fel, és arra rézkigyót helyezett. A ki e rézkigyóra tekintett, a mérges kigyók harapásainak következéseiből kigyógyult.

A mi halálra marcangolt lelkünknek is fakadt szabadulása a keresztfán: Mária méhének áldott gyümölcse: Jézus által. Krisztus keresztye békét hirdető zászló, mely minden hívő és bánkódó bűnösnek általános bocsánatot és kegyelmet biztosít.

Keserű nyomor, gúny és üldözés, félelem és lelki kín, vérizzadás és kínszenvedés, szegyen és halálgyötrelem között vette magára poklunkat.

És azért ismétелgetjük mi keresztyén katolikusok sok ezerszer, a mire minket a jámbor Erzsébet megtanított: *Áldott a te méhednek gyümölcse: Jézus!*

Ha pedig valakinek szíve néha csordulig megtelik szeretettel, hálával, dicsérettel, édes érzéssel, a jó Isten és Üdvözítő iránt, lelke boldog örömben áradozik úgy, hogy rövid neki ez imádság: *Áldott a te méhed-*

nek gyümölcse : Jézus ! akkor mondja még el azt a fölséges imádságot, melyet a pap a szent misében imádkozik, az úgynevezett Glóriát.

Hangzik pedig következőképpen :

Dicsőség Istennek a magasságban, és békeség a földön a jó akaratú embereknek.

Dicsérünk Téged, áldunk Téged, imádunk Téged, magasztalunk Téged, hálát adunk Neked a Te nagy dicsőségédért.

Úr Isten, mennyei Király, mindenható Atya Isten !

Úr Jézus Krisztus, egyszülött Fiú !

Úr Isten, Isten Báránya, az Atyának Fia, ki elveszed a világ bűneit, irgalmazz minket ; ki elveszed a világ bűneit, fogadd el a mi könyörgésünket.

Ki az Atyának jobbján ülsz, irgalmazz minket.

Mert Te egyedül vagy szent, Te egyedül Úr, Te egyedül legfölségesebb : Jézus Krisztus a Szentlélekkel, az Atya Isten dicsőségében. Amen.

VI. ASSZONYUNK SZÜZ MÁRIA!

A mit az angyali üdvözetben eddig imádkoztunk, mind a szentírás szava az utolsó betűig.

A *Miatyánkra* a Fiúisten tanított meg minket apostolai által, kik ezt tőle tanulták; az *Üdvözlégyre* pedig a Szentlélek Isten, mert az üdvözetet ő sugalmazta Gabriel főangyalnak és Erzsébetnek.

Az angyali üdvözet második részét, melyben azt kérjük a szent Szűztől, hogy közbenjáró imádságával könyörögjön érettünk és Isten irgalmasságát esedezze le reánk földi életünk küzdelmei között, különösen pedig halálunk órájában, az anyaszentegyház szokása csatolta az előző részhez.

Előbb az angyal üdvözlő szavaival és Erzsébet magasztalásával köszöntjük a szent Szűzet, szeme elé állítjuk nagy hatalmát, mert az Úr van vele, és kiválasztott ő az asszonyok között; megérintjük anyai szívét, áldottnak mondva szűzi méhe gyümölcsét, s csak azután kérjük Mária oltalmát az életre s a halál közelgő órájára.

De mi magyarok, kik a boldogságos szűz Máriának szinte nagyobb pártfogásával di-

csekszünk, mielőtt könyörgő szavunkat hozzá emelnők, előbb arra a gyengéd viszonyra emlékeztetjük, melyet szent István királyunk országfelajánló könyörgése, s a szent Szűznek e felajánlás elfogadását bizonyító folytonos segítsége köztünk fűzött, és jobbjai meghódolással imigyen köszöntjük őt:

Asszonyunk, szűz Mária!

Mert e szavak tulajdonképp nem tartoznak az Üdvözlégyhez.

Csak a magyar nemzet köteles ragaszkodása Védőasszonyához, bővítette ki e köszöntéssel az angyali üdvözletet.

A latin szövegben, melyet a legtöbb nyelv híven fordít le, az üdvözlét két részét elválasztó, vagy inkább összekötő *Jézus* szó után e felkiáltás következik: *Sancta Maria*, a mi betű szerint való magyar fordításban ekképp hangzik: Szent Mária.

Ezt soha sem szokta mondani a magyar. *Szent* Szűznek ugyan nevezi Krisztus Anyját, de leginkább szűz Máriának, vagy még többször boldogságos szűz Máriának köszönti őt.

A mint az ég és föld teremő Urát sem nevezi a legtöbb nemzet nyelvszokása sze-

rint egyszerűen Istennek, hanem jó Istennek, Úristennek, az ég és föld gyönyörűségét, Isten Anyját is szívesebben hívja legjellemzőbb nevén *szűznek*, mely címzést az üdvözlésben ekképp egészíti ki:

Asszonyunk szűz Mária.

Mert Mária valóban a mi Asszonyunk; vagy mint az ősök tisztelete őt köszönti:

Magyarok örökös Nagyasszonya, Magyarország nagyhatalmú szószólója.

Két nagy, szent király nevezte őt e névvel. Szent István, az apostoli király *Nagyboldogasszonynak*, szent László a hős király pedig az *Ország Patronájának* címezte Máriát.

Ez ország népe épp azért lett: *szűz Mária családja, szűz Mária népe*, s a magyar harcos: *szűz Mária lovagja.*

Mikor a kezdet ilyen jól indult, nem csodálkozom, hogy a boldogságos Szűz tisztelete a magyar földön oly szélesre terjedt, mint a mily szélesre ez ország, s a szívekben oly mélyre vert gyökeret, mint a mily mélységesen érző az igaz magyar szív.

A szent Szűz megjövendölte ugyan, hogy

boldognak hirdetnek engem minden nemzetségek * és bár ő reá is alkalmazható a szent könyv szava: *Minden nemzetek áldását adta neki az Ur* ** a magyar nemzet nemcsak boldognak áldotta őt, hanem Nagyasszonyának is fogadta, s egyesítve a két címet együtt, Nagyboldogasszonyának vallotta, s minden időközön át vallja, egész a mai napiglan.

Szent István nagy, nemes lelke gyengéd szeretettel ragaszkodott országához, a magyar nemzethez, melynek atyjává rendelte őt az Isten. E szeretetétől indítatva: országa fenmaradását, nemzete életét biztosítani is akarta időtlen időkre.

Vallásos érzése és mély bölcsesége pedig tiszta világossággal árasztotta el lelkét, úgy hogy nyilván látta, hogy ez ország fönmaradását, a nemzet életét csak a Krisztus keresztyének vezérlő, fentartó áldásai biztosíthatják.

Oda is menekült népével a Krisztus keresztye alá; és íme, ott találkozott a fájdalommal.

* Luk. 1. 48.

** Jéz. sir. III. 44, 25.

mában is dicsőséges Szent Szűzzel: Jézus Krisztus szent Anyjával.

István szíve hirtelen megértette, hogy az Ur Jézus királyi trónusa előtt senki nagyobb befolyással nem birhat, mint a saját édes Anyja, a kire Jézus lecsukódó szemeinek utolsó tekintete vetődött, ott a kereszt alatt.

S a mikor István király az Üdvözítő Jézus szent keresztjét, tanítását, törvényeit, szeretetét a magyarok szívébe beültette, a csírat verő gyenge növénynek dajkáló Felügyelőjévé és viszont a századok viharai közt, a kereszténység megerősödött fájába kapaszkodó nemzetnek Istennél közbenjáró Nagy-asszonyává, a boldogságos szent Szűzet választotta és kérte.

Megható gyengédség, bizodalmas szeretet árad szét Szent István beszédéből, felajánló imádságaiból, jámbor cselekvéseiből, gazdag alapítványaiból, egész életéből, haladkló ajkairól: a boldogságos Szűz és együtt, édes magyar népe iránt.

Mikor fiához beszél, többi bölcs oktatása között, melyek a jövőndöket illették, a szent Szűz iránt való tiszteletet szívébe önteni el

nem mulasztja. És a szent gyökér szent hajtása: Imre herceg, oly fogékony a boldogságos Szűz iránt való igaz tiszteletre, hogy egész életét a szentséges Szűznek ajánlva, örök szüzességet fogad az angyali ifjú. Megerősíti Imrét e tiszteletben édes anyja Gizella szava és példája, ki a magyar királyi nőhöz méltó Mária-tiszteletből: gyöngyét, aranyát, minden fejedelemasszonyi ékességeit a szent Szűz oltárára ajálja.

E a mit Imre önmagára nézve cselekedett, hogy magát a szent Szűz oltalmába és tiszteletére felajánlotta, ugyanazt cselekszi szent István király az egész magyar nemzettel, országával, népével, annak jövődő sorsával, beajánlja a Szent Szűz oltalmába, birtokába, hatalmába, jóságos és irgalmas pártfogásába: «Neked ajánlom oh Mária e vagyonodat, védelmezd meg ellenségeitől, oltalmazd a sátán megrohanásaitól.»

Így beszél a szent király, az ország nagyjaitól körülvéve, fényes pompa között, s a szent Szűz lábai elé teszi le királyi koronáját, fejedelmi jogarát, az ország almáját — s nyilván, mindenek előtt: az ország Nagy-

asszonyának címével köszönti Máriát, kinek örök tulajdonába bocsátja át ez országot.

Nagy pillanatok nagy gondolatokat szülnek; s azért szívesen hiszem, hogy ez elragadó pillanatban áradott ki legelőször valamelyik jelenlevőnek, talán magának szent Istvánnak, vagy a szűzi Imrének szívéből az Üdvözlégý köszöntése: *Asszonyunk, Szűz Mária.*

Minden időkre kiható szent szerződés létesül István király és a Szűz Anya között. Szent István a maga és népe nevében örök hűséget ígér, mint mikor a törzsfő nemzete nevében szövetséget, szerződést köt más hatalmasságokkal, a szent Szűz pedig viszont szent oltalmát biztosítja a magyar nemzet számára.

A mit István szavával lekötött, a hűséges tiszteletet, a maga részéről mindenkor hívségesen gyakorolja is.

Egyik keze karddal védi Mária oltárait, a másik új, nagyszerű templomot épít Székesfejérvárott.

Rendeléséből Nagyboldogasszony templomának hívják ez óriási épületet, Nagy-

boldogasszony havának a hónapot, melyen megdicsőült, Kisboldogasszony havának, melyben e földre szállt a szent Szűz.

Ugyancsak Nagyboldogasszony tiszteletére épülnek a királyi szóra az esztergomi, kalocsai és győri templomok s az aranypénzen, melylyel a dolgos kéz művészi munkáját fizeti, Nagyasszonyunk képe ragyog.

A kinek szent élete így összeforrott a boldogságos Szűz tiszteletével, halála sem válhatott el attól.

A magyarok történetének írói reánk hagyták annak hírét, hogy a szent király különös kegyelemképpen kérte Istentől, hogy a boldogságos Szent Szűz ünnepén távozhassék el ez életből.

S úgy is történt.

Ugyanaz napon, melyet ő Nagyboldogasszony ünnepének nevezett el, s a melyen magát megkoronáztatta, a boldogságos szent Szűz mennybemenetelének ünnepén, hívta Isten hű szolgáját vissza magához az örökkévalóságba.

A mint István, az első keresztény vértanú halála órájáról megírja a szent könyv: *Mivel*

pedig teljes vala Szentlélekkel, az égre tekintvén látá az Isten dicsőségét és Jézust az Isten jobbjára felől állani, István, az első magyar király halála órájában is hasonló történhetett.*

Láthatta ő is a megnyilt egeket, abban Isten dicsőségét, Jézust az Isten jobbjára felől s közel társaságukban Isten szent Anyját, a magyarok Nagyasszonyát, láthatta a maga üdvösségét, nemzete küzdelmeit, érezhette az isteni kegyelem érintését, a szent Szűz édes közelségét, mert a történetíró tanúsága szerint, szemeit égre emelve, így fohász-
kodott:

«Mennyeországnak királyné asszonya, földnek dicsőséges jobbítója, buzgó könyörgéssel helyezem oltalmadba az anyaszentegyházat a püspökökkel és papokkal, ez országot a főurakkal és néppel, a kiktől elbucsúzván, lelkemet kezeidbe ajánlom.»

A szent király lelke elszállt Isten elé, de szelleme, Mária tisztelete, szent örökségül itt maradt mindazoknak, kik szent Istvánhoz méltó magyarok lenni óhajtanak.

* Ap. csel. 7, 55.

Itt maradtak Mária templomai, oltárai, szobrai, képei.

Itt maradt a Nagyasszony nap és hónap, megmaradt nekünk a szent köszöntés:

Asszonyunk szűz Mária.

És itt maradt Mária népe és vele Mária szent oltalma.

Egyfelől a ragaszkodó tisztelet, másfelől a jutalmazó pártfogás.

Hogy példa okáért inkább az előbbiről beszéljek, főlemlitem újra szent László király törvényeit, mely az országot *Regnum Maria-num* névvel, Mária országának, s a szent Szület *Patrona Hungariae* címmel, Magyar ország Védőasszonyának rendeli nevezni.

E Védőasszony tiszteletére, a saját költségén épült nagyváradi bazilikában imádkozik azután, Isten anyjához, nemzetéért a szent király; s mikor vitézei élén csatába megy, előbb Máriát hívja segítségül; harcosainak ajakán, mikor megvillan a kardjuk, a Mindenható Istennek s a magyarok Nagyasszonyának neve hangzik s a kivívott győzelemért Isten után Mária felé száll közös, hálaadó énekök.

De nemcsak e két szent király, hanem hosszú sorban a többi mind, az ország zászlósa is a nép, igaz tisztelettel adózik mindenkori a boldogságos szent Szűznek, mint a magyarok Nagyasszonyának, Magyarország nagyhatalmú Szószólójának.

Nem rege, vagy mese, a mit közre adok, hanem mind igaz történet, melyet e nemzet életének fenmaradt emlékei még ma is eleven beszéddel hirdetnek.

Hirdetik ezt a kövek, a nagyszerű templomok, apátságok, prépostságok, szerzetes rendek házai, melyeket királyok, országnagyok kincse épített, alapított és a szent Szűz nevével ékesített. Hogy csak néhányat említsünk: Sámuel király alapította a saári, I. András a tihanyi, I. Béla a kolosmonostori, II. Béla a dömlői apátságokat, nagyobb dicsőségére a legszentebb Szűznek.

Hirdetik a városok és falvak, melyek ősidőktől fogva, egész a mai napig a boldogságos Szűznek vagy szombatjának nevét viselik: Mária-Völgye, Mária-Radna, Mária-Pócs, Mária-Nostra, Nagy-Boldogasszony, Kis-Boldogasszony, Boldogasszonyfa, Szombat-

hely, Nagyszombat, Muraszombat, és még számtalan kisebb nagyobb községe a magyarok földjének.

Hirdetik a szent Szűz tiszteletére szentelt harangok, maga a nálunk ősidőktől elrendelt háromszoros harangozás, az ország régibb pénzei, melyeken a Szent Szűz képe ékeskedik s körülötte a fölírás *Patrona Regni Hungariae*, Magyarország Védőasszonya, könnyörögi érettünk.

Hirdetik a harci emlékek, kardok, alabárdok, vérték, pajzsok, harci zászlók, melyeken a magyar címeren kívül a szent Szűz képe acélozta a hősök vitézségét a pogány török ellen vívott harcban.

Lelkemben mélyen megindulva szemléltem az ezredéves kiállításban azokat a szent történeti emlékeket, melyek nem kevésbé tartották fenn napjainkig az ősz magyarok Mária tiszteletének, mint harci vitézségének dicsőségét.

Milyen eleven hit és bizodalom hímezte azokra a harci zászlókra a szent Szűz képét, sírta alá: *Sub tuum praesidium*, oltalmad alatt; *Hac duce*, az ő (Maria) vezérlete alatt; *Pat-*

rona R. Hung. o. p. n. Magyarország Védő-asszonya, imádkozzál érettünk ?

Mily eleven hit sugárzik felénk ama zászlódarabról, melyet mint történetünk szomorú napjainak egyik vigasztaló emlékét szemlélünk többi történeti emlékeink között, s melyet a hivatalos könyv így ismertet:

«Zászlórészlet, piros damaszt selyemből, beszőtt virágdíszszel. A hosszukás négyszög alakú zászlódarab, melyhez a rúd egy darabja is hozzá van fűrészelve, egyik oldalán a szűz Anya, balján a gyermek Jézussal, arany-sugarak által körülvéve van szépen festve; fölötte pedig e hiányos fölírás: « . . RIA PATRONA H . . . »* olvasható. A másik oldalon Magyarország címerét és a szintén hiányos fölírást látjuk. A zászló mindkét oldalát a fölirat fölött növényi ornamentikával, festett és aranyozott szalag ékíti.

«A hagyomány szerint: Batthyány Károly, a mohácsi csatában nem akarván a boldogságos Szűz alakjával ékesített zászlaját a pogány törökök kezébe jutni hagyni, miután a

* Kiegészítve: *Maria Patrona Hungariae*. Mária, Magyarország Védőasszonya.

nagy zászlót egészen el nem vihette, kivágta abból a szűz Anya képét és ruhája alá rejtve, szerencsésen eljutott németujvári várába, hol azt azóta kegyelettel őrzí a család.»*

Szent emlék, szent hagyomány, mily drága kincs vagy nekünk.

És végre mily eleven hit égette be a pallos acélába a könyörgő felirást: *Mater Dei Memento, Isten anyja emlékezzél meg rólam*, hogy még a halálra ítélt is, élete utolsó pillanatában, mikor feléje suhint a hideg vas, emlékeztetve legyen Mária közbenjáró irgalmára.

És még ezeken kívül, mennyi emlékeztető jele maradt fenn, pedig mennyivel több vészett el, azon igaz hódolatnak, melylyel őseink ez ország Nagyasszonyát, népének szószólóját mindenkor híven megtisztelte.

Úton útfélen a szent Szűz képe, szobra kápolnája áll; — időnkint virágokkal ékesítve s hívek sokasága által látogatva. Sőt akárhány régi háznak ma is főékesége a

* Dr. Szendrei János. Magyar hadtörténeti emlékek az ezredéves országos kiállításon. Kiadja a kereskedelemügyi m. kir. miniszter 265. l.

szent Szűz képe, mely annak homlokát díszesíti és lakóit védelmezi.

Városok és községek ősi, fogadott ünnepet, bucsujárást tartanak a Szent Szűz tiszteletére, melyek által az elődök a Szent Szűznek valamely nagy kegyelmét óhajtották meghálálni s az utódokra is emlékeztetessé tenni.

A szent Szűz fogadott bűjtjei, különösen az ő szombatjának újabb időkig való hívséges megtartása ugyanezen tisztelet mellett bizonyítanak.

Némely magyar vidékeken, mint a sopron-megyei Rábaközben a keresztények szent köszöntését ekképp egészíti ki a Mária kegyelet: Dicsértessék a Jézus *Mária*, Mindörökké Amen.

A hitvestársak esküvése, ez életre szóló szent frigyök megkötése, Isten neve után, Nagyasszonyunk nevében történik: *Isten engem úgy segéljen. Boldogságos Asszony.*

Máskor fősvény kezek bőséges ajándékai, nagyszerű alapítványok, a boldogságos Szűz nevében adott alamizsna, az ő kedveért történt kibékülés, megbocsátó jóindulat, mind

mind szent példát adnak nekünk, hogy megemlékezve az ősz magyarok szent buzgóságáról, hasonló áhítattal köszöntsük szószóló Nagyasszonyunkat: *Asszonyunk szűz Mária!*

A papok mennyi predikációja, a hívek mily lelkes éneke, a szenvedők és bűnösök mily számtalan alázatos könyörgő szava hangzott e földön Isten és emberek háza falai közül, melyek mind Nagyasszonyunk anyai pártfogását emlegették.

Milyen szent eskü hangzik a régi dalban:

Mert belénk ontatott, szivünkbe oltatott,
Eleink vérével tiszteleted ;
Ugyan fönn is marad, soha ki nem szakad,
Igaz magyar szívből szereteted.
Ettől oh Szent Szűz, lángolván mint tűz ;
Téged mindenével kész tisztelni,
Vérével hívségét pecsételni.

Innét a tapasztalás, hogy a magyar hívő nép mit sem hallgat szivesebben, mint lelkes predikációt a Szent Szűzről: kinek szent olvasóját híven gyakorolja, kiválasztott búcsújáró helyeit szeretettel látogatja, képeit a templomban ékesíti, otthon a házi oltáron a kegyelet olajával világítja.

És mikor a bajokkal sújtott szegény magyar nép fájdalomtól túláradt szivéből kiömlik a könnyörgő bizalom szent dala:

Boldogasszony Anyánk, régi nagy Pátronánk!
 Sok inségben levén, így szólít meg hazánk:
 Magyarországrol, édes hazánkról,
 Ne feledkezzél el szegény magyarokrol, —

nem nagy hit kell hozzá, hogy ezt a kérő dalt meg is hallgatja a magyarok Szószólója, *Asszonyunk szűz Mária*.

Mert hogy valóban meghallgatja, ismét a nemzet ezer éves története rá az eleven tanubizonyosság.

Mióta Asszonyunk szűz Mária, szent István királyunk kezéből átvette az ország égi kormányát — bajság és vigasság, ellenségek rohanása, jó barátok álnoksága s ezernyi küzdelem közepette, — hűséges kitartással tekintett le reánk, magyarokra, nemzeti életünk egéről, vezérlő csillagunk: égi Pátronánk anyai pártfogása.

Bölcséséget ez sugárzott királyaink lelkebe. Szent István, szent László, Béla, Nagy Lajos, Hollós Mátyás stb. nagy király, Mária oltára zsámolyától vitte kormányzó bölcse-

ségét békébe, hadba, ország tanácsába, királyi trónusára. Csatak tüzeiben az Ő csodás képe biztatta Nagy Lajos lelkét, az ő szent olvasója acélozta Hunyady győzedelmes kardját, s Jézus és az Ő nevének ereje ragadta diadalba Kapisztrán keresztjét.

Szentjeit a magyarnak: szent Istvánt, szent Lászlót, szent Imrét, szent Erzsébetet s a három szent nőtestvért: Margitot, Jolantát és Kunigundát s keresztény életünknek többi megdicsőült alakjait, Nagyasszonyunk égből áradó segítsége vezette életök útjain, föl az oltárra, mely előtt tisztelettel környezük szent emléköket.

Anyai jóságának és hatalmának csodáit különösen kegyelemhelyein, az úgynevezett bucsújáróhelyeken, irgalmasságának választott trónusairól gyakorolta azokkal, kik szobra vagy képe elé vitték, hívő lélekkel, gyógyulás okáért: testök baját, lelkök sebet, szívök rejtett bánatát.

Kimondhatatlan az az édes vigasztalás, öröm, boldogság, segítség, mely e szent helyekről, s egyáltalán a szűz Anya segítő pártfogásából a magyar népre, családokra,

egyesekre a nemzet egész életén át a mai napig kiáradt. Tartalmas könyvet lehetne mindezekről írni, s ha Isten kegyelme, s Nagyasszonyunk közbenjáró pártfogása megsegít, meg is írom azt, hálás tisztelettel: Asszonyunk szűz Mária iránt.

Addig is, most, mindezen égi áldás és pártfogás tanubizonyságul csak egyetlen dolgot említek.

A magyar nemzet csak az imént ülte meg e földön való ezer éves életének emlékünnepét. A társadalom minden rétege megérezte ez ünnep édes erejét, s az öröm lüktetése hullámozott végig az egész nemzeten.

Együtt ünnepelt a király és a nép, s ünnepét nagygyá igyekezett tenni a vallás és a törvény; mert a törvény rendelkezéséből fényes istentiszteleteket tartottak mindenütt, hálaadást a multak áldásáért, könyörgést a jövő idők kegyelméért.

De még mielőtt a jubiláris év beköszöntött volna, vagy annak folyama alatt: Magyarország érsekei, püspökei főpásztori leveleikben magyarázták meg a közelgő nagy idő jelentőségét, és igaz lelkesedéssel szólí-

tották fel a nemzetet, ez év méltó megünneplésére. Maga a római pápa, a kereszténység atyja is levelet intézett ez alkalommal Magyarország püspöki karához.

A multak emlékeitől megérintett lélekkel forgatom e leveleket s édes örömmel tapasztalom, hogy mindmegannyi hiteles tanubizonytságot tesz egyfelől a magyar nemzetnek törhetetlen ragaszkodásáról a boldogságos Szűz iránt, és másrésről a boldogságos Szűznek, mint Magyarország Nagyasszonyának, és nagyhatalmu Szószólójának égi pártfogásáról, melylyel ez országot és népét bajaiban istápolta, szomorúságában vigasztalta, harci dicsőségre, édes békeségre vezette: *Asszonyunk szűz Mária*.

A római pápa megemlékezik irásában arról, hogy szent István királyi pálcáját s ezzel az ország kormányzását a boldogságos Szűz oltalmába felajánlotta. Megengedi, hogy október hó második vasárnapja, mely a szent Olvasó vasárnapra következik, a *magyarok Nagyasszonyának ünnepe* legyen; s e napon a szent mise és papi zsoltosma Nagyasszonyunkról mondassék.

A két biboros főpap, szent István és szent László egyházainak kormányzó nagyjai, szent István és szent László királyok Mária tisztelő szellemét keltik új életre; szavokban, mintha a békeséges szent király szelid szava s a győzedelmes király erőteljes beszéde ajánlaná újra e nemzetnek, hogy tisztelje Nagyasszonyát s remélje pártfogó oltalmát.

Abban az örökszép beszédben, melyet az ország hercegprimása a fölséges királyi pár színe előtt s az ország nagyjainak jelenlétében a nemzet ezredéves hálaadó ünnepi istentiszteletén, Budavárában, Nagyasszonyunk ősi templomában és oltára előtt mondott, így tanuskodott a szent Szűz e védelméről:

«Leghatalmasabb közbenjárónk volt mégis a mi Nagyasszonyunk, kinek alakját zászlóinkra himeztük, pénzeinkre vertük, tiszteletét, szeretetét versekben zengedeztük. Midőn bűneink sokasága miatt magához az Úrhoz folyamodni féltünk, veszély idején százezrek, milliók ajkán hangzott fel az ének: Boldogasszony Anyánk, Régi jó pátronánk . . . Ne feledkezzél meg szegény magyarokról.»

És szent Lászlónak, a Mária-királynak vá-

rosából, Nagyváradról jött püspöki szó, ezer-
éves életünk határkövénel fölidézi a szent
szerződést a magyar nemzet és Nagyasszonya
közt, a magyar nép Mária tiszteletét, mely
«folyománya a szent István végrendeletének
és gyümölcse a századok azon tanúságának,
hogy Boldogságos szűz Anyánk elfogadta
pátronálásunkat».

Szent István többi püspöki székének ez
idő szerint való birtokosai: az egri és kalo-
csai érsekek, a győri, gyulafehérvári, pécsi,
váczi, veszprémi, s a boldogságos Szűz ki-
váló tisztelőjének, szent Gellértnek utóda, a
csanádi püspökök, s a többiek: a nyitrai,
kassai, szatmári, székesfehérvári, szepesi,
eperjesi stb. püspökök, s a pannonhalmi fő-
apát: főpásztori leveleikben vagy intézkedé-
seikben hódoló tisztelettel emlékeznek meg
Asszonyunk Szűz Mária országfentartó, nem-
zetboldogító pártfogásáról.

Méltó dolog is, hogy mikor a magyar nem-
zet megállapodik a határkönnél, melyhez az
elmúlt ezer év emléke simul, s melytől útiára
kél a második ezer, a magyar föld életének
tizedik száz esztendeje betöltével, Nagyasszo-

nyunk Mária, Magyarország Patronája felé is szálljon hálaadó köszöntésünk, hogy nemzetünk életét ezer éven át, annyi bajság közepette, anyai pártfogása erejével istápolta.

De egyúttal az ősöktől örökölt hagyományos hűség, a szívünkben élő ragaszkodás a szent Szűz iránt és okos előrelátás a mi nemzeti életünk és jövőnk biztosítása érdekében megkívánja azt is, hogy megemlékezve a szent fogadról:

Míg bennünk egy ér
Mozdul, egy csepp vér,
Fogja jóvoltodat emlegetni
Méltó háladással fog tisztelni,

hűséges hódolattal, ragaszkodó tisztelettel viseltessünk mindenkoron: *Asszonyunk szűz Mária* iránt.

Valahányszor tehát az Üdvözlégyben e köszöntést mondjuk, álljon előttünk a régi magyarok páratlan Mária tisztelete, s a szent Szűznek példátlan segítsége, ez ősi tisztelet hatása alatt, s e szent segítség reményével köszöntsük Udvözítőnk szent anyját:

Asszonyunk Szűz Mária.

Te Jeruzsalem dicsősége, Te Izrael vi-
gassága, Te a mi népünknek tisztessége,¹ te-
kints a te népedre, e nemzetre;² uralkodjál
rajtunk Te és Fiad, mert megszabadítottál
minket;³ tartsd meg a Te népedet és áldd
meg örökségedet;⁴ mert a Te néped és
örökséged,⁵ szolgálid vagyunk, a mit paran-
csolsz, mind megteszszük.⁶

Emlékezzél meg a Te szolgálidról,⁷ mi pe-
dig a Te néped, hálát adunk Neked mind-
örökké, nemzedékről-nemzedékre hirdetjük
dicséretedet.⁸

Imádkozzál érettünk, mivel szent Asszony
vagy,⁹ az asszonyok Legszebbje,¹⁰ Áldott az
asszonyok között,¹¹ Uram Anyja,¹² tisztos
Anyja;¹³ boldogok mind, a kik szeretnek
Téged.¹⁴ Meg ne vond kezeidet szolgálid
segítésétől; jöjj, hozz segítséget, és szabadíts
meg minket.¹⁵

¹ Judit 15, 10.² II. Móz. 33, 13.³ Birák 8, 22.⁴ Zsolt. 27, 9.⁵ V. Móz. 9, 29.⁶ IV. Kir. 10, 5.⁷ V. Móz. 9, 27.⁸ Zsolt. 78, 13.⁹ Judit 8, 29.¹⁰ Birák 5, 30.¹¹ Birák 5, 24.¹² Luk. 1, 43.¹³ Jéz. Sir. f. 15, 2.¹⁴ Tobiás 13, 18.¹⁵ Józue 10, 6.

A te neved segítségül hivatott mi reánk,
ne hagyj el minket.¹

Hívjad segítségül az Urat, és szólj a királynak érettünk;² mert semmit sem tagadhat meg tőled.³

Ne nézd e nép bűnét.⁴ Szabadíts meg minket a haláltól;⁶ mert a keserűség és sirás ezen napját öröme Te fordítottad.⁵

Úristen, ki nemzetünket a szeplőtelen szűz Mária közbenjárására, számtalan jótéménnyel elhalmoztad: engedd kegyelmeden, hogy kit szent István, első királyunk szándékából Nagyasszonyunknak tisztelünk e földön, Annak örök társaságát élvezhesük a mennyekben. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.⁷

¹ Jer. 14, 9.

² Eszt. 15, 3.

³ III. Kir. 2, 17.

⁴ V. Móz. 9, 27.

⁵ Eszt. 15, 3.

⁶ Eszt. 16, 21.

⁷ Az egyház imája a *Magyarok Nagyasszonya ünnepén*.

VII. ISTENNEK SZENT ANYJA.

Mert a mai korban a címzések igen sokszor tartalom nélkül való ürességek, szinte kísértésbe jövünk megkérdezni, hogy valóban megilleti-e a boldogságos Szűzet e címzés: *Istennek szent Anyja*, s megfelel-e a valóság a címnek?

Könnyen megnyugtathatjuk a kételkedőt.

Mária valóban *szent* és mint Jézusnak, az Istenembernek anyja: valóban *Isten anyja*, s ekképp méltán köszöntjük őt e kiváló címezéssel: *Istennek szent Anyja!*

A cím tehát megállja helyét, de mégis mire való e nagy címezés.

A földhöz tapadt szegény, mikor alamizsnát kér, a nyomorúság furfangjával mindenféle címezést használ, hogy adakozásra készítse a kemény, de hiú szíveket.

Nem a ravaszság vezérel minket, mikor a szent Szűzet a legmagasztosabb címmel köszöntjük. Nem sokra mennénk e hízelgő ravaszsággal.

Földön jártában sem érintette meg Mária lelkét a hiúság szelleme, annál kevésbé lett kevély az égben.

Önmagunk bűnös voltának és szegény-

ségének tudatában köszöntjük őt ekképp s mintegy a saját lelkünket figyelmeztetjük e szóval: *Istennek szent Anyja*, hogy egyrésről a kellő tisztelettel járuljon a szűz Anya elé, más résről gyermeki bizodalommal kérje tőle, a mit kérni óhajt. Éppen mint mikor az Úr imádságát a tisztelet és bizodalom e megszólításával kezdjük: *Miatyánk, ki vagy a mennyekben.*

Egyszersmind, valahányszor csak az angyali üdvözetet imádkozzuk, e szó: *Istennek szent anyja*, mindannyiszor csalhatatlanul megmutatja nekünk, hogy illik-e hozzánk az angyali üdvözet, vagy illünk-e és méltók vagyunk-e mi ahhoz?

Néhány példát említek az életből. A közönséges voltuk ne riaszson el minket attól, hogy készséges szívvel vonjuk le belőlök a tanulságot.

Sok furcsa ember van a világon. Hallottam egy földmívesről, ki elment tehenet venni. Mikor a vásárra ért, borravalót adott az eladó szolgájának, hogy szedje rá és csalja meg az urát, s így ő olcsóbban vehesse meg a tehenet. Úgy is történt.

Mikor azután a csalással szerzett tehenet haza vezette, hogy a hosszú út unalmát elűzze, vagy megszokásból, levette a kalapját s elkezdte imádkozni az olvasót. De társa, ki tudott a furcsa vásárról, boszusan odaszólt neki: «Hadd ezt máskorra, nem illik a kettő egybe.» Éppenséggel nem!

S ha az a csaló jobban megfontolta volna a szót: Istennek *szent* Anyja! vagy az olvasót hagyta volna abba, vagy a mi jobb lett volna, a csalást.

A másik oly istenfélő módon tud beszélni, akár egy apostol. Vallásos társulatok és gyűlések vezére, nagy sokaság esküszik szavára, pedig e szentbeszédű ember kegyetlenül bánt szegény öreg édes atyjával. Csalfa módon kifosztotta az öreget birtokából, örültnek hirdette, azután kiűzte őt megszokott ősi hajlékából, úgy, hogy a nyolcvanas aggastyán idegenek közé menekült s ott is hunyta le szemeit örökre. Valahány *Üdvözlégy Máriát* ez apostol csak mondott, bizonyára több öröme telt abban e gonosz léleknek, mint Isten *szent* Anyjának.

Vagy ha a hajadon leányzó körmenetek

alkalmával fehér ruhába öltözve, koszorúval ékesen segíti vinni a szent Szűz szobrát, úgy szerepel, mint a boldogságos Szűz égi komornája és kétes vágyaktól megérintett szívében hiúság és irigység lakik, az ő *Üdvözlégye* nem lesz kedves és értékes Istennek *szent Anyja* előtt.

Fonnyadt virág, melyet a dér megcsípett, színétől, illatától, értékétől megrabolt.

És a kinek egyedüli gyönyörűsége, hogy másokat rágalmaz, jó szándékaikat gyanúsítja, jámbor cselekedeteiket elferdíti, gyarlóságait mértéktelenül nagyobbítja és világgá kürtöli, minden hazugságát akár száz esküvel bizonyítja: én ugyan nem esküszöm meg rá, de fájdalommal állítom, hogy e rágalmazó nyelv *Üdvözléte* szintén nem nyer tetszést Istennek *szent Anyja* előtt, megmételyezi azt a rágalom mérge. Szényyes edényből tiszta italt élvezni nem lehet.

És ime a fősvény, — pap vagy világi, — kinek sohasem elég, a mije van, és minél öregebb, minél gazdagabb, annál szívósabban ragaszkodik a pénzhez, a vagyonhoz, mintha hozzá forrna a lelke: a maga módja

szerint szintén jámbor akar lenni; mert a más-világra is kell gondolni, és az imádság nem kerül sokba, a böjtölés meg éppen haszonnal jár. Alig merem megkérdezni, hogyan tetszik a *szent* Szűznek és az ő szeretettől lángoló szívének az *Üdvözlét*, melylyel az ily pénz-sovár lélek köszönti őt. Berthold, a híres szónok, kit már említettünk, egyik beszédét ily formán fejezte be:

«Erősítsen meg minket a Mindenható Isten szent kegyelmével, hogy a menyországot az angyalokhoz hasonlóan soha többé el ne veszíthessük. Ezt adja meg nekünk az Atya, Fiú és Szentlélek, segítsenek minket a boldogságos Szűz Mária, minden szent angyalok, kiknek ma ünnepét üljük, és minden mennyei seregek. Szívetek egész buzgóságával mondjátok mindnyájan: Amen! Hallgass el fösvény, a te ámened éppen úgy hangzik Isten fülében, mint az eb vonítása.»

Istennek szent Anyja Mária sem hallgatja szívesebben a fösvény üdvözlését, de nemcsak a fösvényét, hanem mindazokét, kiknek szívét a bűn befertőzte.

De nem akarom, hogy valaki félreértsen;

sem a kedvét nem akarom elvenni senkinek, hogy a szűz Anyát az angyali üdvözléssel köszöntse.

A föld porában élő emberek közt alig akad még egy, a ki oly fertőzetlen tiszta ajkkal köszönthesse a boldogságos Szüzet, mint Isten angyala, ki először üdvözölte őt az Üdvözlégy édes szavaival.

Mindnyájan bűnösök vagyunk, — de nem egyenlőképpen.

Egyik ember épp oly örömet van a bűnben, mint az állat a sárban, — míg a másiknak keserű fájdalmat okoz a bűntudat, éppen mint a kis gyermeknek, mikor elesik s bepiskolja szép ünneplő ruháját.

Ez pedig nagy különbség.

A kinek lelkét idegen vagyon terhe nyomja, s nem szándékozik a kárt megtéríteni, a ki haragban él véreivel vagy felebarátjával és nem gondol a békülésre; a családapa, ki elhanyagolja családja anyagi és szellemi érdekeit, s mind jobban elmerül a könnyelműségbe; a nő, ki csorbát ejt a hitvesi hűségen, gyermekeinek gondját nem viseli s a hamis utat elhagyni nem akarja; a

fiatal ember, ki csak a vér szenvedélyére hallgat s gondtalan könnyűvérűséggel áldozza fel gyanútlan szívek érintetlen nyugalma s a maga lelke üdvösségét: bizony abbahagyhatják az *Üdvözlétet*, mert ilyen érzülettel az *Üdvözlég*y csakugyan nem illik össze.

Ellenben még a legnagyobb bűnös is, ha szívének sivár pusztaságában, a tiszta erkölcsök e szomorú temetőjében csak egy párányi életet fődöz föl, egyetlen megvillanó vágyát a jobbulásnak: óh, akkor imádkozza buzgón az angyali *Üdvözlétet*, és köszöntse Istennek szent Anyját, a bűnösök menedékét.

Éppen azért, mert *szent*, nagy öröme telik a megtérő bűnösben.

Ha Krisztus Urunk szavai szerint az ég lakói, az angyalok is, kik nem voltak emberek s velünk az emberi test és vér rokoni köteléke által összekötve nincsenek, örömmünnepet tartanak, valahányszor egy eltévedt lélek Istenéhez visszatér, mennyivel inkább örvend ezen Mária, s mily szívesen segíti közbenjáró könyörgésével a törekvő és még ingadozó jószándékot,

És ez egészen természetes.

A mi Urunk Jézus Krisztus az ő keserves kínszenvedése és kereszthalála által, mintegy szülési fájdalmak által szerezte meg a bűnösöknek, a megváltás és újjászületés kegyelmét.

És e kínszenvedés és kereszthalál gyötrelmeiben a szűz Anya is osztozott.

A megtérni vonakodó bűnös lélek hasonlít a holtan született gyermekhez; a szülési fájdalmak hiába és haszontalanul gyötörték az anyát.

De a megtérés örömmre változtatja ama fájdalmakat, melyeket Krisztus Urunk a kereszten és vele Mária a kereszt alatt elszenvedtek.

A ki tehát arra kéri a *szent* Szület, hogy közbenjárva megtérését elősegítse, — olyas valamire kéri, a mi neki is nagy örömet szerez.

A megtérés kegyelmét természetesen a kegyelmek osztogatójától a jó Istentől kell kérnünk. De az Úrhoz intézett könyörgő szó hangját bizonynyal nem teszi halkabbá és Isten előtt kisebb értékűvé, ha egyszersmind

a szent Szűzet is segítségül hívjuk, hogy hatásos imáival támogassa kérésünket.

Az Irás szava szerint: *az Úr az igazak imádságát meghallgatja.*★

Vajjon a gyalgó emberek közül ki meri magát igaznak vallani?

Ellenben Mária, Istennek *szent* anyja, ki-ben Isten semmi kivetni valót sem talált, valóban igaz, hisz' ő minden szentek királynéja; remélhetjük tehát, hogy az ő könyör-gését meghallgatja a könyörülő Isten.

De az *Istennek anyja* cím sokkal nagyobb és jelentősegteljesebb, mint a *szent* cím; a minthogy fölülhaladja minden főangyalok címét, és még sincs benne egy szemernyi hízel-gés sem, mert a ki a megváltó Jézust szülte, Istent szült, minthogy az Istenemberben csak egy személy van. A ki tehát anyja az ember Fiának, Jézus Krisztusnak, anyja egyszer-smind Istennek is.

Ha a szűz Anyának *szent* címe arra figyelmeztet minket, hogy csak tiszta lélekkel vagy a megigazulás vágyódásával üdvözljük őt,

★ Péld. 15., 29.

ez a szó: *Istennek Anyja* arra int, hogy teljes bizodalommal közelítsünk anyai szívéhez.

Valahol a következőket olvastam:

Egy jámbor ember Husvét ünnepén a templomban arról elmélkedvén, hogy Krisztus Urunk kínszenvedését és halálgyötremét a feltámadás dicsősége követte, szíve édes elragadtatásában azt kérte Istentől, hogy jelentse ki neki, mily jutalomban részesülnek e földön azok, kik Istenért sokat szenvedtek.

S mintha Isten szavát hallotta volna:

«Megadom nekik a *kivánságok hatalmát* égben és a földön, hogy mindaz, a mit kérnek, teljesüljön.»

De vajjon ki szenvedett e föld lakói közül legtöbbet Istenért és az Isten iránt való szeretet által?

Sokféle szeretet él e földön. A jó barát vonzódása barátjához, a tanuló ragaszkodása tanítójához, a hitves szerelme élettársa, a gyermek szeretete édes jó szülői iránt.

De nagyobb, valódibb, tartósabb szeretet nincs a földön, mint az anyai szív szeretete: vére, gyermeke iránt.

Az édes anyának rossz, gonosz gyermeke van, ki csak szomorúságot okoz neki, s durva bánásmóddal sértegeti gyengéd anyai szívét.

És mégis mikor e gyermek megbetegszik, — az édes anyja nem hagyja magára, gyengéden ápolgatja, szeretettel dédelgeti; s ha az anyai szeretetnél erősebb a halál, — könnyek záporával öntözi az elhidegült holttestet, csókolgatja azokat az ajkakat, melyek őt csak bántó szóval illették. Most tetszik ki igazán, mennyire nem volt része szívének abban a haragos szóban, melylyel gonosz viseletű gyermekét az anya, indulata hevében halálra kívánta. Igazán nincs tartósabb, hűségesebb földi vonzalom az anyai szív szereteténél.

Nem a halál, hanem csak rossz indulat, vagy méltó büntetés fenyegetse a különben vásott gyermeket, — mint fiát féltő tigris veszi őt védelmébe, őt, ki szorongatása közt mégis csak az anyai oltalom alá menekszik.

És én elmondani sem tudom, mit érez olyankor az anyai szív, mikor a gyermeknek nagyobb baja esik, betegség, szerencsétlen-

ség éri, keze vagy lába törik, s le kell vágni az eleven tagot az eleven testről; mit érez akkor, mikor hallja a csont sercegését, szívébe hat a fia jajgatása, látja elhalványult arcán a halál verítékét — s neki kell erősebbnek lennie, biztatnia, bátorítania, a nálánál csak kevesebbet szenvedőt.

Vagy akkor, ha gonosz gyanúba, vád alá kerül; eljönnek a törvény őrei, kiszakítják az ölelő anyai karok közül, s nem tudni, mikor engedik ismét vissza: óh, mit érez akkor az édes anya szétmargolt szíve?

A keresztút képeit szemlélem, egyiket a másik után, — és elgondolom: mennyivel többet tűrt, szenvedett mindezeknél Istennek Anyja, Mária.

Az utolsó képek közt találom azt a rendkívül megható jelenetet, a mikor *Istennek szent Anyja*, isteni Fiának holt testét tartja ölében.

Igazán nincs gyermek kedvesebb, és fájdalom nagyobb, mint Mária ölén az ő Jézusa és megsebzett szívében anyai gyötrődése.

Ha igaz ez, pedig bizonynyal igaz, akkor

kiválóképp Jézus Anyjának kell a *kivánságok hatalmával* bírnia, mert senki nála többet nem szenvedett.

Nem is a saját vétkeinek bűnhődése okából, mert hisz sértetetlen liliomként állt a bűntövis között; és nem türelmetlen zúgolódás közt, hanem mint Isten Anyjához illik, nemes türelemmel, hallgatva szenvedett; mint mikor a nemes érc: az arany, az ezüst olvad a tűzben. Nem jajveszékelt, mint gyenge nő, nem ájuldozott a kereszttövén, hanem mint a szentírás és a fájdalom dala mondja: *Álla a keserves anya.*

A keresztt alatt, testben lélekben szilárd erővel állta ki a fájdalmak megrohanását. Pedig mintegy óriási kalapácsütésekkel zúdult szívére a fájdalom, — és ő állt és le nem roskadt, sem testben, sem lélekben.

Meg is nyerte és bírja a *kivánságok nagy hatalmát.*

A szentírásban olvasom,* hogy pogány asszony szaladt Krisztus Urunk után és rimánkodva esedezett: *Könyörülj rajtam,*

* Máté 15, 22, s köv.

Uram! Dávidnak fia! az én leányom gonoszul gyöförtetik az ördögtől.

Krisztus Urunk tanítványainak gondolkozását akkor még a zsidó nép előítéletei zavarták meg: — a pogányt az ebeknél is kevesebbre becsülték.

Azt hitték, hogy a Messiás csak a zsidó nemzet kedvéért jön a világra, s a pogányokkal mit sem törődik.

De a pogány asszony rimánkodó könyörgeése még az ő szívökben is legyőzte a zsidó nemzeti büszkeséget, s felébredt emberies érzéssel maguk kérték az Urat, hogy teljesítse az asszony kívánságát, s bocsássa el őt békeségben.

Az Üdvözítő Jézus, hogy megszegyenítse tanítványait és megmutassa nekik mily utálatos és Krisztus tanítványához nem illő dolog megvetni a más vallásukat, mintha ő maga is a zsidó nép eszejárása szerint gondolkoznék, így szólt:

«Nem küldettem, hanem csak Izrael házának elveszett juhaihoz.»

És mikor az asszony tovább könyörgött:

«Uram, segíts rajtam!»

Jézus így folytatá:

«Nem jó elvenni a fiak kenyerét, és az ebek elé vetni.»

Ha ez a pogány asszony olyan lett volna, mint nem egy találkozik a keresztények között is: hiú, büszke, felfuvalkodott, é kemény szóra, felháborodott indulatában még sokkal keményebben vágott volna vissza.

De a szegény asszonynak tele volt a szíve keserőséggel beteg leánya miatt, Jézusról meg sok szépet és jót hallott, nem törődött azért önmagával, hanem erős kitartással, példás alázatossággal és harag nélkül felelt:

«Úgy van Uram! csakhogy az ebek kölykei is esznek a morzsalékokból, melyek lehullanak uraik asztaláról.

Erre a beszédre szelid szeretettel fordult Jézus az asszonyhoz és így szólt:

«Óh asszony, nagy a te hited; legyen neked, a mint kívánod.»

És a leány meggyógyult azon órában.

Gondos figyelemmel szedjük össze Jézus ez utjából a drága aranyport és fordítsuk hasznunkra.

Jézus meggyógyította a pogány asszony leányát, kit gonosz lélek szállott meg.

A hajadon nem maga kért Jézustól segítséget.

Akkortájt bizonyosan ezer és ezer más pogány és zsidó feküdt betegen a különböző országokban; miért gyógyította meg Jézus éppen ezt a leányt?

Azért, mert a leány anyja könyörgött érte Jézusnál.

Pedig ez a szegény asszony semmivel sem tudta kérését támogatni, sőt maga is külföldi és pogány volt, de hite jutalmául mégis meghallgatta Jézus az ő könyörgését, és könyörgéseért meggyógyította beteg leányát.

De elutasíthatja-e Jézus akkor a saját édes Anyja kérését, betöltetlenül hagyhatja-e kívánságát, kit nemcsak a legerősebb hit, hanem a végtelen szeretet is hozzá fűz, és a ki épp e szeretet által mondhatatlanul sokat szenvedett?

Jézus gyermeki szeretete és ragaszkodása ellentmond e föltevésnek.

De ellene mond a tapasztalás is.

Csak a kánai menyegző csodás történetét

említem fel, a mikor Mária kedves szemének kérő tekintete, anyai szavának édesgyengéd hangja megnyitotta Jézus isteni hatalmának csodaforrását.

Ekkor cselekedte Jézus első csodáját.

Az evangelisták írása Krisztus Urunk sokféle csodájáról tesz tanúságot. De úgy tapasztaljuk, hogy — mint a takarékos ember pénzét — Krisztus Urunk is csak a szükség idején használja csodatevő hatalmát.

Mikor az emberek nyomorusága isteni szívét erre szinte kényszeríti; mikor valakit a gonosz lélek tart hatalmában, vagy a belpoklosság gyötör; vagy a mikor az emberi nyomoruság, betegség, fogyatkozás bármely neme jelenik meg színe előtt és rimánkodik segítségért; a mikor hozzá sereglenek mindazok, kik valamely nyavalyában szenvednek: asszonyok, gyermekek, öregek, vakok, süketek, némák, bénák és inaszakadtak, vízkórosok és lázbetegek, belpoklosok és nehézkórosok; vagy mikor haldoklók ágyához, halottak ravatalához hívják.

Történt az is, hogy mikor a népsereg a

pusztába követte őt s az isteni mester tanítását hallgatva, elfeledte éhségét, csoda erővel rendelt nekik az Úr elégséges táplálékot, bőjti eledelt: kenyeret és halat, de bort nem rendelt a szomjazóknak.

És a legkitünőbb borrá változtatja Jézus a kánai menyegzőn a vizet, édes anyjának egyetlen aggódó szavára: *Nincs boruk.**

És Jézus ez első csodája: az ő gyermeki szeretetének is emlékezete, minden időkre.

A mennyei örök lakoma örömei között most is szíves készséggel hallgatja meg és teljesíti Jézus, *Isten szent Anyjának*, az ő édes Anyjának közbenjáró könyörgését, éppen úgy, mint a kánai menyegző alkalmával, itt a földön.

Jézus szeretete édes Anyja iránt nem fogyatkozott meg.

A szentírás szava szerint Jézus engedelmeskedett édes Anyja és nevelő atyja parancsának.

A földről égbe szállott szűz Anya most ugyan nem parancsol, hanem kér; és isteni

* Ján. 2, 3.

Fia, ki előbb engedelmeskedett, most betölti édes Anyja kívánságát.

Azért fordul az anyaszentegyház könyörgő szavával szüntelen Istennek szent Anyjához, a mint az angyali üdvözetben következik: *imádkozzál érettünk bűnösökért.*

VIII. IMÁDKOZZÁL ÉRETTÜNK.

Ha termékenynyé akarjuk tenni a földet, mindenekelőtt a nagy köveket hengerítjük el róla. Én is ama nagy kétségeket akarom némely ember szivéből eltávolítani, melyek őt a boldogságos szűz Mária pártfogásának kikérésében akadályozzák.

Sokan azért tartózkodnak Máriát segítségül hívni, mert úgymond: «Isten közel van hozzánk, ő a mi Atyánk; ha valamit akarunk tőle, nem szorulunk senki közbenjárására; elég jól hall és elég jó is, hogy meghallgassa kérésünket.»

Egyik utamban kis községbe jutottam, s mert a templom az út mellett feküdt, s nyitva volt, be is néztem abba.

A két mellékoltár alatt üveg alatt egy-egy szentnek földi maradványa nyugszik, szépen feldiszítve.

Egyik fölé ez van írva: *Candida*, a másik fölé pedig: *Florina*, s mind a két név után e két betű áll: *V. M. azaz virgo martyr*, mi magyarul annyit tesz: *szűz szent vértanú*.

Régebben is voltam már egyszer e templomban és jól emlékezem, hogy e szent maradványok, mint a Szentlélek két tem-

plomának romjai mellett, akkor is édes érzés fogott el. Ugyanezen érzés vett erőt rajtam most is; útamát folytatva, gondolataim visszamaradtak a templomban és mint a méhek, röpdösték körül az ártatlanságtól fehér s a martyr-vértől piros két szép virágot, a boldog vértanú szűzek: Candida és Florina szent ereklyéjét.

E virágokról egy csepp mézet gyűjtöttem, szép, tiszta, édes színmézet, hogy eloszlassam vele a kétkedésnek keménységét.

A szent vértanúk sírja előtt ugyanis eszembe jutott a szentírás szava: *Szeretet az Isten.*

A kik tehát, mint Isten igaz gyermekei, az ég szentjei: Istenhez leginkább hasonlítanak, bizonyára át vannak hatva szeretettől; úgy éreznek, mint az Isten és kívánják gyakorolni a szeretetet és jószágot.

De mily tökéletlen volna égi boldogságuk, ha nagy vágyakodással óhajtának jól cselekedni és nem volna módjukban; mint csilláptíthatatlan éhség és olthatatlan szomjúság gyötörné őket e tehetetlen vágyakodás.

Éppen úgy gyötrődnének az ég lakói, mint a gyenge nő, ki a tenger partjáról nézi,

miképp hányják-vetik a tenger haragos hullámai a kis hajót, melyen férje, gyermekei, szülői, testvérei törekeshnek partra jutni, kiáltoznak segítségért, veszedelmes helyzetükben karjaikat terjesztik ég felé, s a gyenge nő, a biztos révparton állva, nem tud rajtuk segíteni, csak egy parányit sem.

Ez alig lehet az égiek sorsa.

Jobb adni, mint elvenni, tanítja az Udvözítő, bizonyára a szentek is így gondolkodnak az égben, nekik is édes boldogságot szerez, ha valakit jóban részesíthetnek és Isten nem fosztja meg őket az édes örömtől, hogy Isten előtt imáikkal értünk közbenjárhasanak.

Nem egy jámborul elköltöző lélek e közbenjárás sejtelmével, vagy inkább biztos tudatával távozott Isten elé, mikor siránczó környezetét a halálos ágyukon így vigasztalhatta: sokkal többet használhatok nektek az égben, mint tudtam a földön.

És nem egyszer történt, hogy közvetlen némely szentnek halála után meglepő csodás segítségben részesültek azok, kik az így elhunyt jámbor lelkekhez folyamodtak.

Mintha Isten minden égbe érkező léleknek bizonyos részt adna ajándékul a *kivánságok* hatalmából.

Nem egyszer hallottam és olvastam, mily megható bizodalommal viseltetik némely jámbor lélek a még kevésbé ismert és tisztelt szentek közbenjáró hatalma iránt.

Így két, majdnem teljesen ismeretlen újabkori szent vértanúról, az egyik angol, a másik olasz, jegyezte meg valaki, hogy neki teljes bizodalma van e két szent közbenjáró erejében, mert ismeretlenek lévén, nem sokszor kérték pártfogásukat. Istentől nyert lelki javukat tehát, közbenjárásuk hathatós erejét még nem merítették ki teljesen.

Ott, a két szűzi vértanú oltára előtt is, kik véres tanuságot tettek Krisztus urunk tanítása mellett, s most szinte elfeledve nyugosznak a falusi magányban, bizalomteljesen arra gondoltam, hogy a jó Istentől nekik adott kívánságok hatalmát nem használták el egészen. Bizonyos ügyemben, mely már sok esztendőn át gyötörte lelkemet, teljes bizodalommal kértem közbenjárásukat s csakhamar megtörtént, a miért esedeztem.

A jó Istennek eme rendelkezését, hogy az angyalok és szentek által szívesen tesz velünk jót, oly bizonyosnak tartom, hogy azon csodálkoznám inkább, ha nem így volna.

Vagy nem ily formán rendezte-e el Isten a mi földi életünket is?

A testünknek és lelkünknek szánt adományokat saját kezével osztja ki közöttünk, vagy úgy hullatja reánk az égből, mint egykor a zsidóknak a mannát? Nem!

Legtöbb ajándokát más emberek által adja nekünk. A kisdedet szülői dajkálják, a felnőttnek más ember keze nyújtja az eledelet és készíti a ruházatot; a beteget az orvos tudománya gyógyítja és hozzátartozói ápolgatják; a még tanulatlan elmét a tanító fáradsága s a könyvek fejlesztik, s a lelket az üdvösség útján Isten igéjével és kegyelmével az anyaszentegyház papja vezérli.

Így rendezte be az Isten az ő háztartását a földön. S hogy a szeretetben minket egysítsen, egymás segítőtársaivá és az ő isteni szeretetének közvetítőivé rendelt. És bizonynyal így lesz ez az égben is. Az Úr szentjei is, kik hívek voltak a földön a kevésben, nagy

hatalommal bírnak most az égben: a szeretet tenni kész hatalmával.

Jézus bizonyítja: *Az én Atyám mindeztideig munkálkodik,*¹ és így int minket: *Legyetek ti tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok is tökéletes.*²

Ha tehát az Atya folyton munkálkodik, a mennyország tökéletes szentjei is bizonyára munkálkodnak; s mivel telve vannak szeretettel, gyakorolják is a szeretetet és közbenjárnak érettünk, hisz ez úgy is a legkevesebb, mit ember embertársáért tehet.

Magáról Krisztus Urunkról is azt írja a szeretet apostola, szent János: *Ha valaki vétkezett is, van szószólónk az Atyánál, az igaz Jézus Krisztus.*³

De a szentek szinte egygyé lettek Jézus Krisztussal; a mit Jézus Krisztus tesz, azt teszik ők is; egykor ítéletet mondanak vele, de most közbenjárnak vele az Atyánál, mi érettünk.

Mit sem kockáztatunk tehát, csak nyer-

¹ Ján. 5, 17.

² Máté 5, 48.

³ 1. Ján. 2, 1.

hetünk, ha Máriához ekképp folyamodunk:
imádkozzál érettünk.

Sokfelé találunk a világon búcsújáró helyeket, hova a hívek összesereglenek s ahol kiváló tisztelettel dicsőítik a boldogságos szent Szűzet.

Magyar hazánkban is több ily kiválasztott kegyelemhelye van a boldogságos Szűznek, s mindenütt eleven nyomait találjuk a hívek bizodalmának, s a boldogságos Szűz segítő oltalmának. Ezeken kívül említjük a magyarokra nézve fölötte nevezetes és minden magyar szívnek kedves Nagy-Mária-Czellt, a boldogságos Szűz kegyelmének kiváló trónusát.

E búcsujáró templomok s a mellette levő kincstárak rendszerint telve vannak különböző fogadalmi táblákkal, képekkel s különböző alakokkal, melyek szemeket, kezeket, lábakat, fejeket, sőt egész emberi alakokat ábrázolnak: aranyból, ezüstből, viaszból. Anyagi értékek különböző, de ugyanazon szent szándék és szeretet hagyta azokat e helyen. Hálájok szent emléke gyanánt szánták ide azok, kik testi-lelki nyomorúságuk-

ban kérték itt és nyerték meg a szűz Anya közbenjáró segítségét.

Sok ezerszeres tapasztalása a katolikus Anyaszentegyháznak, hogy nem hiába esdekelt, a ki valamely jó ügyben a boldogságos Szűznek segítségét buzgó szívvel kérte.

Eme tapasztalás által fakadt szent Bernát szívéből és ajkáról e gyönyörű imádság:

«Emlékezzél meg óh legkegyesebb szűz Anya, Mária, hogy még soha sem lehetett hallani, hogy valaki tőled gyámolatlanul magára hagyatott volna, ki oltalmadat kérte és pártfogásért hozzád folyamodott.

«Én is hasonló bizalomtól lelkesítve, hozzád sóhajtok óh szűzek Szűze, angyalok királynéja, mi Urunknak, Jézus Krisztusnak Anyja!

«Hozzád tekintek fel óh tenger csillaga!

«En nyomorult bűnös sírva és zokogva lábaidhoz borulok.

«Ne vesd meg könyörgésemet óh hatalmas Asszonya e világnak és Anyja az örök Igének! hanem fordítsd rám figyelmedet és hallgasd meg könyörgésemet e siralom völgyében most, és főképp halálom óráján.

«Óh irgalmas, óh kegyes, óh édes szűz Mária!»

Jámbor protestánsok, kik igazán hisznek Jézus Krisztusban, nem tagadják és beismerik élőszóval és írásban, hogy a katolikusok sokszor nyertek már segítséget Máriától, ha buzgó szívvel fordultak hozzá. De egyik-másik nyílt őszinteséggel akképp magyarázza e jelenséget, hogy az Isten megbocsátó türelemmel viseltetik a katolikusok hibája és tévedése iránt és azon kérésöket is teljesíti, melyet azok Máriához intéznek, jóllehet csak akkor imádkozunk helyesen, ha szavunkat senki máshoz nem emeljük, hanem egyedül csak az Istenhez.

A végtelen bölcseségű Isten így nem gondolkodhatik.

Hisz éppen az, hogy számtalan könyörgést, melyet a boldogságos Szűz által intézünk Istenhez, meghallgat a jó Isten, okozza, hogy a katolikusok gyakran és buzgón kérik Mária közbenjárását.

Ha Istennek nem tetszenék, hogy a boldogságos Szűzhöz folyamodunk, rég elvette volna ettől kedvünket az által, hogy ezen

könyörgéseinket figyelembe nem venné és azokat nem teljesítené.

Ha elterjed a híre, hogy itt vagy amott aranyat lehet találni, rögtön akad elég vállalkozó, ki költséget, munkát szívesen áldozva kutat a föld kincse után. De ha idő múltán az eredmény nem felel meg a várakozásnak, bizonyára abbahagyják a haszontalan munkát s nem szaporítják tovább a költségeket.

Ha a boldogságos Szűz segítségül hívása is ilyen haszontalan munka volna, s a hívő lelkek nem találnának a meghallgatás aranyára, a katolikusok is rég abbahagyták volna az eredménytelen imádságot, s könyörgő szavukkal nem fordulnának Isten anyjához, mondván: *imádkozzál érettünk*.

De ez mind e mai napiglan nem történt; mert mind e mai napiglan meghallgatta Isten és teljesítette a boldogságos Szűzhöz intézett könyörgéseinket.

Isten ezzel láthatóképp buzdít arra, hogy Isten Anyjához folyamodjunk, következőképp tetszik is neki, ha így cselekszünk. Tetszik ma, tetszett tegnap, tíz és ezer

esztendeje: és tetszik majd a világ végezetéig.

Ide illő, kiválóképpen csodálatos, de kétségtelenül bizonyos eseményt beszélek el, mely sokak által ismert, előkelő férfúval történt. Csak nemrég halt meg s történetét ismerik az egész világon.

Straszburgban élt Ratisbonne nevezetű gazdag zsidó férfiú. Szülői a legelőkelőbb nevelésben részesítették, a tudományokban és művészetekben kiképeztették. Gyermektelen, gazdag nagybátyja pedig kedvteléseiről gondoskodott, hintót, lovakat tartott számára, pénzzel bőségesen ellátta s nagyjövedelmű kereskedő házáat szándékozott neki átadni.

Ratisbonnenak már jegyese is volt, kiről maga írta, hogy nála szelídebb, kedvesebb és bájosabb nőt lehetetlen találni.

Szinte divat, hogy az ilyen urfiak, kiknek sok a pénzök, tüzes a vérök, és hozzá még vőlegények, zsidók és keresztények, nem sokat törődnek a vallásukkal. Ratisbonne is, a zsidó vallásban nem hitt, a keresztényt pedig gyűlölte.

De mivel arája még csak tizenhat éves volt, a házasságot egy időre elhalasztották s ő ezalatt nagyobb utazást tett. Különös véletlen folytán Rómába is eljutott. Gyűlölete a kereszténység iránt némely körülmény folytán csak növekedett, úgyannyira, hogy nem szűnt meg gúnynyal és szidalommal illetni a katolikus egyházat.

Egy alkalommal szintén metsző gúnynyal szólt a keresztény vallásról, mikor Bussieres nevű jámbor úr erről vele beszélgetett.

Bussieresnek, — nyilván isteni sugallat folytán, — az a különös gondolata támadt, hogy rábeszélte a gúnyolódót, hogy a bold. Szűznek kis érmét nyakába akasztva, szent Bernátnak imádságát az *Emlékezzél*-t leírja, naponkint reggel és este elmondja és ekképp önmagán tapasztalja, hogy ér-e valamit a katolikus vallás, vagy sem?

Ratisbonne kezdetben természetesen szabadkozott, de végre is inkább gúnyos tréfából elfogadta az érmet és imát azon mellékgondolattal, hogy mint a katolikus vallás hóbortos bolondságait fogja azokat jegyesének bemutatni.

De mikor a katolikus vallás ellen tovább folytatta gúnyolódásait, eszébe jutottak az imának szavai, melyek akaratán kívül is vissza hangzottak lelke mélyéből.

Ez időtájt élt Rómában egy volt francia minister, Ferronays, kit mint igen jámbor és erkölcsös férfiút tisztelt mindenki. Bussieres, ki vele jó ismeretségben volt, beszélt vele Ratisbonne-ról is, és megkérte, hogy imádkozzék az ifjúért. Ferronays megigérte és nyájasan így szólt: «Előre mondom, hogy az ifjú megtér.»

Másnap reggel még misére ment Ferronays, és este hirtelen meghalt.

Mikor két napra rá Bussieres a szent Andrásról nevezett templomba ment, hogy Ferronays temetése körül egyet-mást elrendezzen, találkozott Ratisbonne-nal az utcán. Bussieres meghívta őt együttes sétakocsizásra; csak néhány percnyi várakozásra kérte, míg dolgát végzi. Azalatt míg Bussieres a sekrestyében volt, Ratisbonne körülnézett a kis templomban.

Mikor Bussieres visszajött, Ratisbonne

egy kis mellékkápolna bejárata előtt térdelt s arcát kezeivel takarta el.

Bussieres megszólította őt, néhányszor megérintette vállát, de mert választ nem nyert, végre is erővel emelte fel fejét.

Akkor látta, hogy Ratisbonne zokog, s a Mária-érmet csókolgatja.

«Oh, mennyire imádkozott az az ember érettem!» volt első szava.

Ferronayst értette, jöllehet életben soha sem látta, és nem is tudott róla, hogy Bussieres felkérése folytán érte imádkozik.

Heves felindulásából magához térve elbeszélte, hogy a templomban hirtelen erős nyugtalanság vett rajta erőt, a templom eltűnt szemei elől és csak a kápolnából özönlött feléje szokatlan fény, melynek sugarai között a boldogságos Szűz hatalmas alakja tündökölt telve méltósággal és édes bájjal.

Akaratlanul térdre hullott s pillanat alatt eleven hit támadt lelkében a keresztény vallás igazságai iránt s forró vágyakodás a kereszttség után.

Később így beszélt e jelenetről:

«Lelki szemeimről hirtelen leesett a há-

lyog; gyorsabban, mint mikor a nap égető sugarai elolvasztják a havat, a jeget s felszikkasztják a föld sarát. Nyoma sem maradt a kereszénység iránt táplált rossz véleménynek, melyet szinte az anyatejjel szívtam magamba. Ama jelenség pillanatától fogva tiszta világossággal láttam a keresztény igazságokat, jóllehet azelőtt egyetlen katolikus könyvet sem olvastam, és minden törekvésben ellenséges indulattal viseltettem a kereszténység iránt.»

Ratisbonne nemsokára megkeresztelkedett s mivel aráját nem tudta rábeszélni, hogy katolikussá legyen, lemondott róla, pappá lett, igen buzgó papi életet élt és minden erejét arra szentelte, hogy egykori hitsorsosait Krisztus igaz egyházának megnyerje. A szentség hírében halt el.

Ha a boldogságos szűz Mária közbenjárása ellen támadó egyik kétséget legyőztük, új kétség merül fel előttünk: «Hogyan tudja meg a boldogságos Szűz, a mikor őt segítségül hívjuk?» Nem elég görbe és éles-e a kérdőjel, mint a sarló, hogy lekasabolja

Mária közbenjáró hatalmában vetett hitünket s kedvünket szegje, hogy az ő közbenjárásával éljünk?

Csodálatos, szinte hihetetlen dolgokat hall az ember néha elbeszélni.

Szavahihető komoly férfiak öntapasztalásukból beszélnek, hogy mikor édes anyjok vagy valamelyik hozzájuk tartozó rokonuk, ismerősük meghalt, ugyanazon órában megjelent nekik. Pedig messze országok választották el őket egymástól.

Nem egyszer lehet hallani, hogy Amerikában elhunytak szellemei távollevő rokonaiknál jelentkeztek. És ha valaki azt gondolná, hogy ez csak a katolikusok babonája, kérdezze meg a más vallásuakat. Alig találunk családot, melynek körében egyik családtag halála alkalmából valami rendkívüli dolog nem történt volna. Csakhogy sokan nem merik az ilyest elbeszélni attól félve, hogy kérdésbe jöhetne a műveltségök.

De hogy van az, hogy a szegény lélek, mihelyt megszabadul a test börtönéből, még egyszer meglátogatja, kit leginkább szeretett, kopogás, üvegpattnás, hívó szó-

zat, lehellet által, vagy pedig teljes élő alakjában?

Úgy is magyarázzák, hogy az elköltözött lélek az élő embernek csak lelkére, azaz belsőképp tesz benyomást, tehát a jelenség is csak belső, mint az álomlátás.

Tökéletesen egyre megy, bárhogyan magyarázzák; annyi bizonyos, hogy a lélek messzebbre jut el, mint a földhöz tapadt test és annak karjai és hogy a lélek test nélkül is tud más lélekre hatást gyakorolni.

Különösen az egymást szerető lelkek azt is tapasztalták, hogy ha egyikök huzamosabban és komolyan gondol a másikra, az elszálló gondolat amannak lelkét is megéri és hasonló gondolatra ébreszti.

Máriának tiszta, derült, világos és minden tökéletességgel teljes lelke sem érzéketlen, hanem észreveszi ha a buzgó keresztény lélek tisztelettel és bizodalommal kéri naponkint közbenjáró pártfogását.

Egyébkint az emberi lélek nem valami nehézkes anyag, hanem a legfinomabb és legnemesebb alkotása Istennek. Még e durva földi testbe burkolva is bámulatos

gyorsasággal ismer meg egyet-mást a legmesszebb távolban.

Ha éjszaka az égre tekintünk, íme még a szépen fénylő sarkcsillag is oly messze van tőlünk, hogyha vasut vezetne oda, a legsebesebben járó gyorsvonat százezer év múltán is még messze volna céljától.

A tejútnak csillagai pedig oly távolságra esnek, hogyha a kilőtt puszkagolyó az első pillanat sebességével repülne mindvégig, pár millió esztendő alatt sem jutna el azokhoz. És a mi szemünk mégis beletekint a csillagokba, s a csillagok vissza a mi szemünkbe.

A test halála nem teszi a lelket vakká és süketté. Ha az ablakot: a szemeket elzárta is a halál, a lélek már künn van házából, a szabadban pedig jobban lát az ember, mint a szennyes ablaküvegeken át a szobából.

Ne aggódjunk tehát, hogy a szent Szűz nem veszi észre könyörgésünket; — a szellemek országában nincs szükség levélpóstára.

A telefon és távíró néhány pillanat alatt elviszi hangunkat, tudósításunkat a legmesz-

szébb távolba; — Máriához röptett fohászaink nem szorulnak semmiféle földi eszüköze.

Minden imádság Isten elé száll. Az Ur pedig folyton Máriával van és Mária az Úrral. Az Úrban, az Úr által és az Úrral tud meg Mária minden kérést, mit az emberek hozzá intéznek.

Mert a lelkek egymásban is lehetnek, és egyik lélek a másik által tudhat meg egyet-mást. Maga az Úr mondja, *A ki eszi az én testemet és iszja az én véremet, én bennem lakik, és én ő benne.** Mária pedig a legbensőbbben van egyesülve Jézussal, részt vesz mindenben, a mivel bír, s részt vesz megismerő tudásában is.

Csak arra legyen gondunk, hogy jól imádkozzunk. Mert valószerű, hogy a boldogságos Szűz nem minden hanyagul elmondott *Üdvözlégy* Máriát figyel meg, mint valami édes dalt, s viszonz határozott anyai pártfogásával.

A mi nem a lélekből származik, hanem

* Ján. 6, 57.

csak a lomha nyelv nehézkes munkája, nem is száll fel az égbe, hanem visszahull a földre.

Még nagyobb gondunk legyen arra, hogy semmi illetlent vagy éppen bűnös dolgot általa ne kérjünk. Emberek vagyunk és keresztények, ő pedig Istennek szent Anyja; könnyű meggondolni, hogy mit illik vele beszélnünk, és tőle kérnünk.

A fösvényesség gazdagságért, a hiúság piperéért, az irigység a más romlásáért, a harag a boszú sikeréért, a kevély földi méltóságért hiába fordul a szűz Anyához.

Hiú, vagy gonosz dologhoz nem adhatja segítségét Istennek szent Anyja, bármennyire hangoznék is feléje a könyörgés: *imádkozzál érettünk*.

Nem csodálkoznám, ha hirtelen Isten súlyos büntetése érné azt a keresztényt, ki haszontalan vagy éppen bűnös dologban veszi hiába a szent Szűz nevét, — ilyen ügyekben kérve pártfogását.

De a hol a valódi nyomor kiált a szent Szűz segítő oltalmáért, a beteg, az éhező, a szenvedő ember, vagy a nyughatatlan bűntudat, a fájó, hervadozó lélek, — és kiált

teljes bizodalommal, mint a szorongatott gyermek édes anyja után, — a szűz Anya segítsége el nem marad.

Nem maradhat Ő közönyös az emberi baj és gondok láttára; szívesen meghallgatja buzgó könyörgéseinket, — hisz neki is emberi, anyai szíve van és pedig a legjobb, mely valaha dobogott, telve szeretettel, mert az élő Szeretet lakozott ez anyai szív alatt.

Hosszú éveken át sinlődő beteg mondta e megható szavakat:

«Különös bizodalommal hiszem, hogy a szűz Anya részvéttel viseltetik irántam és esedezik érettem, mert minden szentek között az égben csak ő vitte magával emberi testét és szívét, s így e rokonságnál fogva legjobban érzi, hogy én mennyit szenvedek!»

IX. BŰNÖSÖKÉRT.

A gyóntató atyák, kik nem ma kezdték gyakorolni hivatalukat, bizonyosan tapasztalták, hogy míg a gyermekek sok vétekről tudják magukat vádolni, a felnőttek rendszeren alig tudnak valamit mondani, különösen az ártatlan husvéti báránycák, t. i. azok, kik csak egyszer, husvét táján járulnak a gyóntatószékhez.

Mi az oka ennek?

Igazán oly ártatlan báránycák az idősebbek, a gyermekek pedig igazán oly elvetemültek?

Szó sincs róla; hanem a dolog így áll:

Ha a tiszta, szép fehér ruhára parányi mocsok esik, hamar feltűnik azon, sok boszuságot okoz, és elrontja a jó kedvet. Ha pedig a köszénbányász, vagy némely gyármunkás nézi meg munkásöltönyét, nem lát azon egyetlen foltot sem, holott igazában szenny és mocsok takarja be az egész ruhát, s nincs rajt egyetlen tiszta pont; s a szenny fölé igen feltűnő mocsoknak kellene esnie, hogy azt észrevenni és megkülönböztetni tudja.

Így vagyunk a lelkünkkel is.

Mikor még tiszta, fehér és ártatlan, minden legkisebb foltot észrevesz rajta a lelkiismeret, és ezért tudják a gyermekek és az igazán jámbor lelkek sokszor tulságosan is vádolni magukat a vétekről. Némely szentek meg éppen minden nap gyóntak. Ellenben azok, kiknek lelkét földi útjokban, a világgal való folytonos érintkezés, szennyel, porral és sárral mocskolta be, nem veszik észre lelkökön az újabb sárt, s hacsak valami rendkívül súlyos bűn, — melyért akár a világi törvény is kérdőre vonhatná őket, — nem terheli lelkiismeretüket, nagy zavarba jutnak, hogy mit gyónjanak husvétkor, ezek az ártatlan báránycák.

Nem szokatlan a mulasztástmentő kifogás, hogy azért nem járul némely keresztyén hosszú évek során át a szent gyónáshoz, mert egyáltalán nem érzi magát bűnösnek. És ezt egészen komolyan hiszik és mondják.

Sőt még a gyakorta gyónók között is nem egy találkozik, ki elhiszi magáról, hogy neki tulajdonképp való vétke nincs.

De ennek azután nem is sokat ér az élet-

szentsége; hamis az, mint a gondolkozása, nem szent, hanem szenteskedő. Az által különbözik az ilyen az igazán jámbor keresztényektől, hogy látszólagos jámborsága dacára, nincs benne szeretet és alázatosság; gondolatai inkább foglalkoznak és törődnek az emberek ítéletével, mint magával az Istennel.

Jól forgatja szemeit, sóhajtozik, látszólag teljes alázatossággal vádolja magát a vétekről, és saját bevallása szerint, ő az Isten legbűnösebb teremtménye, ki rég megértemelte, hogy Isten magától eltaszítsa; de azért a lelki atya vegye őt, a bűnös Magdolnát gondjaiba s vezesse a lelki élet útjain.

Nem kigúnyolni, hanem valódi életszentségre téríteni kívánjuk ez eltévedt lelkeket.

Ha a pap, mint a lelki élet alapos ismerője, érdeme szerint akar elbánni e hamis alázatossággal és életszentséggel, s a helyett, hogy vigasztalgatná és eldicsézné a bűnbánó szép lelkét, melynek alázatossága megható, életszentsége tökéletes; és a helyett, hogy e tökéletes életben való állhatatosságra intené, egy szóval sem mond ellent, a mint

az önmagát bevádoló jámbor lélek azt várja, hanem komolyan beszél minden ember bűnös voltáról, különösen pedig a hozzá fordulót inti az igaz megtérésre és bűnbánatra: csak akkor tűnik ki, mennyire volt igaz vagy fitogtatott az alázatosság, a bűnbánat és életszentség.

Jó, ha e hamis alázatosság feltámadt haragja szavakban ki nem tör. De ha kitör, nehéz azt megfékezni. A megsértett hiúság Krisztus Urunk szavával védekezik: «Ki vádolhat engem vétekről, ki tud reám rosszat mondani» s az előbb alázatos lélek bőséges szóáradásban folytatja, hogy nem azért jött, hogy sértegessék; mond még sok mást, minek az a fenyegetés a befejezése, hogy ő sem jön többé ilyen lelki vezetőhöz, a ki a helyett, hogy finom gyengédséggel fogadná, érdes bánásmódjával inkább elriasztja a tökéletesebb életszentség jelöltjeit.

Pedig a pap csak egyszerű igazságot mondott; *bűnösök* vagyunk mindnyájan, még azok is, kik magukat bűnösnek tartani nem szeretik.

Egyes-egyedül Krisztus Urunknak volt

joga önmagáról mondani: *Ki fedd meg engem közöletek a bűnről?*¹

A szentírás lapjai telve vannak az ember bűnös voltának emlegetésével.

*Nincs ember ki ne vétkeznék,*² mondja ki általános törvényül a szentkönyv.

*Mindnyájan elhajlottak, mind együtt hazszontalanokká lettek, nincs ki jót cselekedjék, egyetlen egy sincs,*³ mondja és ismétli többször a zsoltáros.

És mintegy okát adja ennek:

*Ime vétekben fogantattam, és bűnökben fogant engem anyám.*⁴

És ismét:

*Eltértek a bűnösök az anyaméhtől fogva, eltévedtek születés óta, s hazugságokat szólnak. Mérgők hasonló a kigyóéhoz, a siket áspiséhez.*⁵

A Példabeszédek bölcs írója nyilván kérdi: *Ki mondhatja: tiszta az én szívem, tiszta vagyok a büntől?*⁶ és mert sehonnét sem jön reá az önérzetes felelet, szomorúan

¹ Ján. 8, 46.

² III. Kir. 8, 46.

³ Zsolt. 10, 6.

⁴ Zsolt. 50, 7.

⁵ Zsolt. 57, 4. 5.

⁶ Péld. 20, 9.

önmaga felel meg reá: *Hétszer esik el az igaz,*¹ s mint viszhang csendül újra a Predikátorok könyvének szava: *Nincs igaz ember a földön, ki jót cselekedjék és ne vétkezzék.*²

Az újszövetség apostolai folytatják a keserű panaszt: *Mindnyájan vétkeztek és nélkülözik az Isten dicsőségét*³ mondja szent Pál.

*Sokban vétünk mindnyájan*⁴ sóhajt fel szent Jakab.

*Ha azt mondjuk nincs vétünk, magunkat csaljuk meg, és igazság nincs bennünk,*⁵ fejezi be a bűnvallás e szomorú dalát szent János.

Pedig édes jó Istenem, mégis mily sötét vakság borul némely emberi lélekre.

Nem ismeri a saját állapotát. Miután pedig csak az a jó, a mit Istenért cselekszünk, és még a jámborabb keresztények is csak keveset tesznek Isten iránt való tiszta szeretetből, következik, hogy legtöbb cselekedetünk, igyekezetünk és törekvésünk hibás és vétkes, nem is említve, hogy szándékosan is mennyit vétkezünk.

¹ Péld. 24, 1.

⁴ Jak. 3, 2.

² Pred. 7, 21.

⁵ I. Ján. 1, 8.

³ Róm. 3, 23.

Úgynevezett erényeink és jó cselekedeteink közül melyik állhat meg Isten színe előtt egész tisztán, tekintve a szándékot, mely abban vezet, a cselekedetet a maga leplezetlen valóságában?

E szigorú bíráló ellen tán fellázad a gondolkodásod, és védekezel: mindenki tisztességes embernek ismer, az élet bajait türelmesen elviselem, családom javára szorgalmasan dolgozom és takarékoskodom, mások ügyeivel nem törődöm, mértékletesen élek, és Istennek is megadom a magáét!

Lehetséges!

De mégis azt kell válaszolnom, hogy az Isten nem elégszik meg azzal, ha az ember semmi más, csak hasznos és szelíd.

Nem sértem meg emberi méltóságodat, ha Isten lélek nélkül való teremtményeiről veszem a példát.

Tűrsz, szenvedsz, dolgozol?

Az igavonó is szenved és dolgozik, minden érdemszerzés nélkül.

Családod felől gondoskodik? Nem ezt cselekszi-e valamennyi ész nélkül való állat; a kakas, mely a talált szemet átengedi a

tyúkoknak, s a tyúk, mely megvédi a gondjaira bízott csirkéket.

Mértékletes, békeszerető vagy? A sivatag tevéje hosszú időn át tűri az éhséget, szomjúságot és lázadás nélkül, hűségesen szolgálja tovább az urát. Békeszeretetednek oka talán csak vérmérsékletedben rejlik.

És hallgasd csak az erdő dalos madarát, milyen kedves csicssergéssel száll ég felé hálaadó reggeli imádsága.

Ismételem, hogy csak az igazán jó, mit nem a magunk kedvéért, hanem Isten iránt való igaz, őszinte szeretetből cselekszünk. Ha nem kérdezzük, mi hasznunk lesz cselekvésünkből, mi válik egészségünkre, megdicsérnek-e az emberek, mi jár kisebb fáradsággal, mi okoz testünknek-lelkünknek kevesebb nyugtalanságot, hanem inkább minden igyekezettel azt keressük és cselekszük, a mi a jó Istennek tetszik.

Pedig, ha megvizsgáljuk lelkünket, átélt éveinket, minden kimondott szót, minden gondolatot, mit elménkben forgattunk, minden kívánságot, mit szívünkben megszületni engedtünk, minden cselekedetet, mit vég-

hez vittünk, mindehhez mily kevés köze volt e szónak: *az Isten kedvéért.*

Hol vannak hát Istennek tetsző jó cselekedeteink?

És mikor a jól elvégzett gyónás és áldozás után, eltökélt akarattal megfogadjuk, hogy ezentul Isten törvénye szerint élünk, meddig állunk helyt erős fogadásunk mellett?

Talán egy-két napig, s azután ismét erőt vesz rajtunk a bűnre hajló emberi gyarlóság.

Pedig még az is, ki minden törekvéseiben Isten akaratát tartja szem előtt, minden jó cselekedetei dacára, semmi mást nem tett, mint a mivel Istennek tartozik, Krisztus Urunk szava szerint:

*Mikor mindent megtesztek, a mi parancsolva van nektek, mondjátok: Haszontalan szolgák vagyunk, a mit meg kellett cselekednünk, azt cselekedtük.**

Nem is nagy alázatosság és keresztényi okosság kell tehát ahhoz, hogy földi halandó magát Isten színe előtt bűnösnek vallja, és mint ilyen a boldogságos Szűzhöz e kérés-

* Lukács 17. 10.

sel folyamodjék : *imádkozzál érettünk, bűnösökért.*

Üdvösséges dolgot cselekszünk, ha alkalmas lelki tükör gyanánt többször önmagunk elé tartjuk Kempis Tamás: Krisztus követése negyedik könyvének, hetedik fejezetét, a hol meg van írva :

«Szánakozzál és bánkódjál, hogy még mindig a test és világ rabja vagy; fékezetlenek szenvedélyeid, s bűnös kívánságok indulatja tölti be lelkedet.

«Hogy őrizetlenek külső érzékeid, és gyakran hajolsz sokféle hiábavaló képzelődésekre.

«Gyors vagy a külsőkre, hanyag a belsőkre.

«Könnyelmű a nevetésre és szórakozásra, merev a könyezésre és bánkódásra.

«Hajlandó az ernyedésre és a testi kényelemre, renyhe a szigorúságra és buzgóságra.

«Kíváncsi vagy hallani az ujat, látni a szépet, és irtózol felkarolni az alacsony és megvetett dolgokat.

«Éhes vagy a sokra, fukar az adakozásra, erőshezű a megtartásra.

« Meggondolatlan a beszédben, zabolátlan a hallgatásban.

« Léha viselkedésedben, oktalan cselekedeteidben.

« Mohó az étkezésre, süket Isten igéjére.

« Készséges a nyugalomra, késedelmes a dologra.

« Éber a mesékre, aluszékony az imádkozó virrasztásra.

« Gyors a befejezésre, tétovázó a figyelmezésre.

« Rest a köteles imára, hűvös a mise mondásra vagy hallgatásra, sivár az áldozásra.

« Könnyen vagy szórakozott, ritkán egészen magadba szállott.

« Hirtelen lobbansz haragra, könnyen ingerlődzöl neheztelésre.

« Elsiető vagy a megítélésben, kemény a megfeddésben.

« Szilaj a jószerencsében, gyámoltalan a bajok között.

« Bővelkedő vagy a gyakori jó feltételekben és csekély erejű a munka befejezésében.»

Mind e fogyatkozások homályt vetnek lelkünkre; de mennyivel inkább elsötétítik

azt a különböző súlyosabb vétkek: a halálos bűnök, melyeket az élet különböző állapotában követ el a keresztény.

A mint minden élethivatásnak megvannak a maga állapotbeli kötelességei, megvannak egyszersmind a saját, különleges vétkei is: a kereskedő, az iparos, a földműves, a szülők, a gyermekek, a nevelők, a tanító és pap vétkei.

S ezeken kívül mennyi csalás, hazugság, tettetés, alattomoság csúszik-mászik itt e földön, hízelkedés szemben, rágalmazás titokban; mennyi éretlen kevélység, ámitás, önzés, önimádás, mennyi tobzódás, mértéktelenség, idővesztegetés; mennyi bűnös gondolat és kívánság a lélekben, illetlenség a házasságban; mennyi mulasztás a gyermekek nevelése körül, gonosz beszéd az ifjuság körében, és mily általános és mondhatatlan könnyelműség lelkünk üdvösségének szent ügyében: széles e nagy világon.

S épp ezért, azt kell hinnünk, hogy a legtöbb ember nem is ismeri lelki állapotát; föl nem ismert bűneit tehát meg sem bánja, meg sem gyónja, azokban meg is hal, s

csak Isten ítélete ébreszti bűnös volta tudatára.

Pedig akkor már késő.

De mintha csak egészen elfeledtük volna, hogy az angyali üdvözletről, és nem a bűnösökről írjuk e könyvet.

Nem feledtük el.

A mit a bűnösökről megírtunk, egészen jó helyen van e fejezet alatt; hisz az angyali üdvözlet esdeklő fohászkodása: imádkozzál érettünk *bűnösökért*, nem csupán a szüz Anyát óhajtja bizodalmas áhítattal megtisztelni, hanem a *bűnösök* érdekében kíván nála közbenjárni.

A bűnösöknek, a mi lelkünknek szolgáljon tehát javulásul és okulásul e fejezet, hogy megismerve önállapotát, szünet nélkül és teljes bizodalommal kérje a szent Szület: *imádkozzál érettünk, bűnösökért.*

Mikor az első ember elkövette az első vétket, és büntetésül halált s mindennemű nyomorúságot vont az egész emberi nemre, a büntető Isten a könyörület szavait is hallatta, a csábító kigyónak, a bűnre vivő sátnak örök ellenségül adván az asszonyt —

a boldogságos szüz Máriát, és szent ivadé-
kát : az Úr Jézus Krisztust.

*Ellenkezést vetek — úgymond az Ur —
közötted és az asszony között ; a te ivadékod
és az ő ivadéka között. Ő megrontja fejedet,
és te sarka után leselkedel. **

A sátán a lélek megrontója, a bűn a lélek
betegsége és halála, — a boldogságos Szűz
pedig: a bűnösök menedéke.

S a ki keresztyény fölfogással ezt megérti,
szíve mélyéből zokogva fordul Máriához :
imádkozzál értünk bűnösökért !

A bűnbánó publikánus, kiről az Udvözítő
példázatot mondott, s ki nem merte szemeit
égre emelni, hanem a templom elrejtett
zugában mellét verve imádkozott : *Isten, légy
irgalmas nekem bűnösnek ; ** ha ismerte volna
az Udvözítőt és az ő áldott Anyját, bizony-
nyal így imádkozott volna : *Istennek szent
Anyja, imádkozzál értem szegény bűnösért.*

Azon tudatban, hogy nem méltó arra,
hogy magával az Istennel beszéljen, nagy
vigasztalással töltötte volna el szívét, hogy

* 1. Móz. 3, 15.

** Luk. 18, 13.

oly jó pártfogóra talál Istennél, mint annak édes Anyja, Mária. És mindaz, a ki megismeri, hogy mily nagy bűnös ő, és mily végtelenül szent az Isten, édes vigasztalást találhat a gondolatban, hogy van, kit az Isten mondhatatlanul szeret, s a ki viszont minket, e siralomvölgy bűnös lakóit, anyai indulattal ölel szívére.

És e gondolattól vezérelve, bár aggodás közt, de reménykedő bizodalommal ismételi: *imádkozzál érettünk bűnösökért.*

De tudok valakit, a ki nem imádkozott volna így; a farizeus, ki a templomban főnhéjázó kevélységgel nyilvánosan szónokolta el dicsekvő imádságát.

És ez a farizeus azért nem imádkozott volna így, mert azt hitte magáról, hogy ő lélekben igaz, nem szorul semmiféle közbenjáróra, maga is elég jó barátságban él az Úristennel.

A példából a tanulság önként kínálkozik, levonhatja ki-ki lelki üdvössége javára.

X. MOST.

Künn a tanyán megbetegedett az öreg gazda, s már hetek óta nyomta az ágyat. A folytonos magányban és a betegség szomorú böjties idején jól megtisztította már lelkét, hogy boldog Allelujára ébredhessen a másvilágon.

Ősre járt az idő, a sok dolog miatt szükség volt minden munkás kézre, künn a szántóföldeken.

A beteg egy napon így szólt fiaihoz: «Ma meghalok, de a külső dolog nem engedi, hogy itthon maradjatok és körülöttem legyetek. Töltsétek meg fegyveremet, tegyétek ágyamra, csövét ki az ablakon; majd én, mikor érzem, hogy meghalok, elsütöm a fegyvert. Ti megtudjátok halálomat és értem néhány «Miatyánk»-ot imádkoztok.»

A fiúk atyjok parancsolata szerint cselekedtek és dolgozni mentek a mezőre.

Egyszer csak lövés hangzott végig a völgyön: a halál jeladása.

A fiúk letérdeltek a göröngyökre, imádkoztak kisenvedt atyjokért, elimádkozták mindennapi imánkat, a «Miatyánk»-ot és «Üdvözlégy Máriá»-t és mikor befejezték:

imádkozzál érettünk most és halálunk óráján,
amen, haza mentek s halva találták édes
 atyjokat. Aztán elment egyikök a plébániára,
 bejelentette a halálesetet; s miként előbb a
 lövés, a harang szava hirdette most a völgy-
 ben, hogy az öreg gazda meghalt.

Ime: a lövés és a lélek kiköltözése a
 testből, a halál: egy *most* volt. A kilőtt golyó
 vissza nem térhet; az elköltözött lélek sem
 térhet vissza az elhagyott testbe, majd csak
 akkor, mikor mindkettő együtt ítélet alá esik.

És életünk egyetlen *mostja* sem térhet
 vissza.

Szent Ágoston szerint; «Az ember csak
 egy pillanatot él».

Ez a pillanat a *most*.

Minden más pillanat lefolyt már a mulan-
 dóság tengerébe, többé az vissza nem kerül,
 a jövő pillanat pedig még nem a mienk.

Micsoda hát az a *most*?

Egy-egy súlyos kalapácsütés az üllő-vasra,
 nyoma ott marad. Mindaz, a mit *most* gon-
 dolsz, kívánsz, mondasz, vagy tész, mintha csak
 kösziklába volna vésve, vagy inkább mintha
 az örökkévaló Isten keblébe volna írva.

Hirtelen, mint a villám, tűnik el a *most*; s mióta e fejezetet olvasod, már számtalan *most* röppent el, mint égháborúkor sebesen cikáznak egymásután a villámok.

És mégis minden *most* örökkévaló, mint Jézus szenvedése, Judás csókja, Pilátus ítélete.

Minden *most* föltámad majd halottaiból és feltűnik lelki szemeink előtt az égben: örömünkre és dicsőségünkre, vagy a kárhozatban: gyötrelmünkre és gyalázatunkra.

Mert mikor az ember meghal, életének összes *most*-ját eléje számlálja ugyanaz, ki az erdők minden falevelét, az összes emberek hajaszálát számon tartja.

És majd akkor, egyetlen egy *most* lenyomhatja az ítélet mérlegét, és az a parányi, rövidke *most* megmérgezheti és gyötrelmessé változtathatja az egész örökkévalóságot.

Ilyen rémséges *most* volt az is, mely — még a világ teremtése előtt — ördöggé változtatta az angyalokat, meggyújtotta a pokol tüzét, mely azóta ég, mindörökre, kiolthatatlanul.

Épp azért fölötte nagy jelentőségű az a néhány *most*, melyet mi itt a földön leélünk.

Vakmerő, de igaz szót mondok :

«*Egyetlen pillanat, most*, itt a földön sokkal fontosabb, mint millió esztendő az örökkévalóságban.»

Némely *most* kockajáték ; szerinte dől el jobbra vagy balra örökkévalóságunk. Válságos pillanatok döntenek sokszor ideigvaló és örök sorsunk fölött.

Ilyen döntő *most* : az első áldozás napja, a pályaválasztás, a házasság, a papi felszentelés, a súlyos betegség, a hozzánk tartozók halála ; ilyen *most* az Isten intő, szólító, ébresztő szava, melyet akár valamely külső esemény : öröm vagy szerencsétlenség, egy-egy szent beszéd, missió, jó könyv, vagy csak belsőképp a lelkiismeret által intéz hozzánk.

Talán maga e könyv olvasása is ilyen alkalmas *most*, melyet Isten arra használ, hogy lelkünket kegyelmével megérintse.

Az ilyen határozó, döntő pillanatok, órák, napok rendkívül fontosak ; használja azokat jól fel a hívő lélek, engedje magát egészen át Istennek, és ölelje ő is magához Istenét ; mert ha a kegyelem pillanatát, ezt a határozó *most*-ot tétlenül elröppenni hagyja, úgy jár-

hat, mint a ki lemarad az utolsó vonatról, nem jön utána másik.

Bármily nyugodtan ülünk is szobánkban, az a mostani *most*, melyet éppen élünk, nem nyugszik velünk, hanem rohanást rohan el tőlünk, mint a zuhatag vize, leesik és elrohan, ha mint ezét, nem halljuk is az eliramló *most* robaját.

Mint a futó árnyék, tűnik el *testünk*, *lelkünk* életének *most*-ja egyaránt.

Mindkettőről beszélünk.

A mindennapi eledel, ital, vagy belélegzés nagyobb részt vérré válik bennünk, úgy hogy a felnőtt, egészséges ember körülbelül tíz kilogramm vért hordoz testében.

A vér megszámlálhatatlan kisebb-nagyobb ereken át szüntelen mozog körül, táplálja testünk minden részeit, hátra hagyva mind-egyiknek : a szemeknek, a csontoknak, a bőrnek, akár még a körömnek is azt, a mire szükségük van. A vérkeringés olyannyira nélkülözhetetlen, hogy megszüntével rögtön kialszik az ember élete, mint kialszik a lámpa világa, mikor a lámpabél nem ad elég égő anyagot.

A hozzáértők kiszámították, hogy az em-

ber összes vére óránként huszonegyszer megy körül az emberi testben.

És mi hajtja a vért, föl a fejbe s le a láb-
újjakba egyaránt?

Erre a célra, mintegy hajtókereket alkalmazott az Isten az emberi testbe: a szívet, mely körülbelül akkora, mint a középnyag-ságú alma, s mely szakadatlan váltakozásban majd összehúzódik, majd ismét kitágul s ekképp az összegyűlt vért szétkergeti a testbe. A szerteszéjjel lökdösött vérnek hullámvérése: a szívdobbanás. Percenkint körülbelül nyolcvanat, óránként tehát közel öt-ezret dobbanik a szivünk.

Ha csak fél percre is megállapodnék működésében, rögtön bekövetkeznék a halál.

De viszont az emberi testből napról-napra nagyobb mennyiség válik ki, úgy, hogy hat-hét esztendő lefolyása alatt alig marad párányi hús vagy bőr, s gyűszűnyi vér a testben a régiből, hanem észrevétlenül is lopva eltávozik, és az új vér mindent újjá alakít.

Az emberi test hasonlít a forrás medencéjéhez; a forrás mindig újabb vizet szolgáltat, s a régi kifolyik a szélein. De azért

a medence folyvást tele van, s csak abból tudjuk, hogy más a vize, mert különben nem volna oly friss.

És bár a test, a születés pillanatától egész a mai napig, a folytonos átalakulás dacára ugyanaz marad: sok változás esik rajta mégis. A férfi dísz: a bajusz, a szakál nem született vele, és bár a seb, melyet éles kés vágott a kézen, vagy kard az arcon, begyógyul is, nyomán megmarad a forradás az élet fogytáig, nem tudja simára csiszolni azt a gyógyító idő. Vagy a ki már ifjú korától a mértéktelen élet rabja, észrevétlenül napról-napra gyűjtögeti magában a sorvasztó betegség és korai halál csiráit.

Mint mikor a gondtalan gyermek nap-nap után vagdossa az eleven fát, az első és még sok metszés utána nem árt a fának, de végre is elszárad az: ilyenek a mi testi életünk *most*-jai. Minden *most* egy-egy metszés az élet gyökerén.

Valamelyik templomtorony óralapján van írva: *Omnes vulnerant, ultima necat. Valamennyi (óra) megsebez, az utolsó megöl.*

De a mint a testben semmi sem marad meg

változatlanul, hanem annak belsejében készül és szövődik lassan-lassan mindaz, a mi később napvilágra kerül: az őszülő hajfűrtök, az arc barázdái, a különböző betegségek, éppen úgy a lélek is munkálkodik szüntelen.

A lélek vére: a különféle gondolatok, kívánságok, szeszélyek, indulatok, föltételek, jó vagy rossz kedv óránként, sőt pillanatonként szinte körforgásban váltakoznak. Mert a lélek is táplálkozik; a látás és hallás által veszi be eledelét s az agyvelő által emészt meg azt különböző gondolatokká és képzelgésekkel, s a szív által vágyakodássá és kívánságokká.

És bár el is oszlanak ezek csakhamar a feledékenységben, mint a füst a szabadban, a gondolatok e rohamos változása mégis nyomokat hagy maga után a lélekben, mely azok szerint nyeri formáját.

Ha például a fegyelem alatt nem tartott lélek boszúálló, kárörvendő gondolatokkal és tisztátalan kívánságokkal táplálkozik szüntelen, ezek sötét foltot hagynak a lelken, melyet onnét egy könnyen letörölni nem lehet.

Egyáltalán minden gonoszság és bűn, mely a lélekbe lopózik s ott a vétkes gondolatot, szót, cselekedetet s a jónak elmulasztását termeli, bele fészkelődik abba, mert a bűn hasonlít a terjedő rákhoz, a mérges kigyó csípéséhez: emberi erő azt eltávolítani nem tudja.

A legfőbb veszedelme a bűnnek és örök büntetésnek pedig abban áll, hogy ártatlanul minden pillanatban eleshetünk annak tükörsima jegén.

E folytonos veszedelemre való tekintettel hasonlítja aranyszájú szent János az embert földi életében a kötél táncoshoz, kinek fölötté kell vigyáznia, hogy az egyensúlyt megtartsa, félre ne lépjen s le ne zuhanjék a földre.

Sőt még a nem legroszabb is, ki nem esik a kötélről mindjárt a legsötétebb bűnökbe, hasonló veszedelemben forog, mint a ki a bor erejétől megtámadva indul útjára a fagyos téli éjszakán. Elfárad, könnyen elalszik és megfagy.

Az első bűn idejétől fogva ugyanis minden lélek a vér és érzékiség tüzeitől szinte megittasodva lép e világ sötét, hideg éjsza-

kájába; — s azért a dermesztő hidegben igen sok lélek elalszik és megfagy. Más szóval, mert a test szerint él, a test ölében elalszik a lélek és Isten számára örökre elvész.

És mi, épp *most* járunk ama tükörsima jégen, haladunk végig a veszedelmes sötétben; — nem volna-e kíváncsú, hogy valaki vezető kezét nyujtsa felénk?

Épp *most* fenyegeti lelkünket a veszély, hogy elalszik, talán már félálomba is merült, — nem volna-e szükséges, hogy valaki örködjék fölöttünk s ideje korán fölébreszessen?

Épp *most* éljük ama napokat, órákat, pillanatokat, melyek lelkünket és örökkévaló életünket megformálják; és ez a sok *most*, melyet épp élünk, egykoron mint könnyű, lágy puhely enyhítik halálos ágyunk gyötrelmét, vagy mint hegyes szegek, széttört üvegdarabok és mérges viperák gyarapítják annak kínjait. Nem volna-e vigasztaló a gondolat, hogy mind e *most* fölé égi áldást esdekkel Az, ki bírja a kívánságok hatalmát?

Megérted-e immár keresztény lélek,

miért könyörgünk szűz Anyánkhoz annyi-szor: *imádkozzál értünk most?* és megérted-e, mit kívánhatunk leginkább, hogy számunkra a szent Szűz kérjen?

A haldoklás pillanatában nem tehetnénk hasznosabbat, mintha ismételnők a jobb lator kérését, mit Krisztus Urunkhoz intézett, hogy általa bejuthassunk Isten országába.

De testi egészségben élve földi napjainkat, még egyébre is van szükségünk.

Hamisíttatlan keresztény életmódra belsőképpen és külsőképpen; igazi önismeretre, bánkódásra bűneink fölött, tökéletes életjobbításra, Isten akarata szerint.

Szükségünk van különösen arra, hogy e földi élet *most* folyó napjaiban az örök életre érvényes kincseket szerezzünk: a tiszta élet gyöngyeit, az imádság aranyát, az irgalmas-ság, türelem, alázatosság, mértékletesség, munkásság, hűség egyéb drága kincseit.

Ime, ezekért a javakért esedezik számunkra a szent Szűz *most*, valahányszor mi őt az angyali üdvözet által erre bizodalom-mal kérjük.

XI. ÉS HALÁLUNK ÓRÁJÁN.

Német vidékeken sok helyütt, de még magyar földön is, hol a templom közelében van a temető, a templomon kívül kisebb kápolnaszerű épület is van, melyet a nép nyelve csontháznak nevez a céltől, melyre használják.

Különösen hegyes vidékeken, hol a helyszűke miatt kicsi a temető s hamar beülteti sírkeresztekkel a halál, s hol a föld talaja hamar elemészi az emberi test lágyabb részeit: a csontokat összegyűjti a kegyelet, s beteszi a csontházba; a koponyákat, a halálfejeket szintén, szép sorba, egyiket a másik mellé.

Ilyet láttam nem rég Hallstadtban, hol a szép tó partján, a szűkes hegyoldalban mint fecskefészkek emelkednek egymás fölött a házsorok, köztök az ősrégi templom, körülötte a temető, a csontház-kápolnával, — s abban az ősidőktől fogva felhalmozott koponyák felénk meredő szemüregeikkel, mintha velünk együtt, most is a gyönyörű tavat bámulnák.

Másutt is láttam hasonlót, mint a római kapucinusok kriptájában, hol embercson-

tokból, koponyákból, hat kápolna van teljesen kirakva. Falak, oltárok, csillárok, díszítések, mind mind csupa embercsontokból.

De különösen meghatott ez a hallstadti csontház, mely alatt a világ egyik legszebb panorámája nyílik; az az elrémítő ellentét: az eleven zsibongó élet, s a csöndes, néma halál között.

Mert itt igazán csendes minden. Táncra, mulatságra, víg öröme nem gondol egyik fő sem, a szemek nem mosolyognak, a fogak nem harapnak, a nyelv nem sebez: mert nincsenek.

A koponyák kereszttel vannak jelezve, — rajtok az elköltözött tulajdonos neve, az évszám, és rövid fohász az isteni irgalomért. Egyiknek-másiknak egykor talán úgy is kevés gondja volt hasonló imádságra.

Csendes, nyugodt minden.

A komoly megdöbbenés, az éretlen élc nem hat e csontokra, sőt azt is eltűrik, mikor az unatkozó pók, leleményes művésztel hálót fon három koponya fölé, s vadászatot tart a mit sem sejtő rovarokra. Nem moccanik egyik sem, pedig talán a birtoko-

kosaik nagyon nyughatatlan vérűek, türelmetlenek voltak; egész életökben egymással meg nem fértek, — s íme most egy pók szövőszékének a támaszai.

A testnek romjai, ez elhasznált, széttörött cserepek itt vannak, — de hova lett belőlök a tartalom, hova szállt a lélek?

Régi írásokban borzalmas dolgot olvastam, mely állítólag Párisban történt.

Előkelő, tudós pap élt ott, kit a buzgóság jó hírneve környezett, s mikor meghalt, akkor is a szentség hírével költözött el.

Akkori szokás szerint, a nyitott koporsót a templomba vitték, s íme a gyászistenítisztelet alatt, egyszer csak felemelkedett a halott koporsójában, és ijesztő hangon így kiáltott: *bevádoltak*. A második nap, a halotti mise alatt ismét fölemelkedett és még elrémítőbb hangon kiáltotta: *elítéltek*. Mivel a halottat most már nem temették el és harmadnapon ismét halotti misét tartottak érte, harmadszor is fölemelkedett és velőtrázó hangon így kiáltott: *elkárhoztam!* — Szent Brúnó, ki állítólag maga is hallotta e szavakat, annyira megrémült, hogy a világ-

ból elvonult, fölötte kemény, önmegtartóztató életet kezdett, és megalapította a szigorú karthausi rendet.

Lehet, hogy az egész elbeszélés csak monda, melyre megesküdni nem lehet, de a mi ebben leginkább elrémítő, az mégis igaz: hogy t. i. a halál után szörnyű dolgok következnek.

Az irás szóról-szóra ezeket mondja:

*El van végezve, hogy az emberek egyszer meghaljanak, aztán pedig jó az ítélet.*¹

És: *Rettenetes az élő Isten kezeibe esni.*²

Vége: *A mi Istenünk emésztő tűz.*³

De térjünk vissza ismét a hallstadti temetői kápolnához.

Ha minden koponyát és csontot rövidke negyedórára ismét megelevenítené a lélek, mely egykor bennök lakozott, megérténék a beszédet, s tudnának rá feleletet adni, mily elrémítő dolgokat beszélnének azok nekünk.

És ha mi hallanánk a másvilági vádaskodásokról, melyeket ott az ember ellen emel-

¹ Zsid. 9, 27.

² Zsid. 10, 31.

³ Zsid. 12, 29.

nek, az ítéletekről, melyeket ott tartanak, a kárhoztató büntetésekről, melyeket örök érvényességgel kimondanak: bizony megtörténhetnék, hogy magunk is elhagynók a világot, lemondanánk örömeiről, és semmi másra nem gondolnánk: mint hogy megmentsük a mi lelkünket.

De nem szállok le az örökkévalóság, a kárhozat, az üdvösség titokzatos mélységébe; megállok az örökkévalóság kapujánál.

Titeket kérdezlek meg, ti régen nyugvó halálfejek, — haláltusátokban vajjon milyennek voltatok?

Dante tollára méltó látvány volna, ha ti, koponyák, visszakapnátok arcotok teljét, az idegeket, föléjök a bőrt, ha újra megelevenednétek s azután mindnyájan megmutatnátok, hogy miképp vívódtatok a halállal; megmutatnátok arcotok vonaglását, hallatnátok szívetek meg-megszakadó dobbanásait, nyöszörgő sóhajtásaitokat, halálhörgéseket, éppen úgy, mint akkor, halálvívódástok utolsó órájában.

Milyen jelenet volna, ha a halálharc,

mint éjjeli rém, még egyszer reá borulna e csontokra.

Nincs sötétebb nyomorúság, mi földi embert érhet, mint a halál küzdelme.

Kinek erőszakos erejét sokan rettegték, hol van most izmainak acélos súlyossága? Bénultan csüngnek alá a tagok, teher mindmégannyi és a testet hordani képtelen; a halotti gyertya lángja ha tűzbe borítaná a halálos ágyat, az erejehagyott haldokló elmenekülni sem tudna már. Az utolsó kanál orvosság ellen sem védekezhetik, s tehetetlen karját nem tudja fölemelni, hogy elűzze a legyeket, melyek birtokba venni jöttek testét, már előre.

A kacér nőnek, ki divatos öltözkékében szívesen nézett előbb a tükörbe, s azután a mások szemébe, mivé lett arca minden ékesége? mit látna szegény, ha bucsúzásul még egyszer tükrébe nézhetne?

Ijesztő szemeket, szörnyű tekintetet, viaszszínű homlokot, hegyessé keskenyült orrot, félrevont ajkakát, a halál egész vívódását, mert hisz éppen a halál az, mely őt fojtoztatja.

A gazdag ételben-italban dúslálkodónak vajjon hova lett finomult ízlése. Most a vére forr, úgy érzi, hogy a belső forróságtól elég a szíve; mint a bibliai dúsgazdag, szomjazik már előre és nem tudja lenyelni az üdítő italt, sőt már azt sem tudja megmondani, hogy mit akar.

Jókedvű és vidám volt egykor az ifjú, mikor ifjúsága társaival szabadon barangolhatott az erdő zöldjében. Mindenfelől öröm és gyönyörűség mosolygott reá, boldogságot árasztott reá az erdő és mező, a zene és ének, a kacagó nevetés és jóízű csevegés, a kis virágcsokor, úgy, hogy szilaj jókedvétől csak úgy duzzadt ereiben a vér.

És most, minden tagja fáj, a jó barátok nem mutatkoznak, s a melyik eljő, elszomorodva hamar ismét tova oson, mert a beteg ajkairól a fájdalom nyögése hallik, lélekzete el-elakad, fülei zúgnak, mint a vízesés hangja éjjel, szemei elsötétednek, mert reájok borul a halál sötét, gyászos takarója.

A gazdagnak mit ér most összes gazdagsága? Minden vagyonáért sem tudna egész-

séget, ifjúságot, életéhez egyetlen órát is hozzá vásárolni, a földhöz tapadt szegény koldusgyermektől, ki szívesen adná el neki, a mit kíván.

Nem sokára eljönnek a hivatalos személyek, lezárnak, lepecsételnek mindent, a pénzes szekrény gondosan őrzött kulcsát kérdés nélkül is elveszik, és kényelmesen turkálnak a szekrényben, a pénz között, hova halandó szeme eddig bele nem tekinthetett.

És akár egy sereg jóbarát vagy rokon, mit tehet most érdekében? Mit segíthet akár husz orvos és mit használ neki, ha betegségében előkelő látogatásokat fogadott? Mit használ neijének és gyermekeinek siránkozása? Mivel teszi jobbá sorsát, ha megigazítják feje alatt a vánkost, a legédesebb néven szólítják; arcát és kezeit csókolgatják? Sulyosbítják csupán teste lelke gyötrelmeit.

Nagy kín és gyötrelem: *halálunk órája*. Némely haldokló, mikor már egészen a végét járja, még egyszer fájdalmasan eltorzítja arcát, mintha a halál valami vaseszköz-

zel tépdesné belsőjét. De egyszer ennek is meg kell lennie, és Isten nevében majd ez is elmulik.

Igaz, elmulik; de mi a test nyomorusága közt, egészen megfeledkeztünk a lélekről. Vajjon mit művel ez?

A kik már megpróbálták, állítják, hogy észbontó helyzet, mikor valamely ostromolt várba van az ember beszorítva; a golyók rést ütnek a falakon, s csupa rettegés és félelem közt telik az idő.

Hasonlóan borzasztó az is, mikor a vad vihar nyílt tengeren hányja veti a hajót; ez megreped, megtelik vízzel, süllyedni kezd, s mielőtt elmerülne, képzelhetetlen jajkiáltás tölti be a levegőt.

Ilyes valami történik *halálunk óráján is*.

A test volt mindezideig a lélek erőssége és hajója. Mig a test körülveszi, a bűsz ellenség nem férhet egészen hozzá; még nincs elitelve, eltaszítva, sőt a lelkiismeret sem nyugtalankodik annyira; nyugodt és vár, mert még mindig remélhet a lélek segítséget. De *halálunk óráján*, megostromolja e várat, roncsokra töri e hajót a halál,

s a lélek, mely most már magára maradt szellem, a titokzatos, rémséges szellemvilágba költözik.

Mennyire fél a gyermek, az ifjú, sőt némely meglett férfiú, mikor magányosan, messze idegen földre kell távoznia.

Pedig semmi sincs a földön annyira idegen és távol, mint idegen és távol tőlünk az örökkévalóság.

És vajjon kire számíthatunk oda át, a másik világon?

Az Istenre?

Mert az Isten jóságos volt irántunk földi életünkben, azt hisszük, hogy a más világon is kegyelmesen fogad?

Nagy kérdés!

Hol van most az evangéliumi dúsgazdag, Heródes király, Annás és Kaifás, és ezer más hasonló földi nagyság, a kik pedig nem panaszkodhattak földi sorsuk ellen?

Mikor a halál kapuján át az örökkévalóságba lépünk, nem a viszontlátás örömei, az üdvözlés és köszöntés várnak ott ránk mindenek előtt, mint a visszatért tékozló

fiúra atyja házában, hanem a számadás és az ítélet.

Ismételem az apostol szavát: *El van végezve, hogy az emberek egyszer meghaljanak, azután pedig jő az ítélet, pedig ez az ítélet szigorú lesz, mert azt is hirdeti az apostol: Rettenetes az élő Isten kezeibe esni.*

Ajkunk — hiszem — imádságra nyílik majd akkor, szívünk bízalomra kél Isten és Krisztus Urunk iránt, csakhogy Isten: a Krisztus Jézus, ítélni akar fölöttünk pontosan, szigoruan, minden haszontalan szóért, illetlen tekintetért, az irgalmasság cselekedeteiért s elmulasztásáért, és ítélni akar fölöttünk: teljes és megváltozhatatlan igazságossággal.

És lehet, hogy mi is vád és ítélet alá jutunk, hogy mi is elkárhozunk.

Fontoljuk meg, hogy *halálunk órája*, már az utolsó ítélet napjának előrevetett árnyéka, s azért halálunk órájára is illik a mit a pap a gyászmisében mond az evangélium előtt:

Judex ergo cum sedebit
Quidquid latet apparebit,
Nil inultum remanebit.
Quid sum miser tunc dicturus,
Quem patronum rogaturus
Dum vix justus sit securus.

mit a magyar nép így énekel :

Ha a Biró ül ragyogva,
Semmi sem marad titkolva,
Minden meg leszen boszulva.
Akkor szegény én mit tegyek,
Oltalmamra kiket vegyek ?
Hol a szentek is retteznek.

Elsorvadó beteg leányka, ki érezte már, hogy nem sokára befejezi életét, beszélte szegény: «Nem rég, közelgő halálom gondolata lepett meg, s én nagyon kezdtem félni az ítélettől; mert azt gondoltam, hogy mégis igen nehéz feladat lesz, számot adni minden haszontalan szóért. E lelki gyötrelmem közben elaludtam. Álmomban fehér ruhás férfit láttam, ki szememre vetette, hogy miért ingott meg hitem Isten irgalmában; azután meggyóntatott, s a gyónás után gyónócédulát adott. Nem tudtam elolvasni, mert már sötétedett; az ablakhoz mentem

tehát, s a fehér papíron aranybetűkkel e szót láttam: *örök élet*».

E beteg leányka jámborul élt, nem nagy felelősség terhelte lelkét, mégis mikor az örökkévalóságba készült, érezte, hogy nagy dolog: a szent és mindentudó Biró ítélőszéke előtt megjelenni, számot adni és ítéletet várni az egész földi életéről. Tépelődséire az álom angyala adott helyes választ és kellő utasítást: hogy csupán Isten *irgalmassága* vigasztalhat és menthet meg minket: *halálunk óráján*.

Mert csak két módja van a nyugodt halálnak: vagy a teljes lelki vakság és eltompultság: és ez pokoli nyugalom; vagy a bűnbánat által megszerzett isteni irgalom, a mint Krisztus Urunkban megnyilatkozott: s ez a mennyei békeség.

De a halállal vivódó test és lélek, Isten ez irgalmasságát önmaga erejével megszerezni nem tudja. Kain, Saul, Judás bár nem léptek még a halál küszöbére, nem tudtak már remélni Isten irgalmasságában.

A beteglátogató gyóntatók nem egy haldoklóról tudnának beszélni, kiknek lelkéhez

vigasztaló szó nem férközhett, mert nem tudták hinni és remélni, hogy Isten nekik megbocsáthat.

Miképp lehetne hát már jó előre gondoskodnunk, hogy halálunk óráján, testünk, lelkünk el ne veszítse Isten irgalmasságában való reménységét, s mint a sötét erdőből kifelé törekvő vándor, el ne téveszsze az élet sötétéből Isten világosságára elvezető jó utat?

Az Isten irgalmassága nem más, mint az ő nyájassága, mosolygása: az Isten szívét pedig, az ő egyszülött szent Fiának látása, szemlélete derítheti leghamarabb e nyájas mosolygásra, ébresztheti irgalmasságra. Ugyanaz, a kiből neki kedve telt, a Jordán vizében, a Tábor hegyén, az olajfák kertjében, a kalvária magaslatán és most a saját jobbja felől a fényes mennyországban.

Az Isten irgalmasságának kulcsa tehát, maga az Ur Jézus Krisztus.

De Krisztus Urunk egyszersmind az ítélő-bíró is, mert róla beszél a Szentírás szava:

Eljő az ember fia az ő fölségében és vele mind az angyalok: akkor ő felségének királyi

székébe ül; és összegyűjtetnek eléje minden nemzetek és elválasztja őket egymástól, mint a pásztor elválasztja a juhokat a bakoktól.*

És az ember fia, Jézus Krisztus mondja majd:

*Távozzatok tőlem átkozottak az örök tűzre, mely készítettett az ördögnek és az ő angyalainak.***

És ki jár értünk közben az ember fiánál, Jézus Krisztusnál, halálunk rémséges órájában, mielőtt lelkünk az ő ítélőszéke elé kerül. *Quem patronum rogaturus? Oltalmamra kiket vegyek?*

A legalkalmasabb közbenjárónk és védelmezőnk Krisztus Urunknál, az ő test és vér szerint való édes Anyja lesz, a boldogságos Szűz Mária, mint a ki az Üdvözítőhöz és hozzánk is a legközelebb áll; és a kinek lelke, nem mint a többi szenteké, testétől elválasztva él az égben, hanem a ki testével lelkével együtt vétetett fel oda.

Zsenge gyermekkorunktól fogva vagyunk

* Máté 25, 31, 32.

** Máté 25, 41.

vele ismeretségben, s napról-napra köszöntgettük őt üdvözlő szavunkkal.

Pedig ha a keresztény gondolkozásu ember ötven-hatvan esztendeig él e földön, és az anyaszentegyház kívánsága szerint naponkint többször kéri a boldogságos szent Szűzet, hogy imádkozzék érte a halál óráján; és mert a sok millió keresztény, ki így fohászkodik, nemcsak önmagáért, hanem minden felebarátjáért, egy mindnyájáért, és mindnyája egyért könyörög így: *imádkozzál értünk*, — mire végórája üt, már több százezerszer kérte ő maga, és ugyanannyi sok milliószor a sok millió keresztény a szent Szűzet, hogy imádkozzék érte — halála óráján!

Hogy ismételve a kánai menyekző csodájára hivatkozzam, nem tudom elhinni, hogy a szent Szűz, ki minden felszólítás nélkül még több bort kért szent Fiától a lakodalmas népnek, nem járna szívesen közbe a rettenetes halálharcot vivó keresztényért, ki pedig több százezerszer folyamodott hozzá e végső kegyelemért.

Sokszor lehetett hallani, hogy kik életök-

ben különös tisztelettel viseltettek a boldogságos Szűz iránt, haláluk óráján, az ő megjelenésének vigasztaló örömében részesültek. Hihetjük, hogy e jelenésmérő káprázat, s a forró láz képzelgése, mindenesetre mégis vigasztalóbb és biztatóbb a jövőre, mint ha valaki — pedig ilyenekről is hallottunk már — az ördögöt látja halálos ágyánál, ki már várakozik a testből elkészülő lélekre.

A ki a gonosz élet által barátságot kötött a sátánnal, halála óráján annak hatalmába esik, akár látja őt ágyánál, akár nem.

A ki pedig napról-napra való társalgás, tiszteletadás és könyörgés által a szent Szűzzel kötött barátságot, bizonyára tapasztalni fogja majd e barátság hasznát: a szent Szűz nem feledkezik meg róla végórájában, hanem aranysúlyu és értékű imádságával a várakozó Biró mérlegét javára billenti.

Ezt beszélik nekem még a ház ereszeről alácsurgó esőcseppek is.

Lágy és gyenge a vízcsepp, kemény és erős az utca kövezete. És mégis, mikor év-

ről-évre csepeg az esőviz a kemény kőre, meggyőzi, és mélyedést váj azon.

Keményebb-e Mária szíve az utca kövé-nél, és közbenjárásáért évek során, sok száz-ezerszer esdeklő imánnak gyengébb-e rá a hatása, mint a vízcseppnek a kőre?

Üres az ellenvetés, hogy az Isten nem olyan, mint a halandó emberek; a közbenjárásnak nincs előtte semmi értéke, mindenki a saját lelkével fizet.

Honnét tudod mindezt?

Bepillantottál már az örökkévalóság pörös irataiba, hogy oly jól ismered a túlvilági perrendtartást?

Ha oly igen jártas vagy a bibliában, mondd meg csak, miért szabadult meg szent Pál kétszázhetvenhat utitársa az utolsó emberig az őket szállító hajóról, mely a szörnyű tengeri viharban törést szenvedett?

A veszedelem pillanatában így vigasztalta az apostol a halálgyötrelmek között vergődőket: «Jó reménységben legyetek, mert közöletek senki élete nem vesz el, hanem csak a hajó. Mert mellém állt ez éjjel azon Isten angyala, kié én vagyok és a kinek szolgálok,

mondván: Ne félj Pál! a császár előtt meg kell jelenned, és ime az Isten neked ajándékozta mindazokat, kik veled eveznek.»*

Ha pedig szent Pál kedvéért kétszázhetvenhat embert mentett meg az Isten, szent Fia áldott Anyja kedvéért nem menti-e meg a végveszélyből, kiváltképpen azok lelkét, kik életök minden napján kérték Isten szent Anyjának közbenjáró segítségét?

Bizonyára: egyszer kimondott ítéletét nem veszi többé vissza. Nem is imádkozunk mi azokért, kik a pokolban vannak.

Azoknak sem adhat mennyországot a legszentebb Isten, kik bűneikben megátalkodva haltak el; ilyest tehát nem is kérhet a szent Szűz Istentől.

Mi is tehát csak arra kérjük őt, hogy mielőtt meghalunk és ítélet elé kerülünk, imádkozzék érettünk *halálunk óráján*.

Mert e földi életben még minden lehetséges. A legnagyobb bűnösnek is, mig földi élete tart, megadhatja Isten a bűnök megismerésének felvilágosító kegyelmét, a bána-

* Ap. csel. 27. 22--24.

tot, Krisztus Urunk jóságába vetett reményt, az égő szeretetet iránta, és szent vére által: a bűnök bocsánatát.

A halálos óra tehát éppen a legutolsó időpont, a mikor a boldogságos Szűz közbenjáró imádsága, még igen sokat, mindent megtehet.

Természetes azonban, hogy a naponkint elmondott *üdvözlét* még nem csálhatatlan tűzkárbiztosítás a pokol tüze ellen, és nem is biztos utalvány az égre.

Roszul járna, a ki csak e könyörgésre: *imádkozzál érettünk támaszkodnék halála óráján*, és nem igyekeznék keresztény módon élni.

Mert könnyű dolga volna így a kereszténynek. Úgy ihatná a bűnt, mint a vizet, hazugság és csalás lehetne a mestersége, ellenségeskedés, boszuállás a szive gyönyörűsége; mértéktelenség, káromkodás, Isten- és emberszólás a kenyere, a test bűnös gyönyörűségétől sem kellene tartózkodnia, mulatság, szórakozás, munkátlan renyheség közt tölthetné napjait, a megtérésre gondolnia sem kellene; halála órája mégis bol-

dog és nyugodt lehetne, mert Mária közbenjárása, ha naponkint szorgalmasan elmondta néhányszor az angyali üdvözetet, oly tisztára mosná lelkét, mint az ártatlan gyermekét.

Csakhogynem így áll a dolog.

S azért, kinek lelkébe beférkőzött ez együgyű gondolat, tépje szét e pokoli hálót, melylyel örök ellensége akarja megfogni a lelkét. Itéljük meg csak magunk, hogy tetszhetik-e *Isten szent Anyjának* tiszteletünk és folytonos esdeklésünk közbenjáró oltalmáért, mikor látja, hogy egy időben szent Fiát vétkeinkkel szüntelen sértegetjük.

Az apostol szavai szerint, a bűnös újra megfeszíti bűneivel az Üdvözítőt, és drága szent vérét lábaival tiporja. Ha igaz ez, nem döfi-e a fájdalom törét ugyanakkor az édes Anya szívébe, a mikor szent Fiát újra megfeszíti?

Szörnyű csúf és durva gúny a szent Szűz ellen, a büntől ittas ajkak üdvözlése.

Éppen mintha Krisztus hóhéra, mikor befejezte véres munkáját, oda szegezte a kereszthez az isteni testet: a fájdalmas Anyá-

hoz fordulna a köszöntéssel: Üdvözlégy Mária.

Jó szerencse, hogy csak kevés ember leledzik a babonás gondolatban, hogy a Mária iránt való tisztelet fölmenti őt a keresztény élet kötelességétől.

De viszont az, ki igaz keresztény életet folytat, s komoly szándékkal igyekszik megtartani Isten parancsolatait, nem cselekszik fölösleges dolgot, mikor magáért és másokért naponkint könyörög: *imádkozzál érettünk halálunk óráján.*

Mert a végóránkról való aggságoskodás soha sem fölötte sok.

Ama borzasztó órában még a hívő lélek is rászorul Mária közbenjárására; hogy ne legyen ez óra oly igen keserű, és hogy a bizodalom és jó reménység hidját el ne szakaszsa előtte a jégtorlódás, melylyel azt a halál fagyasztó lehellete támadja meg.

Hát a hitetlen lélekkel mi történik, kire teljes életén át idegen volt a templom, az oltár, a gyóntatószék, az imádság, idegen maga az Isten, Jézus Krisztus és szűz Anyja: Mária! Pedig e szomoru órában milyen

nagy szüksége volna a szent Szűz pártfogására! Egyik másik keresztény meg nem is részesült kellő oktatásban, különböző szerencsétlen életkörülmények által roszt utra tévedt, melyről legjobb szándék mellett is nehéz visszatérni a jobbulás keresett de soha föl nem talált útjára.

Boldog, ha a testi és lelki nyomoruság, a tartós betegség végre felvilágosítják eltévedt szívét, ha Isten Anyjának részvevő közbenjárása megszerzi Isten kegyelmét, s ez befejezi a megtérés munkáját.

De mivel az ember végórája rendesen olyan, mint az élete, előbb arra kérjük Máriát, hogy *most* s csak *azután*, hogy *halálunk óráján* imádkozzék érettünk.

A jó Isten ugyanis épp oly könnyen részesíthet minket a keresztény élet kegyelmében, mint a mily könnyen megadhatja a megtérés kegyelmét a halál órájában és az üdvösséget a halál után. De a kinek Isten örök életet ad, azt rendszerint előbb a keresztény élet útjain vezeti.

Mária közbenjárásának is hasonló ereje van, mint Isten kegyelmének.

E közbenjárás meg tudja szerezni *halálos óráinkban* az üdvözülhetés: és meg tudja szerezni *most* a keresztény élet kegyelmét.

A ki tehát a maga imádságának és Mária közbenjárásának erejét nem tapasztalja *most*, s megmarad a bűnökben, bizonyára nem jól imádkozott, vagy pedig nem használta fel kellően Mária közbenjárását; a mely közbenjárás a mily kevésbé használ neki *most*: a keresztény életre épp oly kevésbé használ majd *halála óráján*: az örök életre.

Általános szabály, mely alól csak igen ritka a kivétel: a milyen az élet, olyan a halál:

A kinek használ Mária segítsége *most*, használ majd a *halál* sötét *órájában* is.

XII. AMEN.

Sokféle Amen van ezen a világon ; mert nemcsak e négy betűben rejtezkedik az, hanem sok más egyébben ; mert sok dolog nem más, mint átöltözött, álarccal takart Amen.

A temető Amenje a falunak vagy városnak ; a lélekharang hangja Amenje az emberi életnek ; a tenger Amenje a folyamnak ; Szilveszter éjszakája Amenje az esztendőnek ; az utolsó ítélet s az örökkévalóság Amenje ennek az egész világnak.

Az *Amen* az imádság végén éppen annyi, mint mikor jegyzőkönyvet vagy vallomást ír alá az ember, azt megpecsételi vagy kezet ad az ígéretére.

Az *Amen* az angyali üdvözet végén pedig annyi, mintha mondanók : A mit mondtam, megmondtam, és pedig komolyan mondtam.

És igazán komolyan üdvözöltük Máriát, vagy pedig hamis volt a mi köszöntésünk, nélkülözte az igazságot ?

Sajátságos Mária-litániát jegyzek e könyv végére, melyet gyónótükör gyanánt is használhatunk s melyből az is kitűnik, mikor komoly és igaz a mi Mária-tiszteletünk.

Csak akkor komoly és igaz iránta való tiszt

teletünk és köszöntésünk, ha sokra becsüljük, szeretjük és utánozni óhajtjuk ama lelki tulajdonságokat, melyek által Mária embertársait Isten színe előtt felülmúlta és jelenleg is felülmúlja. E tulajdonságokat pedig fölismerjük, ha azt keressük, miben hasonlít a szent Szűz egyszülött Fiához, az Úr Jézushoz.

Mint rendesen a gyermek szülőanyja természetét, úgy vette föl a szent Szűz az ő gyermekének, az Úr Jézusnak természetét.

Egyetlen halandó sem hasonlít annyira az Úr Jézus Krisztushoz, mint az ő édes Anyja, Mária. És épp azért, Mária:

1. *Alázatos.*

Becsüljük-e, szeretjük-e mi is az alázatosságot? Ha csak az előkelő emberekkel foglalkozunk szívesen, az alacsonyabb sorsúakat pedig megvetjük, mintha nem is volnának Krisztusban testvéreink; a cselédeknek gépnek tekintjük csupán; ha mások fölött kiemelkedni kívánunk, folyton a levegőben járunk, állásunkon, méltóságunkon és tehetségünkön felül költekezünk, nem igaz és komoly a mi üdvözlésünk, mert szívünkben a kevélység az úr, mi nem szeretjük az alázatosságot.

Nem illik az alázatos Szűz üdvözlése a kevély ajkakra, mert inkább gúnynak tetszik az, mint köszöntésnek.

2. Mária teljes Isten szeretetével.

Szeretjük-e mi is az Istent, akarunk-e istenfélők lenni? A ki nem szívesen imádkozik, hanem unatkozik az istentisztelet alatt, ritkán járul a szentségekhez, szenteskedőknek, képmutatóknak gúnyolja az igazán vallásosokat: önmaga képmutató, valahányszor az üdvözlést mondja, mert nem mond igazat. Dicsőíti a szent Szűzet, pedig megveti a jámborságot és azzal együtt a legszentebb, a legjámborabb Szűzet, Isten Anyját.

3. Mária a legjóságosabb.

A szeretet Istenének, a jóságos Jézusnak Anyja, csak jóságos lehetett minden embertársai iránt. A ki tisztelni akarja őt, Isten után szeresse embertársait. Örvendjen jó sorsukon, segítse szerencsétlenségeik között. Ellenségeskedést soha se szítson, rágalmakat ne terjeszsen. Felebarátai testi, lelki javait, becsületét őrizze, mint a saját magáét. Az ő üdvözlését akkor komoly tisztelet számba veszi a jóságos Szűz, másképp hamis az és hazug.

4. *Mária a legtisztább Szűz.*

Még a közönséges ember is, ha különben józan és tisztességes gondolkozású, elfordul, mikor illetlent lát és kedveszegetten hagyja el a társaságot, melyet csak egyetlen beszéd és tréfa mulattat.

A kinek szíve e tekintetben nem állja ki a tűzpróbát, a ki nem űzi el lelkéből azonnal, a mint megfogamzottak, a bűnös gondolatokat, nem tehet az komoly és igaz tisztességet a *legtisztább Szűznek*, mert igaz gyöngynek ezüst vagy színarany a foglalatja is.

5. *Mária engedelmes: Ime az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint.*

Az engedelmesség e csendes szava, az egész világnak üdvösséget szerzett.

Viszont mennyi bajt és gyötrelmet okozott e világon az engedetlenség. Nem is említem az ősszülék engedetlenségét, melyet a szent Szűz és egyszülött Fia engedelmessége tett jóvá.

Istennek engedelmes szolgálóját, a szent Szűzet nem tisztelheti komolyan és igazán, ki egyházi és világi felsőbbsege ellen lázad, ki nem tartja meg a törvényt, mihelyt nem a

saját szája íze szerint való. Istennek akarata, hogy engedelmeskedjünk elöljáróinknak s a törvénynek, nem igazodhatik a saját magunk izlése szerint. Engedetlen volt Lucifer és Éva, engedelmes az Úr Jézus Krisztus és a boldogságos szűz Mária, engedelmes legyen tehát, a ki komolyan óhajtja tisztelni az Úr Jézus dicsőséges szent Anyját.

6. *Mária béketűrő.*

Elmondhatatlan szörnyű hét fájdalom nem zavarta meg lelke béketűrését. Isten akarta, hogy szenvedjen az Isten, s ő, az Isten Anyja sem akarhatott mást, mint a mit akart Fia: az Isten. A holt keresztt alatt állott ő, az eleven keresztt, éppen akkora szenvedést hozdován, mint az a másik keresztt, szent békeséges tűréssel. A mi szenvedésünk homokszem az ő gyötrelmeinek kálváriájához.

Síránkozó panaszhangok, Isten rendelését bántó türelmetlenkedés ne rontsa meg a reánk mért szenvedés értékét. Mária példája tanítson meg minket az igaz béketűrésre s erősítsen meg ebben a gondolat, hogy csak a békén tűrő szív tisztelheti igazán a fájdalmak békén tűrő királynéját.

7. *Mária hallgatóg.*

A hallgatagság legtöbbnyire tiszteletreméltó, gyakran fenséges, néha megrendítő. A harag kitörése is megnémul, mikor nincs neki viszhangja. A szent Szűznek csak kevés szavát őrizte meg a Szentírás, de egyet sem olyat, mely nem az Isten dicsőségére s az emberek javára szolgált volna.

A bőbeszédűség ellenben mennyi gonosznak szülőanyja. Lélekháborúság, örök harag, gyűlölködés és sok más veszedelem származik az Istent és embert egyaránt megtámadó nyelv szomorú bűnéből, nem is említve, hogy Krisztus Urunk szava szerint, minden haszontalan szóért szigorú számadással tartozunk.

Félek, hogy ki megszokta a fecsegést, az angyali üdvözet szavait is csak üres beszéd gyanánt morzsolja el, akkor pedig alig tetszik az a kereszt alatt is hallgató Szűznek.

Ha e litánia nem volna elég hosszú, magunk is kibővíthetjük mindabból, a mi e könyvben meg van írva.

Gyönyörű szép imádság az angyali üdvözet; de az is szép és kedves dolog, mikor igaz tiszteletből egy-egy virágcsokorral vagy

koszorúval ékesíted a szűz Anya képét. Imádságod és virágod csak akkor szerez igaz örömet Jézus szent Anyjának, ha őt érzületében és erényeiben utánozni törekszel.

Mikor így meggondoljuk Mária szívének szent erényeit, hamar kitűnik, hogy a mit az *Amen* előtt mondtunk : igaz és komoly volt-e vagy hazug és hamis a mi köszöntésünk.

De ha nem volt is hazug és hamis, őszinte lélekkel be kell vallanunk, hogy legtöbbször csak annyi értéke volt, mint a *jó reggel* kívánságnak; egyiknél sem gondolunk semmit, mikor elmondjuk.

Alighanem kárunkra ütne ki a lelki számadás, ha összes elmondott Mária-üdvözlésünket kétfelé válogatnák, az értékeseket jobbra, a haszontalanokat balra.

Valószínű, hogy sok polyvát, és kevés magot adna ez a különös osztályozás.

Nem minden imádság egészen haszontalan, melynek minden szavát nem kíséri a gondolat. Sokat pótol a jó szándék. Az ember sokszor nem ura gondolatainak, úgy hogy könnyebben tud egy sereg sáskát rendben tartani, mint a saját gondolatait. De az

is bizonyos, hogy közönséges hasonlattal élve, a szórakozott ima úgy aránylik az ájtatos imádsághoz, mint a fillér az aranypénzhez, pedig ugyancsak sok fillér éri fel az arany értékét.

★

Lehet, hogy e könyvet olyan katolikusok is elolvassák, a kik az angyali üdvözletet soha sem imádkozták, sőt talán még más vallásúak is, kiket gyermekkoruktól fogva neveltek a gondolatban, hogy a szentek tisztelete: babonaság.

Először is amazoknak lakószobájába tekintek be, hogy milyen képek díszítik azt. Mert a szobáról a szívre is lehet következtetni. Nem merném ugyan általános szabályul felállítani, hogy azok a legjobb keresztények, kiknek szobája, mint valami bucsújáró kápolna, fölétől az aljáig szent képpel van tele rakva, mert e sok kép mutogatásában lehet egy kis képmutatás is.

Mégis azonban, ha a keresztény katolikus ember lakását mindenféle kép diszesíti: vadász és csataképek, hamis istenek és földi hatalmasságok, hírneves férfiak és művésznők képei, de egyetlen szent képet sem ta-

lálunk abban, valószerű, hogy e lakás tulajdonosának szívében is alig találunk vallásos szellemet. A keresztény ember lakását megilleti a kereszt és a bold. Szűz képe. Nemcsak a hitnek megvallása ez azok előtt, kik a lakásba lépnek, hanem egyúttal emlékeztető jeladás a lakáshoz tartozókra nézve.

Valahányszor kísértő gondolat érinti meg, vagy a szenvedély tüze perzseli a lelket, egyetlen pillantás a Megfeszített szenvedő alakjára, vagy szűzi Anyja képére, megszabadítja azt a gonosz hatalmától. De mert nem mindenkor tartózkodunk lakásunkban, hol tekintetünk megkeresheti a szenvedő Jézus és a boldogságos Szűz képét, állítsuk fel azt szívünk oltárára és valahányszor megkísért a gonosz, feltámad a szenvedély, vagy fájdalom gyötör, gondoljunk e kettős képre áhítattal.

E belső szemlélődésünket mi sem istápolja jobban, mintha az angyali üdvözetet imádkozzuk, mert akkor az is eszünkbe jut, kicsoda az Úr Jézus és az ő édes Anyja és mennyit használnak ők nekünk.

Reggeli imádságul sem tudok jobbat ajánlani, mint a *Miatyánkot* és *Üdvözetet*,

de közbeszótt elmélkedéssel; úgy, hogy ez egyetlen Miatyánk az Üdvözlettel, akár negyedóráig tartson.

Üdvös dolog napközben, éjjel felébredéskor, és valahányszor bűnös gondolat izgatja az agyvelőt, áhítatos lélekkel elimádkozni az «Üdvözlégy Máriát».

Nem árt meg a próba.

★

Mikor a templom csarnokából kedvesen hangzik ki az orgona és ének hangja, a hívő lélek bekivánczik a többiek közé, hogy hangos szóval ő is dicsőítse az Istent.

Így kíváncsoztam be én is egy kisded templomba, hol megvonultam a hátulsó részben, a bocsánatért esedező evangéliumi publikánus helyén, és meghatva hallgattam az áldozási éneket :

Uram, nem vagyok méltó,
Oltárodhoz lépni,
Óh add, hogy legyek méltó,
Lelkem vágy bevenni.

Óh csendesítsd le szívünk.
Örök Isten Fia !
Hogy lélekben vehessünk
Óh Isten béránya.

Ugyanezen vigasztaló szavakat és szép dalmot hallottam sok évvel előbb, kis deákoromban s már akkor igen megszerettem ez éneket. S a hogy most újra hallottam, oly kedves volt ez lelkemnek, mint mikor a kemény tél idején, hirtelen langy szellő támad, a természet fölenged s az ember örül, hogy megérkezett már a tavasz.

Ha már jól ránehezedett a szivre a kor súlya s kemény kéreggel vont a be azt, s nem egy könnyen hevül, mint az ifjú szive, mégis gyakran erősen hat reánk, ha újra látjuk, halljuk, vagy cselekeszszük azt, a mivel gyermekkorunkban foglalkoztunk.

Ha születésed által katolikus vagy, de az angyali üdvözetet rég nem imádkozod már, vagy mint kellemetlen terhet megszokásból vonszolod a Miatyánk után: szállj vissza gondolataiddal kora ifjúságod zsenge éveire, mikor mint gyermek, reggel-este édes anyáddal együtt imádkoztál, s jó anyád arra tanított és szoktatott, hogy tiszteld és köszöntsd a boldogságos szűz Máriát. Javult-e sorsod, s magad is jobbá lettél-e, mióta rösteled és nem imádkozod az: *Üdvözlégy Máriát.*

Ide is illik *Krisztus Urunk* figyelmeztető szava:

*Ha meg nem tértek és nem lesztek, mint a kisdetek, nem mentek be mennyeknek országába.**

Térj vissza ismét gyermekkorod szokásaihoz. Ezáltal nagy örömet szerzesz boldogult édes anyádnak, lelked erősebb kapocscsal fűződik az ő lelkéhez, sorsod is jobbra fordul, lelked nyugalma visszatér, s bizonyára meg nem bánod halálod óráján. *Amen.*

Mit mondjak azonban más vallású felebarátomnak, ki jó szándékkal az utolsó lapokig olvasta el e könyvet.

A te gyermekkorod vallási emlékei egészen mások, mint a miénk.

Talán már az iskolában arra tanítottak, hogy a katolikusok Jézus Anyját és a szenteket imádják, ekképp az evangéliom ellen cselekesznek és nagy lelki vakságban élnek.

Felnövekedtél, értelmed kifejlődött s ha jó akarattal kutattál az igazság után, meggyőződhetél, hogy a mit az iskolában, né-

* Máté 18., 3.

mely szószékről, vagy bizonyos könyvekből a katolikus vallás ellen hallottál és olvastál, nem mind szentírás az, hanem rágalmazás.

Sőt talán egyszer-másszor, a mikor hallottad a katolikusok harangjainak imára hívó szózatát, vagy a szent Szűz kápolnája előtt mentél el: lelkedet megragadta a gondolat, hogy a biblia száraz betűi közül a kereszténység eleven szelleméhez emelkedjél.

Némely gyermek nem szülőitől, hanem öregszülőitől örökli arcának vonásait, vére mérsékletét, szívének jó vagy gonosz erkölcsseit.

Talán a te szivedben is rejtőzik bizonyos érzés, mely nem szülőidtől, hanem még sokkal előbb való időkből származik. A Máriatisztelet halvány sugára világít talán lelked mélyéről, még azon időkből, mikor őseid, négyszáz esztendővel ezelőtt, jámbor áhítattal folyamodtak Isten Anyjához.

És mikor ez emlékekkel foglalkozol, mintha régi dalt hallanál az ősidőkből, melyre még ifjúkorodból emlékezel.

Légy erős lélekben; és miként Sámson

széttépte a filiszteusok bilincseit, tépd te is szét az előítéletek láncait, melyekkel már ifjúkorodban lekötöttek. A keresztény értelem, mikor szabadon és hívségesen keresi az igazságot: megtalálja Mária tiszteletét.

Igaz lelki bátorsággal kezd el még ma imádkozni az angyali üdvöletet.

Imádkozd csak egy hónapig és meglásd, egy hónap múlva annyira megszereted, hogy folyton imádkozod, soha el nem hagyod, — egész halálod órájáig.

De hogy meg is tanulhasd, a te részedre, külön is ide iktatom:

Üdvözlégy Mária, malasztal vagy teljes, az Úr van teveled, áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse: Jézus. Asszonyunk szűz Mária, Istennek szent Anyja, imádkozzál érettünk bűnösökért, most és halálunk óráján.

Amen.

ÜDVÖZLÉGY MÁRIA.

Igen lassan.

KONTOR ELEKTŐL.

Ének.

Zongora,
harmoni-
um vagy
orgona.

Igen gyenge változatokkal.

The first system of the musical score. The vocal part (Ének) is on a single staff with a treble clef, 3/4 time signature, and a key signature of one sharp (F#). It contains a whole rest. The piano part (Zongora, harmonium vagy orgona) consists of two staves (treble and bass clefs) with a 3/4 time signature and a key signature of one sharp. It begins with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one sharp. The piano part starts with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one sharp. The piano part begins with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one sharp. The piano part starts with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one sharp.

The second system of the musical score. The vocal part continues with the lyrics "Üd-vöz-légy Má-ri-a, ma-laszt-tal vagy tel-jes,". The piano part continues with the same accompaniment. The piano part starts with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one sharp. The piano part begins with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one sharp. The piano part starts with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one sharp. The piano part begins with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one sharp.

The third system of the musical score. The vocal part continues with the lyrics "az Úr van te-ve-led ál-dott vagy az asszonyok közt és ál-dott a te". The piano part continues with the same accompaniment. The piano part starts with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one sharp. The piano part begins with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one sharp. The piano part starts with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one sharp. The piano part begins with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one sharp.

The fourth system of the musical score. The vocal part continues with the lyrics "mé-hed-nek és ál-dott a te mé-hed-nek gyü-möl-cse Jé-". The piano part continues with the same accompaniment. The piano part starts with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one sharp. The piano part begins with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one sharp. The piano part starts with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one sharp. The piano part begins with a treble clef, a 3/4 time signature, and a key signature of one sharp.

zus. Asszonyunk Szűz Má - ri - a, Is - ten - nek

rit. *f a tempo*
szent Any - ja i - mádkozzál é - ret - tünk, bü - nös - ső - kért,

rit. dim. *p rall.*
most és ha - lá - lunk ó - rá - ján, most és ha - lá - lunk ó - rá - ján: Üdvözlégy Má - ri - a,

I. *pp* II. *f*
Má - ri - a A - - - men, Má - ri - a A - - - men.

TARTALOM.

Előszó	Lap
I. Üdvözlég Mária	5
II. Malaszttal vagy teljes	9
III. Az Úr van teveled	31
IV. Áldott vagy te az asszonyok között	57
V. És áldott a te méhednek gyümölcse: Jézus	67
VI. Asszonyunk, szűz Mária	89
VII. Istennek szent Anyja	117
VIII. Imádkozzál érettünk	143
IX. Bűnösökért	163
X. Most	185
XI. És halálunk óráján	201
XII. Amen	213
Üdvözlég Mária. Dal. Kontor Elektől	239
	254

